מעריב

סוף השבוע

ג' בשבט, תשמ"ח 22.1.1988

הנסיכה דיין
רוצה לכנסת

רבי יעקב אבינו.
הילולה במצרים

יש „פירידקס"
אין קשקשים!

קשקשים בשיער הם תופעה לא אסתטית לא נעימה. אפילו שאינם נחשבים למחלה.

טיפול שוטף ב**פירידקס שמפו** הוא הפתרון:

א. הקשקשים נעלמים.
ב. השיער נראה בריא.
ג. הברק חוזר.

אפשר לטפל בשיער ב־3 אופנים:

פירידקס שמפו לחפיפה עם **פירידקס קונדישנר** לייצוב התסרוקת או **פירידקס שמפו** לחפיפה עם **פירידקס מוס** לעיצוב התסרוקת,
או **פירידקס מוס** בלבד.
לנשים לגברים ולילדים.

להשיג בבתי המרקחת, ברשת סופרפארם ברשתות השיווק ובחנויות המורשות למכירת תמשירי ד"ר פישר.

פירידקס שמפו לחפיפה.
פירידקס קונדישנר לייצוב התסרוקת.

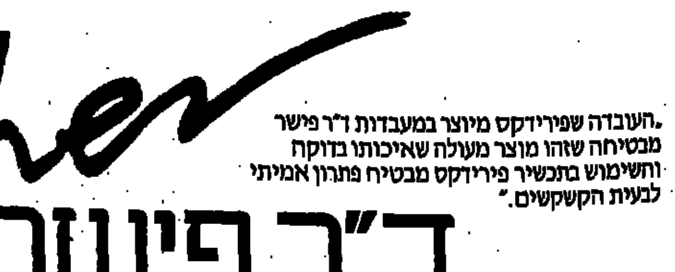
פירידקס מוס הראשון, היחיד והיעיל מסוגו בישראל, לטפל בקשקשים!

חצטרפי למועדון ד"ר פישר
שלחי את התלוש והצטרפי למועדון המקנה לך השתתפות במבצעים הרצאות והגרלות.

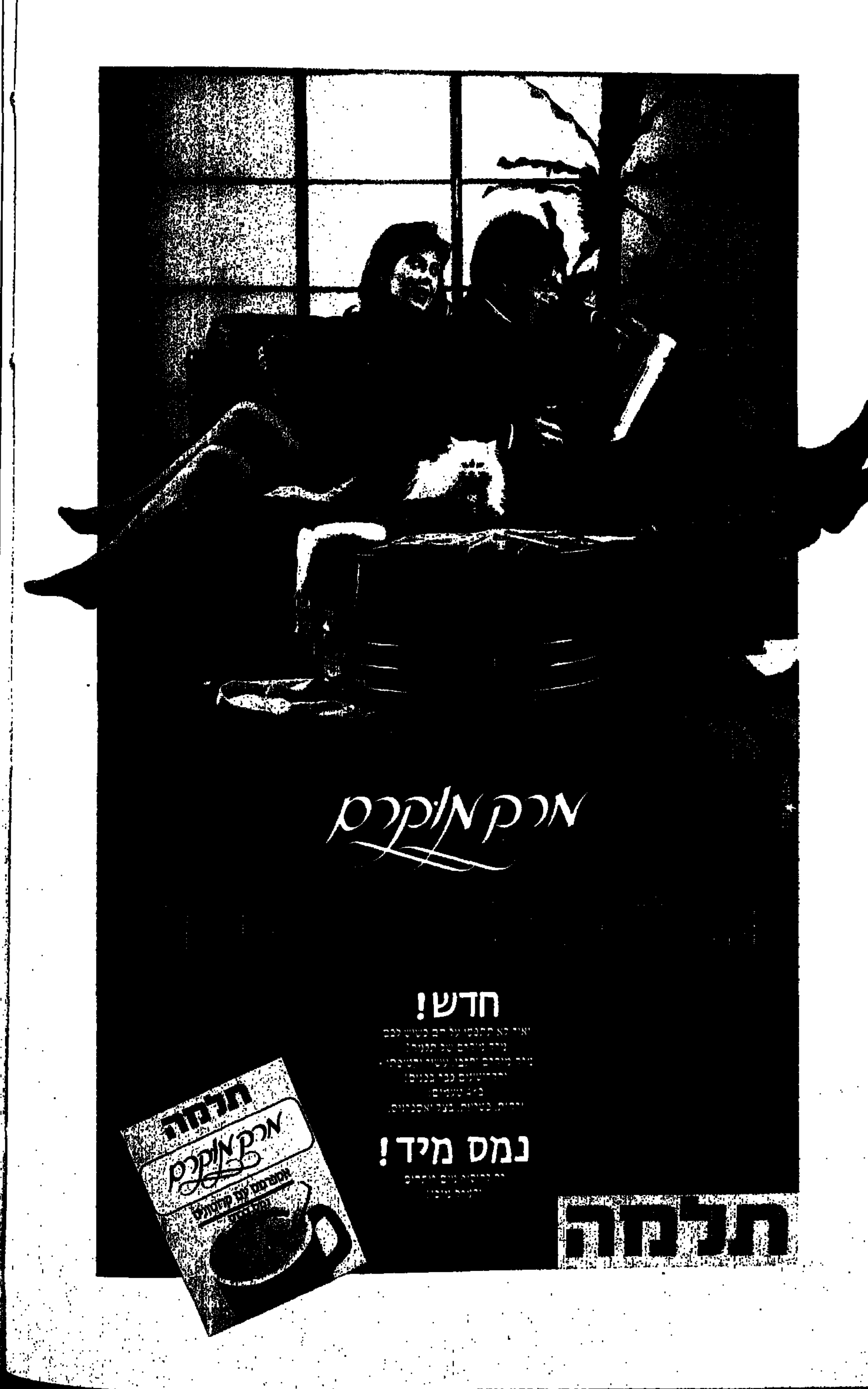
לכבי מועדון ד"ר פישר. ת.ד. 39071 ת"א 61390 (מע)

שם ________ משפחה ________
כתובת ________________
מיקוד ________ טלפון ________

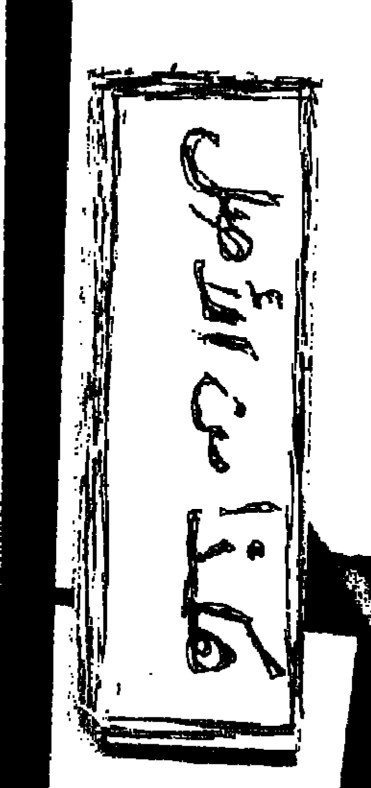
„העובדה שפירידקס מיוצר במעבדות ד"ר פישר מבטיחה שזהו מוצר מעולה שאיכותו בדוקה והשימוש בתכשיר פירידקס מבטיח פתרון אמיתי לבעית הקשקשים."

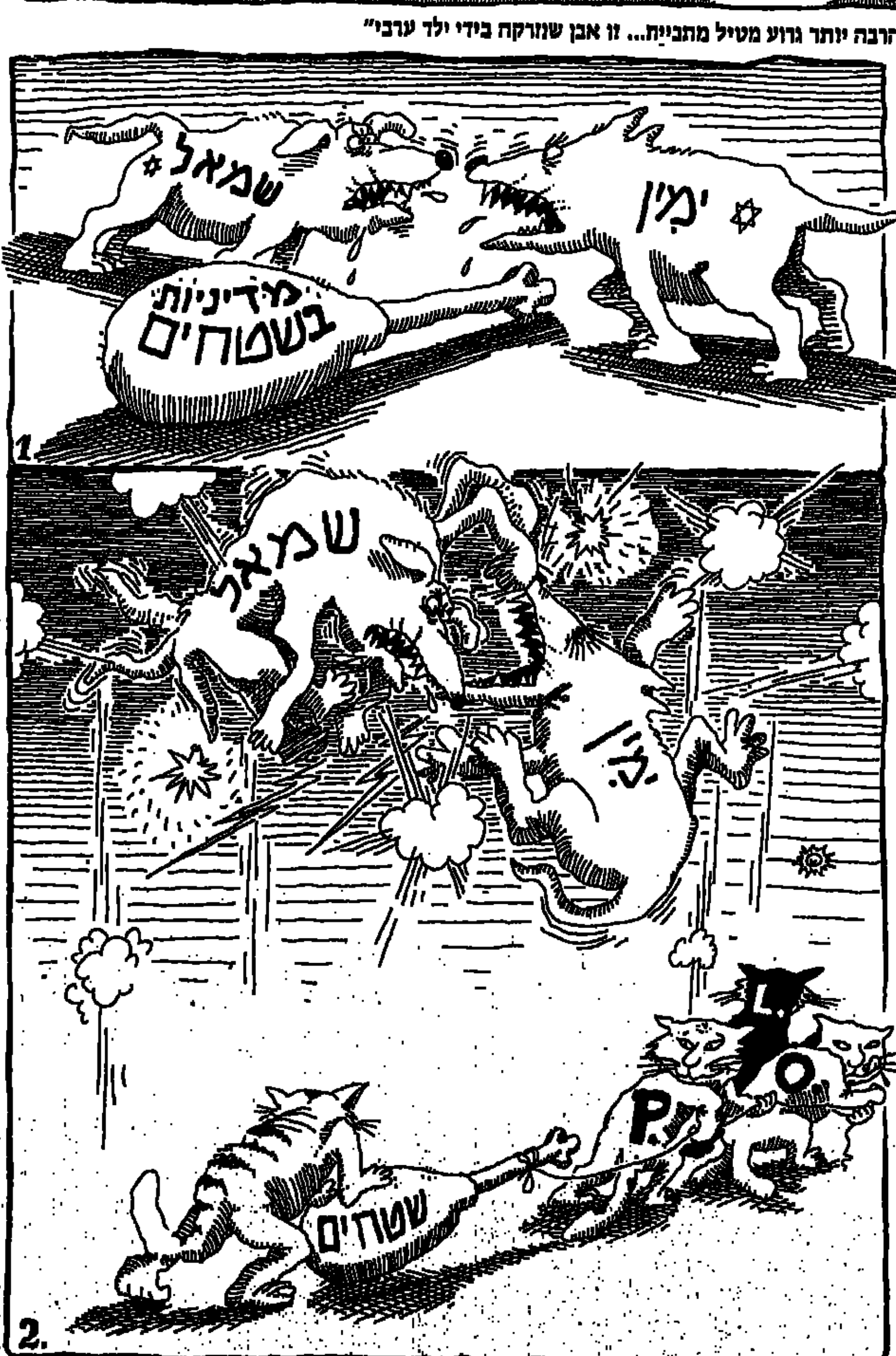
ד"ר פישר
תעשיות פרמצבטיות

"הרבה יותר גרוע מטיל מתביית... זו אבן שנזרקת בידי ילד ערבי"

סופשבוע

ג' בשבט, תשמ"ח 22.1.1988

This Magazine is a Supplement to
Maariv International Edition

נשער: בבא ברוך מנחיבות וחסידים ליד קבר רבי יעקב אבוחצירא בדמנהור, מצרים.
צילום: ז'אבן קסטרו.

עורך: עמי דור־און
סגנית עורך: דניאלה בוקשטיין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: שרי אנסקי, נטע גרינשפן
שדיעות: אורי דגן

מהק.ג.ב באהבה

הרעיון הוא לקחת אדם ולשתול אותו כך שיהווה חלק טבעי מהנוף. מרתה פלדמן, למשל. קוסמטיקאית קטנה ביום, מאהבת גדולה בלילה. חדר על גג תל־אביבי. גבר אחד – עתונאי חשוב. שני – בטחוניסט ידוע. גם יפה גם מרגלת. חפרפרת ק.ג.ב. שמעולם לא נתפסה. אלמלא נמלטה כשעקבותיה נחשפו אולי היתה לה איזו עצה טובה לשבתאי קלמנוביץ', חשוד בריגול. מרתה קיימת בין דפי "הסליק", ספר חדש מאת דוד שומרון, 20 שנה במערכת הבטחון. שום איש יחסי ציבור לא יכול היה להמציא לספר סיפתח טוב יותר. אלא שכבר היו דברים מעולם. אולי עוד יהיו.

מאת גיל קיסרי

מרתה פלדמן היתה קוסמטיקאית קטנה ביום ומאהבת גדולה בלילה. היו לה עיניים כתר־לות יפהפיות, סיפור חיים עם עבר עצוב ושריים ששיגעו לאי־אילו גברים את השכל. אשה־אשה. לא ילדונת־צעירונת, ארבעים־פלוס, גרה בדירת חדר על גג ברחוב אחד העם בתל־אביב ועבדה במכון ליופי ברחוב בן־יהודה. במשך שנה התמסרה כל־כולה למערכת יחסים עם עיתונאי בכיר. היא היתה בשבילו אמא מלטפת, חברה מבינה, מאהבת סוערת וכומר וידויים. עד שנסע בשליחות לחו"ל. את נתי הלר פגשה במקרה. הוא בסך הכל חיפש את האדם שיפתח בפניו את הדלת אל עברו, לראות מה עלה בגורל הסליק מימי הפלמ"ח בקיר הדירה בה התגורר פעם. היא חיפשה איש צעיר, מישהו שיפתח בפניה את הדלת למאגר מידע על נושאי צבא ובטחון. מרתה פלדמן. גם יפה, גם מרגלת רוסיה, חפרפרת שתולה בארץ ישראל.

מרתה פלדמן מעולם לא נתפסה. היא נמלטה מהארץ במהירות מסחררת, כרגע שנודע למפעיליה שעקבותיה נחשפו, על פי תוכנית מילוט מוכנה ומאורגנת מראש. שיחת טלפון אחת מ"אנשי הסוכנות היהודית" למכון היופי הזעיקה אותה לנסיעה – למצוא את "בעלה האבוד" בבית־חולים לחולים כרוניים באחת ממדינות אירופה. מובן שמיד עזבה את העבודה ורצה הביתה. תחנה אחת בדרך להצטיידות בדרכון אחר, עם זהות אחרת. פאה שמסתירה את השיער ומשנה את הדמות, משקפיים, כרטיס טיסה – והיא איננה. רק במקרה בכלל נחשפה, הכל בגלל הסליק שבקיר שאפילו לא ידעה על קיומו. ואלמלא הקשר העקיף והפקיד החרוץ בק.ג.ב. היתה אולי נשארת שתולה בביטחה בלב תל־אביב עד היום, ואולי משיאה כמה עצות טובות לשבתאי קלמנוביץ', חשוד בריגול לטובת בריה"מ.

דמות העתונאי־מאהב של מרתה בספר מנערת את האבק מדמותו של ישראל בר, ההיסטוריון הרשמי של מערכת הבטחון עד שנתפס ונחשף כמרגל רוסי.

לא ממש. כי מרתה פלדמן לא היתה ולא נבראה. כולה יציר דמיונו של דוד שומרון, שוכנת לבטח בין דפי סיפרו "הסליק" (הוצאת ספריית הפועלים) שראה אור בימים אלה, בתיאום כאילו־מתוכנן עם מעצרו של קלמנוביץ'. שום איש יחסי ציבור לא יכול היה להמציא לספר תרגיל כניסה טוב יותר.

דוד שומרון, כיום מנכ"ל "כרינקס", היה בנעוריו מלוחמי מחתרת לח"י ולפי ספרו של מפקד הלח"י לשעבר, נתן ילין־מור, היה שומרון אחד משני הלוחמים שהרגו את קצין המשטרה הבריטי ווילקינס.

אחר־כך, במשך למעלה מעשרים שנה, היה פעיל במערכת הבטחון. למרות שהוא חוזר ומדגיש כי "הסליק" הוא רומן והפרשיות המתוארות בו דמיוניות, אפשר לנחש שהן מבוססות על מקרים שהיו.

ותמיד־תמיד התגובה אחת: איך, איך זה יכול להיות?

כך גם התגובה של מי שלא הכיר ולא ידע, ועוד יותר מכך, של מי שמכיר ויודע, כשנודע על מעצרו של קלמנוביץ' בחשד לריגול. איך זה יכול להיות, הרי הוא היה – ולא כל כך מזמן – עולה חדש, עם סיפור של מאבק משפחתי לעלייה. הוא? איש חברה מקובל כל כך, תורם לכל כך הרבה מטרות וארגונים שכולם הצהרה אחת גדולה של אהבה למדינה. הוא? שהיה חבר וידיד ומקורב לכל כך הרבה בכירים ואנשי מפתח וכוכבים ווזהרים, ותמיד עוזר וסייע, חבר אמיתי. דווקא האיש שחילץ אחרים שהסתבכו מעבר לים, הוא מרגל? קשה להאמין. אבל זהו בדיוק סיפורה של מרתה פלדמן. קצת פחות נוצץ, בלי אנטנת צלחת על הגג, אבל השיטה – השיטה דומה. "ג'אכ בורד", מכנים בק.ג.ב. את המרתה־פלדמניות של עולמנו, כפי שמסביר אחד הגיבורים בספר, איש בכיר בשב"כ.

הרעיון הוא לקחת אדם ולשתול אותו בסביבה שייקלט בה, שיהווה בה חלק טבעי ובלתי־נפרד מהנוף, גלוי ובולט לעין כל. את מעילי הגשם והמגבעות האפורות, את העיתונים שמסתירים את הפנים והפרצופים הסתמיים המתמזגים בערפל וכמו נמוגים בו משאירים לספרי הריגול ליגה ב'. המציאות, כידוע, חזקה מכל דמיון, והיא גם הווי שצריך לחיות אותה, לראות אותה.

ובעצם כבר היו דברים מעולם. דמות העתונאי־מאהב של מרתה ב"סליק" מנערת את האבק מדמותו של ישראל בר, האיש שהיה ההיסטוריון הרשמי של מערכת הבטחון עד שנתפס בשנות השישים ונחשף כמרגל רוסי. בר לא רק החזיק במשרה רמה, חשופה לעין כל, הוא היה מעורה בחיי החברה ונודע בפרשיות אהבים עם נשים שבעליהן לא תמיד קיבלו את הדברים בהבנה. מספרים שלעתים היה מגיע בבוקר חבול למשרדו במשרד הבטחון, ומסביר איך שוב נתקל בדלת שהותירה בו את רישומה... מי העלה אז בדעתו שהאיש הבכיר הזה, האיש המקובל הזה, האיש הכביכול הולל הזה – הוא מרגל?

אבל מרתה פלדמן, או בעצם האנשים שחשפו אותה, מסבירים את השיטה. מרתה נולדה בשם אחר, ב־1908. בחורה יפה, מוכשרת ומשכילה, שהשתלבה בשירות החוץ הסובייטי, נשלחה לתקופת שירות בשגרירות בפראג ושם הצטיינה בתפקידה – בסך הכל מזכירה – עד כדי כך שלכדה את תשומת ליבם של הממונים עליה, ומהם לשירות החשאיים היתה הדרך קצרה. הם רשמו לפניהם את השם – ותייקו.

אחרי תקופת השירות שבה לבריה"מ, נישאה,

(המשך בעמוד הבא)

ברקע: כלא לוביאנקה במוסקבה, מטה הק.ג.ב. חדרי המעצרים נמצאים במרתף (צילום: "גאמא")

סודות ה"לוביאנקה", מטה הק.ג.ב., במבטא צרפתי

"חפרפרת" ממש בצמרת הק.ג.ב., שפעלה במשך כמה שנים בסוף העשור הקודם ותחילת העשור הנוכחי למען הביון הצרפתי, חשפה כמות אדירה של מידע על פעילות הביון הסובייטי. כינוי־הצופן של החפרפרת בפי הצרפתים היה "פיירוול" (ברכת הדרך), וזהות הסוכן לא נודעה עד היום, גם לא לאחר שהוא נעלם לחלוטין וכנראה הוצא להורג על רקע פרשה פלילית, ללא קשר עם פעילות־הביון שלו. המידע ששלח שופך אור על דרכי פעולתו של הביון הסובייטי:

● המנגנון:

בין הגילויים של "פיירוול" היו פרטים רבים על מנגנון הביון במטה הק.ג.ב. במוסקווה, ה"לוביאנקה" המפורסמת. מנגנון זה כולל אלפי עובדים באגפים שונים, כשהתיאום ביניהם נעשה בידי "הוועדה לתעשייה צבאית" ("ו.ת.ק."), גוף שעד כה לא היה מוכר. בראשה עומד, למן נובמבר 1985, יורי מאסליוקוב (שבא במקומו של ליאוניד סמירנוב שהיה בתפקיד זה מאז 1963). תפקידי הוועדה הם:

לרכז את הבקשות וההזמנות מכל הגופים הקשורים לתעשיה המלחמתית; להכין, על סמך בקשות אלה, תוכנית־ביון שנתית; להפיץ את התוכנית בין הארגונים השונים העוסקים באיסוף (ק.ג.ב., ג.ר.א.ו. – המודיעין הצבאי – שירותי הביון של שאר המדינות הקומוניסטיות וכו'); לאסוף ולרכז את החומר המודיעיני שהארגונים הללו אספו במרוצת השנה באמצעות גניבת־מידע וריגול; לעשות מאזן מוצפן של החסכון שהושג בצורה זו מבחינת השקעות בתחום המחקר והייצור בפועל.

"פיירוול" גם הבהיר בצורה חד־משמעית:

הביון הסובייטי מעניק זכות־עדיפות גבוהה לתחום הצבאי.

● השיטה:

שום דבר אינו פרי המקריות. התוכנית השנתית מפורטת ומדוייקת ביותר, כל הזמנה המוגשת לוועדה כוללת את המיפרטים הטכניים של הפריטים, מספרי הסדרות, שם הייצרנים והמקומות שבהם ניתן להשיג את הפריטים המבוקשים. מתוך כמאה אלף מסמכים, רוב החומר שנאסף מדי שנה מגיע מפרסומים גלויים שנאספים בידי נציגים או סוכנים סובייטים ברחבי תבל, כגון "אוויאיישן וויק" האמריקני וביטאון חיל האוויר הישראלי. עשרות טפסים של בטאונים אלה ואחרים נשלחים כל שבוע למוסקווה במטוסי "אירופלוט", וכבר במהלך הטיסה מתחילים במלאכת התרגום.

נציגים סובייטים – כ־3500 בממוצע בשנה – גם פושטים על תערוכות וירידים מקצועיים כדי לאסוף חומר תיעודי. כך, למשל, בין 1979 ו־1981 השתתפו הסובייטים ב־35 כנסים מדעיים בינלאומיים רק כדי לאסוף מידע בנושא תעשיית הנשק. רוב המשתתפים היו קציני ק.ג.ב. וג.ר.או.

● האמצעים:

קרוב ל־300 גופים (מפעלים, סוכנויות, חברות) פועלים ברחבי תבל כדי לווסת לבריה"מ את סודות הטכנולוגיה המערבית. כמה חברות פיקטיביות הוקמו על ידי השרותים החשאיים הסובייטים, אך בכל שאר המקרים רוב החברות הן בבעלות של אזרחים מערביים שמתפתים על ידי הרווחים הנאים: במקרים מסויימים מציעים להם הסובייטים מחירים הגבוהים ב־50 אחוז מהמחיר המקובל בשוק.

המנגנון המסובך הזה מופעל בידי סוכנים שהושתלו או גוייסו במקום. בשנים האחרונות נעצרו, למשל – תודות למידע שהעביר "פיירוול" – מנפרד רוטש, מהנדס ראשי במפעלי "מסרשמידט" בגרמניה, פייר בורדיול בצרפת, וויליאם בל וג'יימס הארפר האמריקנים שסיפקו לשרותים הפולניים, למען הסובייטים, סודות חשובים ביותר בתחום הטילים הבין־יבשתיים ומערכות מכ"ם, טילי אוויר־אוויר וקרקע־אוויר.

בתחום שונה – הריגול המדיני – זכורה עוד הפרשה מאמצע שנות ה־70, של גילוי גינטר גיום, איש ימינו של הקאנצלר וילי בראנדט, כ"חפרפרת" שתולה שהצליחה לחדור לעמדת־מפתח ולגרום נזק בל־ישוער למערב־גרמניה ולנאט"ו.

דוד שומרון, מחבר "הסליק" (צילום: ראובן קסטרו).

המציאות, כידוע, חזקה מכל דמיון, והיום, את מעילי הגשם והמגבעות האפורות, העיתונים שמסתירים את הפנים והפרצופים שמתמזגים בערפל משאירים לספרי ריגול ליגה ב'.

(המשך מהעמוד הקודם)

ובמלחמת העולם השניה התאלמנה. היה לה קשה, לאלמנה הצעירה. הק.ג.ב. בעצם, עזר לה להשתקם, נתן לה את האפשרות לבנות מחדש את חייה. הם הציעו לה עבודה.

"אחרי המלחמה", מסביר איש השב"כ הדמיוני שבספר, "נייסו הסובייטים באירופה יהודים עקורים, בני בלי־בית, בעלי הכרה קומוניסטית, או כאלה ששוחררו ממחנות ההשמדה על ידי הצבא האדום והיו אסירי תודה וחשו צורך לגמול לרוסיה על הצלתם. השירותים החשאיים עזרו ליהודים הללו להגיע למחנות שאורגנו על ידי ההגנה ומהם הפליגו המעפילים לארץ ישראל. חלק ממגוייסים אלה באו ארצה, התיישבו בה, ופעלו כסוכנים סובייטים במשך תקופות זמן שונות. בינתיים קמה מדינת ישראל, ובמרוצת הזמן גילו הסובייטים כי מרבית היהודים הללו חשפו עצמם מרצונם לשירותי הבטחון הישראליים בסמוך לבואם לארץ. הק.ג.ב. הגיע למסקנה כי עמל רב הושקע לשווא, וכי אי־אפשר לסמוך על היהודים, שנאמנותם לעמם בדרך כלל חזקה יותר". מסקנה – מוטב לסמוך רק על "אחד משלהם", כלומר, רוסי נאמן.

בק.ג.ב. הוחלט שהדרך הטובה ביותר להפעיל סוכנים כאלה היא להשתיל אותם בהווייה המקומית באופן שלא יהיו מזוהים עם שום גורם או נציגות זרים. מסלול האימונים אינו פשוט. הסוכן הנבחר עובר הכשרה מיוחדת שכוללת הלכות יהדות, ומצוייד בכל המסמכים והתעודות ההולמות. הוא עובר קורסים בבסיס ההדרכה של הק.ג.ב. בו מצויים מיתקנים ללימוד שפות, מנהגי עמים שונים, ואפילו רובעים משוחזרים שלמים של ערים מערביות שונות, בהם חיים ומתנהגים כבני אותן ארצות. מרתה היפה למדה כך תנ"ך, היסטוריה יהודית, חגים ומנהגים יהודיים ואפילו יידיש.

אחרי־כן שלחו אותה, על תקן של אחות, לטפל בנכה ממשפחה יהודית בפראג. היא שהתה שם כחודשיים ועמדה מקרוב על המנהגים, הברכות, התפילות, היחסים בין האנשים ודפוסי־ההתנהגות של בני המשפחה. משלל המסמכים שאספו הרוסים במשך השנים במדינות בעולם, בנסיבות שונות, נמצאו גם סימוכין ו"הוכחות" לעברה היהודי של מרתה ולסיפור הכיסוי שלה. מלאי זה שימש במשך שנים רבות לבניית סיפורי כיסוי ולציור סוכנים בתעודות אמיתיות של אנשים שנהרגו במלחמה או הושמדו במחנות המוות.

לאחר שמרתה סיימה את הכשרתה, היא צויידה בתעודות של יהודיה ונשלחה לעבור במוסד לפליטי שואה. זה היה מעין מבחן, להיווכח עד כמה השכילה להשתלב ולהתערות בסיפור הכיסוי שנתפר לה, האם יחשדו בה או לא. מרתה עברה את המבחן.

היא קיבלה אישיות וקורות חיים של אשה יהודיה מפראג שנעצרה בידי הגרמנים ונשלחה, יחד עם בעלה, למחנות ההשמדה במזרח. לבני־הזוג ההם לא נותרו שום קרובים חיים שיוכלו להעיד אחרת. סיפור הכיסוי נבנה במפורט. ילדות, שחרור מהמחנות בידי האמריקנים, מקומות מגורים, עבודה, בגדים שנאספו כהתאם, תמונות, אפילו כרטיסי רכבות ואוטובוסים. כמעט אפשר היה לגעת באמת.

וככה הגיעה למחנות העקורים, כך הופנתה למוסדות העליה של הסוכנות היהודית, נרשמה לעליה, המתינה לתורה ולבסוף הגיעה ארצה. מרתה הקוסמטיקאית הקטנה, מצאה עבודה, חדר על גג תל־אביבי וחברים חדשים. עכשיו היה עליה לחפש מקורות מידע – ומשהשיגה אותם – להקים קשר עם מפעיליה באמצעות הסיסמה שניתנה לה.

הראשון שנפל ברשתה היה העיתונאי. הרבה פוליטיקה, מעט צבא. המפעילים דרשו יותר צבא. וכמו מתנה משמיים הגיע אליה נתי הלר, הפלמ"חניק לשעבר, עם האידאלים והסקרנות ועם מנגנון שלם שהפעיל אותו, בלי שידע, כדי שימצא רשת מרגלים של אחת ממדינות ערב. וכל החוטים הצטלבו, במקרה, מאחורי הקיר הכפול על הגג באחד־העם.

סיפור דימיוני, אבל לא מצוץ מהאצבע. מה שעבד טוב בראשית שנות החמישים עם ניצולי המחנות והעקורים שבאו הנה מאירופה, עבד, מן הסתם, גם עם גלי העלייה מבריה"מ בראשית שנות השבעים. שיטה מתוחכמת, שמצריכה השקעה כבדה לטווח ארוך והרבה סבלנות. שיטה שאי אפשר לנצל אותה בלי סוף. די בחשיפה של "עולה" אחד או שניים כאלה, בכדי להחשיד את כל הקבוצה ולשרוף את האופציה. בזהירות, בזהירות, מי יודע איפה הם עכשיו.

בגלל בורג קטן

מאת אלכס דורון

בניין בן שבע קומות. פלדה וזכוכית, שבנו אדריכלים פיניים ביוזמת יורי אנדרופוב בכפר הקטן טיופלי אוסטאן (מחסה נעים, בעברית), 20 ק"מ דרומית־מערבית למוסקווה. "המכון לחקר המדע", כתוב שם בחוץ באותיות זהב. מכאן מתנהלת פעילות הריגול התעשייתי של בריה"מ. ראשי הק.ג.ב. יושבים בבניין זה, משגרים הוראות להפעלת רשתות הריגול השונות, שתפקידן לאסוף מידע עדכני ביותר על הנעשה בתחומי המדע והטכנולוגיה המודרנית ביותר של מדינות המערב התעשייתיות.

בשנים האחרונות משקיע הק.ג.ב. מאמצים אדירים בגניבת מיפרטים טכנולוגיים של מחשבים וציוד אלקטרוני מתוחכם, המיוצר בעיקר בארה"ב, אבל גם במערב גרמניה, שווייץ, שוודיה ויפן.

האמריקנים גילו עירנות לבעיית, וכבר לפני עשר שנים אסרו מכירת מחשבים ורכיבים לסובייטים ולגרוריהם, כיוון שהוברר שעשו שימוש במחשבים אזרחיים־לכאורה לצורכים צבאיים. שלטונות המכס של ארה"ב, בשיתוף פעולה עם סוכנויות הביון השונות, מופקדים על מניעת דליפת המידע התעשייתי ובעיקר העברת ציוד מתוחכם, הכלול ברשימה אסורה לייצוא מתחומי ארה"ב.

כיוון שבריה"מ הכירה בכך שהיא מפגרת פיגור ניכר אחר האמריקנים בתחום המיחשוב, האופטיקה והאלקטרוניקה, החליטה להדביק את הפער באמצעות גניבת מיפרטים, או אפילו מחשבים שלמים על מלוא ציודם (שלא לדבר על רכיבים ועזרים), במטרה לבנות בעצמה את המחשבים שלה, ולמעשה – להעתיק אותם באורח מלא.

אגף מיוחד הוקם בק.ג.ב. לצורך מבצעי הריגול והגניבה הללו – דירקטוריאט T שמו. אנשיו עוברים הכשרה מיוחדת בתחום הטכנולוגיה המודרנית, כדי שיוכלו לבצע את תפקידי הריגול שלהם ביעילות. מפקדיהם של מוגלי המחשבים הסובייטים הם מדענים ומהנדסים בעלי הכשרה מיוחדת ומיומנות גבוהה – במיוחד באלקטרוניקה ובמיחשוב, אבל גם בתחומים אחרים.

באמצעות גניבות טכנולוגיות אלה, בעיקר מארה"ב, חסכה בריה"מ מיליארדי דולרים על מחקר ופיתוח משל עצמה וגם סגרה בקפיצה פער אדיר שהיה קיים בינה לבין האמריקנים.

מיד לאחר שנכנס יורי אנדרופוב לתפקידו כראש הק.ג.ב. (אחרי־כן היה למנהיגה של בריה"מ – רב־המרגלים הראשון בהיסטוריה שנעשה ראש מדינה), הורה לגייס סטודנטים מצטיינים מהאוניברסיטות היוקרתיות ביותר לעבודה בדירקטוריאט T החדש. כיום מועסקים באגף זה כ־2000 מדענים ומנתחי מערכות, בנוסף למרגלים הנשלחים מכאן למשימותיהם. מקורות במערב מעריכים כי מספר סוכני הק.ג.ב. המקבלים את הוראותיהם מן הדירקטוריאט הטכנולוגי, מגיע לכ־20 אלף.

ראש הק.ג.ב. כיום, ויקטור צ'בריקוב, ממשיך בכיוון זה, גם משום שהוא עצמו בעל תואר אקדמי בתורת המתכות, שאותו רכש במכון הטכנולוגי של דנייפרופטרובסק. אומרים עליו שהוא "המומחה רם המעלה בהשגת ידע מערבי מתוחכם באמצעים לא חוקיים".

בגרמניה־המערבית העריכו אשתקד, כי שווי גניבות הידע הטכנולוגי של הסובייטים, מגרמניה בלבד, מגיע לחצי מליארד דולר בשנה.

הסוכנים הסובייטים העוסקים במבצעי הריגול הטכנולוגי, הגיעו לכמה הצלחות מרשימות בדרכים מאוד מתוחכמות. כך למשל הצליח סוכן ק.ג.ב. להסתנן לחבורת סטודנטים אמריקניים (במסגרת הסכם של חילופי סטודנטים בין שתי המדינות), באחד ממכוני הלימוד הטכנולוגי הנכונים בארה"ב, ולערוך עמם סיור לימודים תמים־לכאורה במפעל מתכות בחוף המערבי של ארה"ב. במהלך הסיור אסף הסוכן הסובייטי שבבי מתכת חדישה אותם מצא בסמוך למיתקני

(המשך בעמוד 20)

מיכאל שלה

ארלה בן־חורין. לדברי אביה היתה צריכה להיקרא הראל, ע"ש חטיבת "הראל". בביתה שבגולן היא מזכירה ש"אראלים הם הרי מלאכים". בת "השומר הצעיר" שחזרה בתשובה. בעלה מיכאל – איש "כך". אביה – גבריאל ("גברוש") רפופורט מבית־אלפא, ממקימי הפלמ"ח. אם ירצו יום אחד להחזיר את יהודה ושומרון, אומר הבעל, יהיה זה במחיר מלחמת אחים בה אולי יעמדו זה מול זה הוא, ואביה. משולש משפחתי בלתי־ייאמן. רק בישראל.

מאת סימה קדמון צילומים: בני גלזר

תמונה משפחתית סביב שולחן אוכל. בית משפחת בן־חורין במושב נוב שברמת הגולן. מיכאל בן־חורין (במרכז), גבריאל (גברוש) רפפורט (מימין), בתו אראלה בן־חורין והילדים.

ליד שולחן האוכל הגדול בבית משפחת בן־חורין במושב נוב שברמת הגולן, מברך מיכאל בן־חורין את ברכת המזון. גבריאל (גברוש) רפפורט נראה כמי שהכיפה שעל ראשו כבדה כמו ברזל. זוהי המחווה היחידה, הוא מצהיר, שהוא מוכן לעשות לחתנו, מיכאל, חבר תנועת "כך". אראלה בן־חורין, בתם של מלכה וגברוש רפפורט (ממקימי הפלמ"ח), נכדתם של אליהו ושרה רפפורט וקומוניסטית ואנטי־דתית, זוג מראשוני בית אלפא), מקשיבה קשב רב לבעלה. היא, שלדברי אביה היתה צריכה בכלל להיות הראל, על שם חטיבת "הראל", אוהבת מאוד את שמה. כמו מאלוהים היא נקראת גם על שם חטיבת הפלמ"ח המהוללת וגם בשם המתאים כל־כך לחייה העכשוויים. "אראלים הם הרי מלאכים", היא מסבירה בלהט. ומה מתאים לה יותר מאשר השניות הזו של שמה, המקפלת בתוכה את סיפור חייה?

אראלה בן־חורין, בת "השומר הצעיר" שחזרה בתשובה, בעלה, איש תנועת "כך" וסבא גברוש מהקיבוץ שמחזיק על ברכיו את הצעיר בנכדיו ובהסח הדעת מישר את הכיפה שעל ראשו, הם סיפור תקשורתי טוב. מיכאל בן־חורין יודע היטב איזו חשיבות יש לתקשורת בשביל התנועה שלו. הוא מדבר על התקשורת כעל "כלב השמירה של הדמוקרטיה" ובסוף מודה: "אנחנו צריכים את התקשורת. הרי אם לא ריווחת, לא עשית".

ומיכאל דווקא עושה. ב"יום השלום" בחג החנוכה האחרון, למשל, הכין בחריצות חנוכיית־ענק, דאג לסופגניות, אירגן כ־40 מחברי "כך" והזמין, כמובן, את התקשורת. כמו במבצע צבאי מושלם הצליח לעקוף את מחסומי המשטרה ולהגיע לבית־הכנסת הישן שבמרכז שפרעם. מעמד מאוד מרגש, הוא אומר. "אפילו הערבים מסביב מחאו כפיים". אבל אז התחיל המאוין של העיירה לצעוק בערבית ותוך שניות התחילו מאות ערבים לזרוק אבנים על המשטרה, היא משטרת היהודים, ולצעוק "איטבח אל יהוד".

שלוש שעות רגמו באבנים את המשטרה. באנשי "כך" לא נגעו. אפילו שהם לא לבשו את חולצות התנועה. הם, הערבים, הרי יודעים לזהות

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

כוח. יודעים במי לא כדאי להם לגעת. ומה אמר ראש המועצה לאנשי "כך"? "קודם תסתלקו, ואז ייפסק הבלגן". ממש במלים אלה. "את מבינה את משמעות הדבר"? ואת מה צילמה התקשורת? מה הופיע בעתונים למחרת? כמה אנשי "כך" מחזיקים אקדחים בידיהם כמו קאובויים מהמערב הפרוע. "אז זה דיווח אמת?".

אבל הם עמדו ככה, עם האקדחים שלופים.

"אז מה? אם אני חי איתך בשלום 15 שנה, ויום אחד רב איתך ודווקא את זה מצלמים, אז זוהי האמת"?

מיכאל בן־חורין, בן 40, גדל ברעננה. הוא בן למשפחה "יותר לאומית מאשר דתית", חניך ב"בני עקיבא" ומאוחר יותר רכז סניף. כשהתגייס הלך לצנחנים "כי אם הייתי הולך לישיבה ולא לצבא, הייתי נזרק מהבית. וללכת לנח"ל זה לא היה מספיק רציני". בהמשך היה קצין בגה"ד 4, "ותדעי לך, שכשהתברר לי שאני לא אהיה קרבי, חשבתי להתאבד". היום הוא סרן במילואים. לאחר הצבא הלך לטכניון ולמד הנדסה אווירונאוטית.

"למה לא המשכתי במקצוע הזה? כי אני פציפיסט. לא רציתי ליצר מטוסי קרב". ואתה לא יודע אם הוא רציני או שזה מין סוג של חוש הומור.

לאחר הלימודים עבד עם פרופ' אברהם קוגן במתקן להתפלת מי ים בחיפה. אז "זימזם ליד אוזני הנושא של גוש אמונים". כמה חבר'ה שלו חזרו בתשובה. "אמרתי לעצמי: אם אתם חוזרים בתשובה, אותי תמצאו בישיבה".

למושב נוב שברום רמת הגולן, בין אל־על לרמת־מגשימים, הגיע בן־חורין למה שהוא מכנה "ליטוש רוחני". לימוד תורה. בתוך המושב כוננו בית־מדרש. חלק מהאנשים עבדו וחלק למדו תורה. המושב הוקם ב־72' ע"י גוש אמונים וממנו יצאו שלושת אסירי המחתרת, בני משפחת הנימן, אחד מהם טיס בחיל־האוויר. "מבחינת ההכרה לא השתניתי מגיל 18. מה שהוביל אותי – חניך 'בני־עקיבא' – לגוש אמונים, היה השילוב שסחף אותי, המשולש של עם־ישראל, תורת ישראל וארץ ישראל. אם מוציאים קודקוד אחד, זה כבר לא משולש".

אבל גם זוויות המשולש הזה היו, מתברר, עגולות מדי לטעמו. בתנועת גוש אמונים הוא נחשב רדיקאלי מדי. המעבר ל"כך" היה טבעי. "בגוש־אמונים קראו לי כשהיו צריכים קומנדו. אבל חוץ מלהדביק מודעות על הקירות, אני רוצה להיות מעורב גם במה שכתוב במודעות האלה".

היום הוא מעורב. יש גם דוגמאות. למשל קריאה לתפילה בבית־הכנסת העתיק בכרעם שבגליל. "ארץ ישראל שייכת לעם ישראל. (אותיות קטנות) אין עקורי איקרית וביריעם. אבל, (אותיות גדולות) יש גולים יהודיים מיוקרת וכְּרְעַם השבים למכורתם (סימן קריאה)".

בבחירות הקודמות הצביעו שליש מתושבי נוב לתחיה, שליש למצ"ד ושליש למפד"ל. היו גם שלושה שהצביעו "כך".

כמה היו מצביעים היום?

"אואה, אואה".

כמה זה במספרים?

"אואה, אואה".

הרב של נוב הוא נגד תנועת "כך". הוא אפילו רואה בבן־חורין "אסון". הוא לא נותן לו להדריך בני־נוער. כאילו שהוא מסוגל להשחית אותם. "אבל דברים שאמרתי לפני שנתיים, התגלו כנכונים. האידאולוגיה של גוש אמונים אומרת עבודה על מי מנוחות, כשהממשלה שומרת על החוק ועל הסדר. אבל כשיש שגעון, כשפוצעים שוטרים בבית־ג'אן, כשזורקים אבנים בשפרעם ובאום־אל־פאחם, כשהערבים מרימים ראש ואין אף אחד שיגיב, אל מי אנשים יצטרפו?"

אל מי?

"אלינו. מי מצטרף? יהודים טובים. גם חילוניים. הרבה יוצאי עדות המזרח. לפני שנתיים לא הייתי אומר לכל אחד 'אני כך'ניק'. זה לא היה נעים. כשיש אווירה של רצח אופי, זה לא כרטיס ביקור. היום אני גאה. זה נהפך לכרטיס ביקור. וזה לא עזר למשרד החינוך שניסה להפוך את 'כך' לתנועה לא לגיטימית. ובכלל, כמה יהודים נפצעו מהידיים של 'כך'? אף אחד".

וכמה ערבים?

"אל תרשמי".

למה?

"כי, לצערי, אף אחד".

אראלה רפפורט בן־חורין לא אוהבת לשמוע את מיכאל מתבטא כך. לפני שהתחתנו, הסכימו על שני דברים. על משפחה מרובת ילדים (יש להם שישה ואחד בדרך) ועל בית מכניס אורחים. "אני מצטערת", היא אומרת בחצי חיוך, "שלא הסכמנו על דרך אידאולוגית". כשהתחתנו, השתייכו שניהם לגוש אמונים. היום היא הולכת עם "צומת". "אני אוהבת את רפול. אני אוהבת אנשים שמדברים בפשטות. אנשים צנועים, עממיים. ויכול להיות", היא אומרת, "שזה קשור לחינוך שקבלתי בבית. של הצבא והקיבוץ".

זכרונות הילדות של אראלה מתקשרים לריחות נרקיסים, למראה רקפות, למגע של אדמה וסלעים, לשמש וחום. הרבה מרחבים ומים. המים של הסתנה והבריכות. היא גם זוכרת נסיעות עם אבא גברוש לנצרת ולכפרים הערביים. לחברים של אבא. אם תתאמץ קצת יותר אולי תיזכר גם בילדים ערבים, בדואים, שאביה גידל. היה קוטף מעצי הפרי ומחלק בינה ובינם. היא זוכרת לטובה את תנועת "השומר הצעיר" שבה התחנכה. אבל היא לא יכולה להגיד שלא הציצה ככר אז ימינה ושמאלה. חיפשה עוד משהו. "ילדה עקשנית", אומר גברוש.

בצבא, כחיילת־מורה, הכירה חיילת שבאה מבית מסורתי והיתה בדרכה ליהדות מחמירה יותר. היא נהפכה לבת־בית אצלה. זה היה בית משפחת פרופ' קוגן, ובנו של קוגן היה חברו הטוב של מיכאל בן־חורין. "אבל הרומן התפתח רק אחרי־כן, כשכבר חזרתי בתשובה", היא מבקשת להרגיש.

את השנה שלאחר הצבא עשתה בתורנויות בקיבוץ, למרות שהיתה כבר במקום אחר, גבוה מעגלות האוכל, "כי כך חונכתי. שאתה חייב לתת מהכוחות שלך לחברה". באותו זמן הציעו לה להתגורר בביתה הירושלמי של המשוררת זלדה שחיפשה דיירת לביתה. השנה שחיתה במחיצתה של המשוררת הדתיה שינתה את חייה. היחסים ביניהן היו כשל אם ובת. "קשר הם עם חינוך סמוי". היא גילתה שעולם היהדות הוא רב־גוני. בביתה הפתוח של זלדה דיברו על אמנות ועל שירה. ב"מכון פרדס" אראלה למדה יהדות, הלכות, מחשבה ופילוסופיה.

שעתיים אחרי שבקיבוץ בית־אלפא קמים החברים לחלוב את הפרות, קם מיכאל להתפלל. וכשבבית־אלפא אוכלים ארוחת בוקר בבגדי עבודה רטובים מטל ובמגפיים המשאירים עקבות של אדמה רטובה, שולחים מיכאל ואראלה את ילדיהם למוסדות החינוך. אחרי־כן הם שותים קפה. בנחת. ואז הם מנסים להשליט סדר בביתם המרווח. ויש, כמובן, בישול. מיכאל מאוד עוזר לאראלה בעבודות הבית. היא הרי היתה צריכה ללמוד לעשות הכל. להפוך לעקרת־בית. וזה היה לה קשה מאוד. מיכאל עובד כמטע או לומד בירושלים או עוסק בפעילות פוליטית. אראלה מציירת. כשרון שהתגלה לדבריה, עוד בגן־הילדים. בביתה של זלדה קיבלה גיבוי לשילוב הזה של יהדות, חיי רוח ואמנות, ותמיד עם אהבת־אדם וחסד. ועם רחמים. החסד והרחמים, היא אומרת, נשארו לה. גם אהבת האדם. "כשיש הכרה בקיום של העם היהודי בארץ־ישראל, היחסים צריכים להיות טובים והדדיים. אתה לא שונא ערבי בגלל שהוא ערבי".

מיכאל בן־חורין: "אני בכלל לא שונא ערבים. אם ערבי פורק אצלי משאית, הוא מקבל אצלי אפילו כוס קפה".

מיכאל בן־חורין (מימין, על הארץ בין החיילים) ואשתו אראלה בעת פינוי חצר אדר. אראלה צעקה: "תביאו את בגין שיוציא אותי מכאן".

גברוש (מימין) וחתנו מיכאל. "כשהייתי שם בשבת להת

הנכוה (11): 'סבא, אתה יודע, אני בעצם לא כל־כך חושבת כמו שאבא חושב'".

עד כדי כך?

בן־חורין: "כן, אפילו כוס קפה".

אראלה: "מה, לא נכנס לכאן ערבי, לתוך הבית, וקיבל כוס קפה?".

מיכאל לא שונא ערבים. קשה לו אפילו לנסוע ברמת הגולן ולא לעצור "טרמפ" לערבי. "זה כמו לא להגיד שלום לסתם בן־אדם. אבל זה לא אומר שאשכח מאיפה הוא בא ומה המגמה שלו". לדעתו, השמאל בישראל שונא ערבים פי־אלף מה"כך־ניקים", כי השמאל פוחד מהערבים ולכן הוא כל הזמן מוותר, מרחיק את הבעיה.

"עם ישראל מפונק, שבע, רוצה לחיות בשקט. לכן הוא זורק לערבים מדי פעם עצם כדי להרגיע את הכלבים. כל מיני ויתורים. בנייה בלתי־חוקית, ביטול צווי משפט, אי גביית מיסים". הטפה למדינה יהודית כלכד זה משהו שמעורר את הגאווה הלאומית שלנו ופסוק כך מונע ויתורים. "לכן חיים הרצוג רואה בי אויב העם. כי אני יוצר מחויבות למדינה יהודית ולא מאפשר ויתורים". מה שהשמאל לא מבין זה שהערבים מכבדים כוח. "זו האמונה שלהם. 'אללה עם החזק'. אצל היהודים – אלוהים הוא עם הצודק".

אני מזכירה לו את הקייטנה של נערי "כך". את החולצות המאיימות, את אימוני הנשק. אני תוהה לצד מי אלוהים במקרה הזה. "רוב הזמן בקייטנה הוקדש לשיחות אידאולוגיות. התת־מקלע, הנשק, היו רק תרגיל לתקשורת. וזה באמת יכניס לנו כמה קולות", הוא מוסיף בצחוק גדול.

איזה סוג של קולות קונים תת־מקלע ונשק בידיים של ילדים בני 15?

"עם ישראל הוא רב־גוני. המלה ציבור כוללת צדיקים, בינוניים ורשעים".

הקולות הם גם של הצדיקים?

"כל יהודי שרואה את כבוד ישראל מושפל, יהיה גאווה כשיראה יהודי הולך עם נשק. הם רואים גאווה יהודית. וזה מה שחסר לנו היום. גאווה יהודית

"לפני שנתיים לא הייתי אומר לכל אחד 'אני כך־ניק'. זה לא היה נעים. כשיש אווירה של רצח אופי, זה לא כרטיס ביקור. היום אני גאה".

ולא התרפסות. אני פוגש אנשים ברחוב והם אומרים: 'זה גבר. הוא יוציא אותנו מהבוץ'".

תנועת "כך", מסביר מיכאל, היא תנועה אידאולוגית. "ראשי התנועה אצלנו לא ירימו יד על זבוב".

ועל ערבי?

"לא צריך להרים עליהם יד. צריך לגרש אותם".

כי היום, " הם" (הערבים) קובעים את העובדות. "הם מצביעים לכנסת. הם למעלה מ־20 מנדטים. הם ככר לא מיעוט. אולי מיעוט ענק שנתמך ע"י מדינות ערב, שמגייס את דעת הקהל בעולם. כשפוצעים שוטרים וחיילים, אי־אפשר לעשות כלום. זה מיעוט שקובע שלא תוכל לנסוע בטרמפים, שאחראי לרוב פעולות הפשע בגוש דן. מיעוט שמשתלט על קרקעות מדינה של מאות אלפי דונמים".

יש לו פתרונות, למיכאל בן־חורין. הם מופיעים כולם במכתב גלוי לערביי ארץ־ישראל שנכתב ע"י ח"כ הרב מאיר כהנא ופוזר בכפרים ערביים במספר רב של העתקים. שיהיה לכולם.

המכתב לא משאיר מקום לתהיות או אלטרנטיבות. בספח המצורף אליו, בשיטת מחק את המיותר, יש לנמען שלוש אפשרויות: "אני מוכן לקבל על עצמי את הריבונות הבלעדית של העם היהודי על ארץ ישראל ומבקש להישאר בארץ ללא זכויות לאומיות", או: "אני רוצה לצאת מן הארץ", או: "אני מסרב לבחור בברירות דלעיל".

בן־חורין מסביר את הפשטות שבתוכנית. "כל ערבי שירצה להישאר כאן, יצהיר בשלט שיהיה תלוי מעל פתח ביתו שארץ ישראל שייכת לעם ישראל, ושהוא גר־תושב בארץ הזו ומתחייב להסגיר כל ערבי שיגלה עויינות למדינה. כן, גם אם זה אח שלו או בן שלו". כגמול להתחייבות פעוטה זו מבטיח בן־חורין תמורה נדיבה. הוא מבטיח לדאוג לו. כי הרי כתוב במפורש "וגר לא תילחץ. ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים".

גם אראלה מקבלת את התוכנית הזו. "המכתב הזה נותן אפשרויות בחירה. זה הכי הומאני שיש. אם אתה רוצה לחיות בשלום, אז יש לך אפשרות".

אלא שבהמשך מתברר שגם בעיני בן־חורין התוכנית היא היפותטית. כי בעצם הערבי לא חונך אף פעם להיות מיעוט. "הוא התחנך להוריד את הראש כל עוד הוא לא חזק, וברגע שהוא מתחזק ומרים את הראש, הוא הורג. והם ממולכדים באופי שלהם, בדת שלהם ובמנהגיהם. ערבי, כל עוד הוא ערבי, לא יהיה מסוגל להשלים עם העובדה שהוא מיעוט. והרי אין שום הגיון להחזיק בבית שלך מישהו שאוכל ומתחזק כדי לבלוע גם אותך. ולכן הפתרון הוא גרוש".

על האופי הערבי אין טעם, לדעת בן־חורין, להרחיב את הדיבור. שהרי נאמר במפורש על ישמעאל שהוא יהיה פרא אדם, "ידו בכל ויד כל בו", והעובדות, כמובן, מדברות בעד עצמן.

אני מזכירה משהו על הפראות של תנועת "כך".

"השנאה הזו של עם ישראל לתנועה שלנו לא מיוחדת או מפתיעה. זה לא חדש שיהודים שונאים יהודים, מסגירים יהודים אחרים. גברוש, שאני אוהב אותו, לא היה בַסזון? לא היתה אז שינאה לרביזיוניסטים? יהודים לא הרגו יהודים? תנועת 'כך' אינה פראית. רק מציגים אותה כזאת. היא קודם כל תנועה אידאולוגית".

אולי אלימה, אני מנסה.

"לא הייתי אומר אלימה. אולי תקיפה. איתנה בתביעותיה. היחסים הם לא כוחניים, אלא של שכנוע".

לאיזה מרחק תהיו מוכנים ללכת בשכנוע הזה?

"אל תשאלי. אני לא מוכן להגיד לך. אני יכול רק לומר שאת יהודה ושומרון, למשל, לא ניתן יהיה להחזיר אלא במחיר של מלחמת אחים".

גם להרוג את גברוש, לדוגמה?

"את אמרת. לא אני".

מי שיזום מהלך לניתוק יהודה ושומרון מסתכן במלחמת אחים, אומר בן־חורין, ויש לו הוכחות לזה. הוא לא מוכן לפרט. הוא גם לא מוכן עדיין לגבש טקטיקות, למרות שכבר הוכיח שהוא טוב בזה. וכשאראלה צועקת ומבקשת ממנו להפסיק לדבר כך, כי יש חסר בעולם והוא הרי לא נביא, הוא מוסיף: "לא אמרתי שאני אהיה מי שיירה את הירייה הראשונה. המלחמה לא תיפתח מהצד הדתי־לאומי, אלא מהצד החילוני־מתיוון. שנאת האחים, השנאה של השמאל אלינו, היא שתביא לירייה הראשונה".

"וההכנא הזה. בשביל מיכאל הוא אלוהים, בשבילי הוא אפס אפסים. נַבָז. רמאות אחת גדולה".

"הבעייה של דן שומרון היא שאותו חייל המקבל חינוך לשנוא את המתנחלים לא יוכל לבלום את השנאה הזו. ואז אי־אפשר יהיה לשלוט במצב. ולכל אחד מיהודה ושומרון יש ידידים ומשפחה פה. הקו הירוק הוא לא קו דמוגרפי אלא פוליטי. ומה, לדעתך, יגיד אבא שלי ברעננה אם אני אפגע?"

יהודה ושומרון זה לא הסיפור של ימית, מבטיח בן־חורין. כשדובר על פינוי ימית היו מיכאל ואראלה בין מקימי "חצר אדר", 35 ק"מ מימית, כדי לעצור את הנסיגה. כשהגיעו החיילים, האמינה אראלה שהם יצליחו. שלא יפנו אותם. חמש חיילות היו צריכות לגרור אותה משם. יש לה כושר גופני של מי שעברה א"ש לילה בתנועת השומר הצעיר. והיא גם צעקה: "תביאו את בגין שיוציא אותי מכאן" כמו שרק מפ"מניקית יודעת לצעוק. אבל זה לא עזר. ומאותו רגע, היא אומרת, התחיל לפעם בה הרגש הציוני־לאומי.

לא, היא לא שלמה עם הדרך של תנועת "כך". הרי המשוררת זלדה נטעה בה חסד ודרכי נועם. וקשה לה התקיפות של התנועה הזאת.

תקיפות?

"תקיפות חריפה".

חריפה?

"תקיפות חריפה מאוד".

אבל זה טוב, היא תוזרז להגיד, שהאשה מחזקת את הכיוון של החסד והרחמים לצד מידת הדין. חייבים את המאזניים האלה. אם יש מידת הדין והתקיפות ומידת החסד והרחמים – אפשר לבנות דברים טובים.

כמו אלה שחונכת להם בקיבוץ?

קשה לאראלה לדבר על הקיבוץ. היא הרי גדלה

(המשך בעמוד 20)

הנסיכה דיין רצה לביצה, זהירות, צפרדעים

יעל דיין. דור שלישי לשושלת מקומית. קצת 'בוכה' וקצת מתלוננת, אבל בעיקר מתכוננת לקרב על הכסא בכנסת. אם תבחר, זה יהיה עניין לשתי קאדנציות, היא מבטיחה. לא כולל ממשלה, כמובן. אם לא – היא חוזרת לכתוב את ספרה התשיעי. אוהבת לטייל, מתה על ציפורים – אולי מפני שהן מגיעות גבוה. "תגיד, זו לא אוואנטורה?"

מאת אברהם חידוש צילם: שמואל רחמני

"אין איומים בנפש, לא מפוצצים לי את הבית, אבל נסיון לשים מקלות בגלגלים ואזהרות למיניהן יש: 'שלא תעזי לרוץ, ממילא לא תצליחי; מי את חושבת שאת! עד שנפטרנו מדיין, אז עכשיו יבוא דיין חדש?; אתם, כל הדיינים, אופורטוניסטים. הרי תבגדי בנו כמו אביך'"

יעל דיין, כמעט 50, קפצה למים וגילתה שהם רטובים וקרים. היא גם גילתה שלא זינקה לבריכת שחיה צלולה ומחוטאת, אלא לביצה שכל־כולה בוץ וצפרדעים מקרקרות, שלפעמים נאלצים לבלוע אותן ותמיד יוצאים משם מלוכלכים. קוראים לה הביצה הפוליטית.

לקפוץ בגיל 50, זה כבר לא פשוט. לפעמים אפילו מסוכן. ועם משא של אבא וסבא ואחים ומשפחה עם שם מחייב על הגב – זוהי כמעט טביעה בטוחה.

אז עכשיו היא "בוכה" ומתלוננת על "הצעות מגונות" וכמעט־איומים, ואזהרות לבל תציג את מועמדותה לרשימת מפלגת העבודה לכנסת הבאה ועל אי־פירגון, כלשון המעטה, מצד הנשים במפלגה ועל עלבונות מפי שונאי דיין למיניהם ועל כך שמתייחסים אליה כאל ילדה תמימה.

היא אינה תמימה. אבל מה את בוכה, אני שואל אותה, לא ידעת לתוך מה את קופצת? אינך מכירה את החיים המפלגתיים על כל הליכלוך שבהם? שכחת כבר מה 'אכל' שם אבא שלך?

אבא זה כמובן משה דיין, והיא, בתו, לא שכחה. לגמרי לא. "אבל זה לא בכי", היא מוחה, "זוהי קריאת קרב".

כשנכנסים לפוליטיקה עם השם דיין – בהחלט נכנסים לקרב. בעיקר כשמכריזים שמכאן ואילך לא תתמצה עוד המעורבות הפוליטית כחברות בוועדות מפלגתיות ובהופעות בסניפים בלבד, אלא גם בנסיון לכבוש מקום בנבחרת הייצוג המפלגתית. קודם כל בכנסת, ואחריכך, בגלוי, עם הצטנעות מסויימת של "אם מישהו יחשוב שאני יכולה לתרום מעבר לכנסת" – גם בממשלה.

לא כולם – ובעיקר, כנראה, לא כולן – אוהבים את זה במפלגת העבודה, שהצפיפות בה הולכת וגדלה לקראת הבחירות. אז הקרב התחיל.

"אין איומים בנפש, לא מפוצצים לי את הבית, אבל נסיון לשים מקלות בגלגלים ואזהרות למיניהן יש: 'שלא תעזי לרוץ, ממילא לא תצליחי; מי את חושבת שאת! עד שנפטרנו מדיין, אז עכשיו יבוא דיין חדש?; אתם, כל הדיינים, אופורטוניסטים. הרי תבגדי בנו כמו אביך'" – משחזרת דיין את מה שהיא שומעת בשבועות האחרונים.

ו"הצעות מגונות" – עד כדי כך? "הצעות מגונות מבחינת האתיקה הפוליטית", מתקנת יעל. "הצעות כמו הצביעי בעדי אז אצביע בעדך, בלי לבדוק בכלל אם יש בינינו הזדהות. אולי איני מעוניינת בכלל שהמציע יישב בכנסת".

אז אולי היא בכל זאת תמימה?

גילית את אמריקה, אני אומר לה.

"לא גיליתי שום דבר חדש. אבל כל זה הוא אור ארום, לא רק במישור הפרטי שלי. המפלגה עושה מאמץ לדמוקראטיזציה ויש בה אנשים וקבוצות שזה מפריע להם. אני אלחם בנסיונות לשבש את הדמוקראטיזציה".

תגידי, באמת האמנת שהקפיצה שלך למים הפוליטיים־מפלגתיים תעבור בשקט?

"אומרים ש־200–300 חברים יציגו במרכז את מועמדותם לכנסת. אני מבקשת אותו צ'אנס, לא יותר. כל הסיפור שפרס רוצה לשריין לי מקום דרך אחד המחוזות הוא פשוט בלוף, וגם זה אחד המקלות שנדחפו לגלגלים שלי. אני מודעת לצד האפל של המאבקים הפוליטיים, אבל הייתי רוצה לראות בתקופה הנוכחית נקודת מפנה במפלגה".

אז עכשיו, אחרי האיומים והאזהרות, כבר בכלל לא ברור אם השם דיין מועיל או מזיק וכמעט הלכה לי השאלה הבאה: את מנצלת את השם דיין?

יעל דיין כבר שמעה שאלות כאלה. גם התשובה מוכנה: "במודע וראי שלא. לא אלך אל תומכיו ואבקש את תמיכתם בגלל זכות אבות. אך ברור שיש בזה עדיפות, כמו גם מכשלה. הכרת השם נותנת לי 'פור'. אני לא צריכה להחדיר את שם המוצר או את עטיפתו וזאת קפיצת דרך. אבל אולי בלי השם דיין הייתי רצה לכנסת כבר לפני עשר שנים? בכל מקרה, אין לי תסביכים בענין".

על תסביך האב של יעל דיין כבר נשפך הרבה דיו. אני אינני פסיכולוג, גם לא בפרוטה. אבל השם משה דיין אינו יורד משולחן השיחה שלנו. ברור כלל מפני שאני שואל, אבל אם אני שוכח – היא מזכירה. אי־אפשר, כנראה, אחרת. הדמיון הפיסי ביניהם רב, ואני תוהה על מידת הדמיון בדעות והאם היו עימותים ביניהם וכיצד הגיב אביה על רעיונות כמו־שמאלניים שהיא משמיעה, כגון הצורך בשיחות עם ערפאת.

היא מודה שהיא סוטה שמאלה מדעותיו, אך טוענת שאותו מזיזים היום ימינה, לעמדות שלא החזיק כהן. "הוא ביקש להפגש עם ערפאת, אך זה לא יצא לפועל. בפגישות התכופות שלו עם מנהיגים בשטחים, ידע שלמעשה הם אנשי אש"ף. הוא לא רצה לבדוק בציציות והסתפק בכך שהאיש אינו חבר בארגון חבלה. הוא אמר, ואני מסכימה איתו, שצריך לדבר עם אויב, לא עם עצמנו. הפשרה הפונקציונאלית שהציע – אני לא שוכנעתי שהיא בת־ביצוע. ענין האוטונומיה מקובל עלי. אני נגד סיפוח ונגד התיישבות בריכוזים ערביים ונגד השפלות וגם נגד מדינה שלישית בין ירדן וישראל".

(המשך בעמוד 19)

הבת בעקבות האב: "הכרת השם נותנת לי 'פור'"

יהונתן גפן

זמנים קשים לקמב"ץ (ר.צ. עם שיר)

כשאתה מקבל ערימות של דואר בתגובה לכתיבתך בעתון, אתה מצד אחד שמח שעדיין לא אריסים אליך לגמרי, אחרי כל השנים האלה, אבל מצד שני אתה יודע טוב מאוד שלא תוכל לענות לכולם, לכן אתה צריך להחליט למי תענה. ואני, כבר שנים רבות, משתדל לענות ולטפל כמיטב יכולתי בשני סוגי כותבים עיקריים: תלמידים וחיילים. מה שמשותף לתלמידים ולחיילים זה שאומרים להם מה לעשות, הבחירה החופשית שלהם שואפת לאפס, ולפעמים יש לי את ההרגשה האבסטרקטית הזאת שאם אני לא אענה להם – אף אחד אחר לא יענה להם. בכל בוקר אני מתפלל את התפילה היהודית הקצרה הזו שחיברתי כמה דקות אחרי שהשתחררתי:

נותן טוב אל,
תודה שאני לא תלמיד,
ותודה שאני לא חייל,
ונאמר אמן.

לכן, כשאני מקבל מכתבים מחיילים, אני משתדל לא להשאיר אותם בלי תשובה, למרות שאני האחרון בעולם שיש לו תשובות. הם כותבים את המכתבים שלהם על דפים תלושים ממחברות של תלמידים שנשארו להם מימי בית־הספר העליזים שלהם. לפעמים יש על המעטפה כתמים של שמן רובים, לפעמים זיעה ודמעות.

לפני שבוע כתב אלי קצין מבצעים של גדוד שריון החונה ברמת הגולן, מכתב ושיר. הקצין מתלונן על התרופפות המשמעת בצבא, מאשים את החינוך הבית בחוסר המוטיווציה של חייליו, אבל אינו כותב גם המוטיווציה שלו. צר לי עליו מאוד, משום שאני מודע לכך שאולי אין לו מה להגיד לחייליו, והמעט שאני יכול לעזור לו הוא לפרסם קטעים מהמכתב ומהשיר שלו, אולי מישהו יקרא את זעקת הקמב"ץ, וידע להגיד לו איפה טעינו, ובאותה הזדמנות – עוד כמה זמן אנחנו מתכוונים לטעות.

להלן הקטעים:

"אני נמצא בתוך הקלחת הצבאית שלוש שנים וכמה חודשים, שנה וחצי כמפקד. נפגשתי בים של אנשים מכל הסוגים. את כולם מייצג דבר אחד: חוסר מוטיווציה וחוסר איכפתיות שפשוט לא ניתנים להבנה. כאילו כל הצבא הזה לא שייך להם, כאילו לבצע משימה זה דבר נפשע, ולבצע משימה על הצד הטוב ביותר זאת משימה מבישה (ההדגשה של המחבר – י.ג.). פשוט האנשים לא רוצים להיות טובים מאוד. כל בן־אדם שרוצה קצת יותר מהממוצע יכול להצליח בצבא, אבל האנשים המוכשרים עוזבים את צה"ל...

"מצבו העגום של צה"ל לא נובע מרמת מפקדיו אלא מאיך שהנערים האלה באים מהבית, מהחינוך שקיבלו בבתי־הספר התיכוניים, ממערכת החינוך הלקויה, מחוסר היכולת של מנהיגינו לתת לנערים האלה עתיד אחד מוביל. כל אלה גורמים לבלבול ולאנרכיה במחשבותיהם. מה שנותר לצבא זה לתקן ולשפץ, אבל איך אפשר לתקן ב־3 שנים את מה שקלקלו במשך 18 שנה...

"ומה כבר יכול לעשות מפקד שעושה רע לעומת אמא מלטפת, שלוחצת ורוצה את בנה קרוב אליה, ליד הבית? שרוצה שלא יתאמץ ושלא יתלכלך. עובדה פשוטה: הבעת דעתו של אבי הש.ג., שאמר שהוא מעדיף בן בחיים על בן גיבור, אפילו שזה על חשבון חמישה מחבריו שנפלו...".

אחרי דברים חמורים אלה עובר הקמב"ץ מפרוזה לשירים, ואומר את השירה הזאת:

"הם באים חסרי רצון בתמיכת אמא
יהודיה ענקית שרוצה אותם חיים וקטנים,
צמודים וחיוורים,
הם באים מחֶבְרת תסרוקות, חסרי מודעות עצמית,
מתוסבכים מצרות של דעות לא ברורות של
מנהיגים מעופשים.
אז אל תצעק על לובשי המדים,
נבדוק במה חטאו הורינו
היפים והכלים, מורינו הפיסחים והאומללים,
שרינו הנבונים הנבובים,
בואו נעמיק, ונכה בשורשים הרקובים...".

שיר לא רע בשביל קמב"ץ. והלוואי שהיה לי מה לענות לו. בימים בהם המוטיווציה מתעקשת, משיקולים משלה, להתנחל דווקא בנשמותיהם התועות של זורקי־אבנים בני ארבע־עשרה, שאין להם דבר להפסיד מלבד מוטיווציה.

מה אגיד לך, אחי, זהו זמן רע לקמב"צים. ואתה לא יכול להאשים את המורים ואת המחנכים, אלא לחשוב בעצמך: מה אתה יכול לומר לנער על הטנק שאחיו רודף אחרי נערה בקלקיליה בתוך שירות צבאי? ומה אתה יכול לומר לנער על טנק, שבן גילו מישיבת "אור שמח" לא חייב בגיוס בגלל שהוא נבחר לשנן את הגמרא בעיר ארצנו כשאתה נשבעת למות בעדה?

ולא רק אתה, אחי, כותב שירים. קיבלתי שיר נוסף, מחייל שהשתחרר לא מכבר אחרי שירות בשטחים, ושמו נועם, לא פחות ולא יותר. הנה לך, קמב"ץ יקר, בית אחד משיר אחר, מקצה אחר של העולם, אבל אולי זה החייל שלך, חסר המוטיווציה שלא איכפת לו כלום, ולכן הוא שר:

"אכן מתעופפת בעקבות בקבוק בוער,
הצבא בשטח בודק וחוקר,
סבא, אבא, אני והשכן,
ואסור לשכוח את הבן,
עצרנו, שופטים ונגרש.
רק אתמול צעקנו "מדינה",
היום אנחנו עם חֵרֵש.
כבר לא ילדים, ועדיין מלחמה,
כבר לא מצילים, ועדיין בשם האומה,
ובין קרב לפיזור הפגנה,
איפה נשאר לנו זמן לאהוב את המדינה?
עד שנבין שגם הם בני אדם,
נשלם הרבה, נשלם כדם."

שני שירים של שני חיילים ממדינה אחת המשתרעת על שתי ארצות, ושום קמב"ץ שבעולם לא יוכל לסמן על השקף שלו, בלורד אדום, היכן לעזאזל הגבול. ואין לי תשובות, קמב"ץ־יקר, רק שאלות.

בחדר המבצעים שלך יש מפה עם חיצים לכל הארצות שמסביב, ובחדר המבצעים שלי יש רק עיגול אדום סביב הארץ שלנו. אפילו את המצב כבר אי־אפשר להאשים. אנחנו המצב.

ואולי זה לא הזמן של התשובות, אחי, אולי זה הזמן של השאלות. ואולי זה לא הזמן של מוטיווציה, אולי זה הזמן של הגרוויטציה, הזמן בו כל החלומות הכבדים שלנו נופלים לארמה.

ואולי זה הזמן לבכות, אחי. אולי זה לא הזמן להיות קמב"ץ. אולי זה הזמן לכתוב שירים.

הנסיכה דיין רצה לביצה

(המשך מעמוד 15)

עימותים עם אבא? "היה אחד שטעיתי בו. כשהצטרף לממשלת בגין, חשבתי שהוא צריך להחזיר את המנדאט ככנסת למערך. היה לנו ויכוח ואחרי יומיים הוא הצליח לשכנע אותי."

משפחת דיין זה לא רק אבא "בעייתי". יש ליעל, כנור, גם אחים בלתי־שיגרתיים. האם הקריירה הפוליטית שלה עלולה להיפגע מכך?

אפילו שאלה קצת חטטנית אינה מוציאה אותה משלוותה. לכל היותר עוד סיגריה. היא מתורגלת, מרגישים. "פגיעה? – אולי. אבל הרי אי־אפשר לשבת כל הזמן עם נייר מילימטרי ולמדוד כל נזק אפשרי. אם אעשה כך, אני צריכה לסגור את עצמי ברדל"ת אמותי ולא לצייץ כל חיי. אם יש לי בעיה עם אח שעבר תהליך של סמים וגמילה וטרח לפרסם את זה, אז בואו נטיל על הכף השניה את אמא וסבא וסבתא משני הצדדים. אינני נאיווית לחשוב שדברים כאלה אינם נלקחים בחשבון, אבל אני סומכת על בגרותם של הבוחרים. אצל חלקם תיווצר עוינות, אצל חלקם אהדה לא־רציונלית, אך אין לי נשק נגד זה".

הטלפון מצלצל. עיתונאית שואלת את יעל מיהו הגבר הסקסי בעיניה. גם כאן היא יורה תשובה כמושכנה. אולי גם את זה שאלו אותה כבר הרבה פעמים. אחר־כך תקטר בקולה הנמוך, הגברי־משהו, על מה שהעיתונים עוסקים בו היום. הקול הזה, המקנה יתר־סמכותיות לדבריה, הוא הדומיננטי בהופעתה. השאר – הסוודר והמכנסיים באפור, השיער הארוך והפנים־ללא־איפור־כמעט – פשטות מופגנת.

וגם קרירות מסויימת. אולי קצת ריחוק, קורטוב קשיחות. ושמא סתם קור רוח. בכל מקרה, אין מנוס, החזרה לאבא.

את דומה לו גם בתכונות? הוא הקרין מסוייגות וריחוק, חוסר סבלנות וחוסר מנוחה; לא היו לו חברים וקליקות והוא לא טפח על שכמים. זאב בודד.

"ענין הקליקות זר לי מהבית. תמיכה של מישהו אינה מקנה לו כישורים. אין פה ענין של 'בואו נשב חבר'ה ונתכנן את המדינה'. צריך לעבוד בצוות ואני מסוגלת לכך. גם אבא, בנושאים מקצועיים, היו לו צוותים והוא לא היה פרש בודד. יש בי חוסר סבלנות כמים, בעיקר לביזבוזי זמן עד שמגיעים לשורה האחרונה. אני בעד קיצורי דרך".

> **"אם יש לי בעיה עם אח שעבר תהליך של סמים וגמילה וטרח לפרסם את זה, בואו נטיל על הכף השניה את אמא סבא וסבתא משני הצדדים".**

את מסוגלת לחזור אחרי חברי מרכז, לצלצל לסניפים, ללקק, להתחנף?

"התקציב שלי הוא אפס וזה מגביל. לא אוכל לעשות קמפיין מקובל, אפילו לא לבייל מכתבים. אמשיך ללכת בדרך אחרת. תמיד היו לי בימות וקולי נשמע חזק מקולי במרכז. אני מקווה שחברי המרכז יקחו בחשבון גם את ההתמודדות בחוץ. אחרי הכל, המטרה היא להשיג קולות מהבוחרים ועל זה אני עונה".

כלומר, שחבר המרכז יאמר לעצמו: יעל דיין זה שם אלקטוראלי.

"בדיוק כך".

ואם ישאלו: מדוע מגיע לה? מה היא עשתה בשביל מפלגה?

"עשיתי מעט מאד. אין לי שום תחושה של מגיע לי. אני רוצה לנצל את ההצבעה החשאית לפי המסקנה – איני יודעת אם זוהי הדרך להגיע לנבחרת מדינית הטובה ביותר. השאלה היא, אם ישיבה של עשר שנה בסניף עושה אותך חכם יותר וכשיר יותר. זה לא צבירה של זכויות פנסיה. אם הוותק יקבע במערכת הפוליטית, הכנסת תהיה מורכבת מכאלה שיש להם 'תחת לשבת'".

אז את בעד הצנחה?

"אני בעד הצנחה דמוקראטית. שכל אחד יבוא, יציע את עצמו ואת כישוריו ויבקש צ'אנס על־סמך השכלה ונסיון ושנות פעילות במערכת".

אם תצליח יעל להבחר לכנסת היא תהיה – לראשונה בישראל – דור שלישי בה, אחרי אביה משה וסבה שמואל דיין, חבר הכנסת הראשונה והשניה. ממש שושלת. היא חושבת, שזה אינו בהכרח לטובתה. "תמיד אהבו סינדרלות יותר מבני מלך אמיתיים".

אז את בת־מלך, נסיכה, כמו דן מרידור ובני בגין בחרות?

"במערך לא נולדו נסיכים. הם מפלגת אופוזיציה קטנה שפתאום גדלה והיו לה מקומות פנוים. אצלנו תמיד היה צפוף ותמיד היתה הצתה מאוחרת של דור אחד. הדור שלי במפלגה פוספס לגמרי. העסקנות של הורינו וסבינו הרתיעה אותנו, ומצד שני היתה חסימה של אבות המפלגה. 'נסיכי חרות' הם בני גילי. רובם גם חברים שלי. וכל המושגים האלה זרים להם כמו לי. לא הם המציאו את התואר הזה".

יעל דיין הלכה בדרך כלל אחרי אביה גם במשעולים הפוליטיים – בתו לכל דבר – להוציא חריג אחד, ד"ש, שאינה מצטערת עליו. זה היה נסיון מתוייב המציאות וכשלון מחוייב המציאות, כהגדרתה. גם אביה לא מיחה אז בידיה. אבל המסלול של בת נהלל התחיל כמובן בתנועת העבודה, עבר לרפ"י של בן־גוריון ("הצטרפתי לפני אבא, כשהוא עוד היסס. הייתי מרגישה רע מאד אם לא") ואחרי ד"ש לתל"ם של דיין ("נסיתי במאמץ עצום לחבר אותו למפלגת העבודה, אבל זה לא הלך. הוא ידע שלא יקבל יותר משניים שלושה מנדאטים, אבל חשב שכל עוד יכולה להיות לו יד בכנסת, חשוב שיהיה שם") – וחזרה למפלגת העבודה. הלקח שלמדה, כמו רבים וטובים לפניה: לא עוד במפלגות קטנות.

> **"אני בעד הצנחה דמוקראטית. שכל אחד יבוא, יציע את עצמו ואת כישוריו ויבקש צ'אנס על־סמך השכלה ונסיון ושנות פעילות במערכת".**

פעילותה המפלגתית־ציבורית עד עתה הסתכמה בעבודה בעיתות בחירות, בחברות בוועדות מפלגתיות ובהופעות פומביות, לאו דווקא בסניפים, כמה פעמים בשבוע, לדבריה. משגדלו הילדים דן ורחל, החליטה שהיא יכולה להשתחרר יותר מחובות הבית וכבר לפני הבחירות של 84' אמרה שתרוץ לכנסת ה־12. היא גם מעריכה שההכרעות הגדולות יפלו בשתי הקדנציות הבאות של הכנסת ואסור לעמוד מן הצד. היא לא הולכת לייצג שם ענייני נשים. היא רוצה לעסוק בענייני חוץ־ובטחון, תהליך השלום והעם היהודי. באלה, היא סבורה בלי להצטנע יתר־על־המידה, יש לה מה לתרום.

הכרעות נופלות גם בממשלה; העשייה ודאי – אני מעיר.

היא מרימה את הכפפה: "הממשלה זה ענין של קונסטלציה פנימית במפלגה. מכל מקום, אם מישהו יחשוב שיש מוקדים – לא רק ממשלה – שבהם אוכל לתרום מעבר לכנסת, אלך לשם. למשל? צוות מו"מ לשלום, ההסתדרות הציונית, ענייני העם היהודי".

אין לה קבלות בתחומים אלה וזה גם אינו ענין של השכלה פורמאלית בעיניה. על סמך מה בכל זאת יכניסו אותה בצוות מו"מ לשלום? "מדוע אורי סביר קונסול בניו־יורק ויוסי ביילין מנכ"ל? אתה בא עם רעיונות והבטחות ונותן כיסוי בעבודה".

אחר כך היא מוצאת בכל זאת כמה קבלות: יכולת הידברות עם אנשים; יחסים טובים של כל המשפחה עם ערבים שונים; הסתכלות על הערבים, כמסורת בית דיין, לא כעל אבסטרקט; קשרים ביהדות העולם.

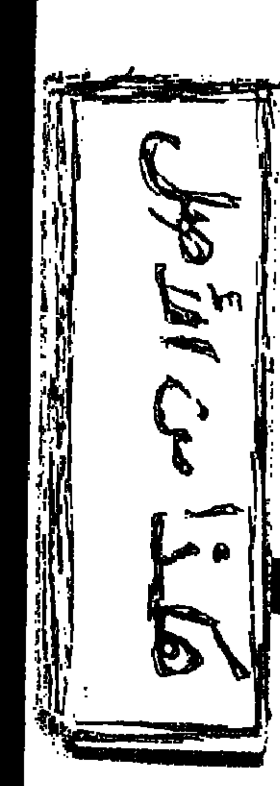
אם חוץ ובטחון ושלום, אז נעזוב את המשפחתולוגיה ואת חברי המרכז ואת הסכנות ואת הכישורים ונלך לעצם העניין. הרבה ראיונות וכתבות יש בארכיון על יעל דיין. קצת מאד על דעותיה הפוליטיות.

מרים עם אשיף: "פרס אינו יכול להגיד שהוא

(המשך בעמוד הבא)

> **"כל הסיפור שפרס רוצה לשריין לי מקום דרך אחד המחוזות הוא פשוט בלוף, וגם זה אחד המקלות שנדחפו לגלגלים שלי. אני מודעת לצד האפל של המאבקים הפוליטיים".**

"הוא אמר, ואני מסכימה איתו, שצריך לדבר עם אויב, לא עם עצמנו"

הנסיכה דיין רצה לביצה

(המשך מהעמוד הקודם)

רוצה לדבר עם ערפאת, אבל הוא חושב כמו עזר. מבחינה פוליטית צריך אולי להשתמש בתיחכום של 'אם ערפאת יכיר בנו הוא לא יהיה אותו ערפאת ויהיה בן־שיח', אבל עזר חוסך את כל ה'אם' וכמוהו גם אני. מובן שלא אדבר עם ערפאת כל עוד ידגול בהשמדת ישראל, אבל אש"ף אינו מה שהיה פעם. הצרה היא שהאמוציות משבשות פה את העניינים ונקלענו למילכוד מטים. אני דווקא בעד שאש"ף יקים ממשלה גולה. זה יחייב אותם לקבל את מוסכמות משפחת העמים ויקל עלי ועל שכמותי לעבור את המחסום הריגשי של לא ערפאת".

המצב בשטחים: שיטת דיין. "מידת ההתערבות שלנו בחיים שלהם היא גירוי שנהפך לכלתי נסבל. אומרים שצריך 'יד חזקה'. כלפי מי? השכאב? בעלי החנויות? המנהיגים? המסיתים? העיתונות? אין מנוס מהגירושים, אבל אולי צריך לבדוק אם אפשר להציע בחירה: גירוש או ישיבה בכלא. הריגיוס בנושא זה פירושו לצאת מהערים וממחנות הפליטים. זה חוזר לעניין האוטונומיה החד־צדדית. אבא אמר לשבת על גב ההר ולא להפריע להם. ירצו – יסגרו חנויות ובתי־ספר. זה יזיק רק להם. אנו לא צריכים להתערב במה שאינו פוגע בנו ישירות".

"הטעות הגדולה היתה שיתוף הדתיים. שני הגושים הגדולים נעשו בכך מועדים לסחיטה. היה נחוץ הסכם בלי הדתיים".

"עזה תחילה": "אי־אפשר להתחיל מהדברים הקטנים בתקווה שזה יתגלגל איכשהו למדיניות כוללת. צריך להציב יעד. אם ברור לנו שעזה לא תהיה חלק ממדינת ישראל, צריך לקבוע את המדיניות בהתאם לכך. יש פה בעיה בין רבין לפרס. היום זוהי מדיניות של כיבוי שריפות. העיקר שעזה תהיה שקטה. אם הם רוצים לעבור אצלנו זהו אינטרס שלהם. לא רוצים – שיבעירו טייארים. השאלה היא אם אנו צריכים לנסוע שם. אני איני נרתעת מכביש עוקף. הישובים ברצועה? עד הסכם אין שינוי. אני לא הייתי מפרקת ישוב. אבל זו הצרה, הקמנו מערכת ישובים בלי לקחת בחשבון את העתיד. משלמים עכשיו על חוסר מדיניות".

ממשלת אחדות לאומית: "זו לא היתה שגיאה להקים אותה. בכלכלה היתה שריפה אמיתית והדרך היחידה לכבות אותה היתה האחדות. אבל מי שחשב שהיא תפתור גם בעיות אחרות הוא נאיווי. הטעות הגדולה היתה שיתוף הדתיים. שני הגושים הגדולים נעשו בכך מועדים לסחיטה. הם היו צריכים להגיע להסכם ביניהם בלי הדתיים. אחרי הבחירות צריך לתת עדיפות לקידום תהליך השלום. אם התוצאות יביאו למצב של או ממשלת אחדות או בחירות חוזרות מיד – עדיף בחירות חוזרות".

דת ומדינה: "אם תיווצר אחרי הבחירות סיטואציה של או ממשלה צרה עם הדתיים, תוך כניעה וויתורים לדרישותיהם אבל עם סיכוי טוב לקידום תהליך השלום, או ממשלת אחדות שמבטיחה המשך הקפאון, או בחירות חוזרות – אני למרות הכל כמעט נוטה לטובת השותפות עם הדתיים. אבל תלוי מה התשלום. מיהו יהודי, למשל – זה לא. זו תהיה התלבטות עצומה. תהליך השלום כל־כך גורלי, שאם יהיה לו סיכוי זה ישפיע, לדחות שלום פירושו מלחמה. אני מניחה שיהיה במקרה כזה סדר עדיפות – שלום עכשיו וכל העניינים הפנימיים אחר־כך. נשלם בחיי שעה – הוויתורים הדתיים, תמורת חיי נצח – השלום.

"זה בוודאי יהיה תלוי גם במידת ההפיכות האפשרית של הוויתורים לדתיים. הייתי אולי מוכנה להיות ניבוית ולעשות להם ויתורים מתוך כוונה ברורה לשנות את זה אחר־כך ולהחזיר את הגלגל אחורה. או שיתברר שאפשר לחיות עם זה בשטח. אם נשיג שלום והוא יעבוד בשטח, אז הסיבוב הבא של הבחירות כבר יעבוד לטובתנו. הליכוד ייחלש, משום שאין לו נושא אחר, ואז נבנה כוח שייצא מהסחיטה הדתית".

אז זהו. היא אורזת את מכונת הכתיבה, נועלת את חדר העבודה, לוקחת אוויר ויוצאת לדרך היסורים. אולי תגיע בשלום, אולי תשבור את העצמות. היא עצמה אינה בטוחה. אחרי הראיון הדהוט והבטוח בדירה המרווחת, המלאה "אגמים", בקומה 12 של בית בשכנות לרבין ופרס ברמת אביב, היא שואלת אותי במעלית: "תגיד, זו לא אוונטורה?" בעלה, דב שיאון, מחייך ושותק.

אחיה אסי אמר פעם שאינה עמוס עוז. אבל היא כתבה, באנגלית, שמונה ספרים ואילמלא הכניסה למירוץ היתה כותבת עכשיו את התשיעי. אם תיכשל – תחזור אליו. ממה עם ישראל ירוויח יותר? "נראה אחר־כך".

אם תיבחר לכנסת, היא מבטיחה, זה יהיה עניין לשתי קאדנציות בלבד. טוב, יש תיקון קטן. חבר ממשלה אינו חייב להיות גם חבר כנסת. "את ספר חיי אוכל לכתוב גם בעוד עשר שנים", היא אומרת.

בינתיים יש לה עוד זמן גם לטיולי שבת. השבת תסע לשמורת מעגן־מיכאל. "כמעט כל שבת אנו שם. אני מתה על ציפורים", היא אומרת לחברה המארגנת את הטיול.

אולי מפני שהציפורים מגיעות גבוה מאד.

אברהם תירוש

מיכאל שלה

(המשך מעמוד 13)

שם, בין הפאפאיות ועצי האבוקדו. משפחתה עדיין גרה שם. גם החברים שאיתם הלכה לשחות בסחנה. לא כולם. כ־30 מצעירי הקיבוץ חיים בחוץ־לארץ. מהתיכון שבו למדה חזרו בתשובה שיבעה. "הרבה ערכים שגדלתי עליהם בקיבוץ הם ערכים טובים. אבל יש קושי לממש אותם. חסר משהו שנמצא מעל הדברים. איזו מסגרת יותר ברורה".

היתה לקיבוץ דרך. אבל היא התפוררה. היום יש בו היסחפות אחרי אופנות, יצרים, חשקים עכשוויים. בשני אחיה שחיים בלוס־אנג'לס אראלה רואה סמל למה שקורה בקיבוץ. יש להם הערכים, אבל אין להם כיוון. "אין התוקף. אין אמונה. הייתי רוצה שיתנו לילדים אפשרות לחשוב, לתהות, לקרוא את הספרים שכתבו חכמים יהודים. ואחרי שיקראו ויתהו, שיתנו להם אפשרות לבחור".

הקיבוץ יצר מסגרת טובה. אבל הוא לא מספיק עבר על האדם באופן אישי. בחינוך. "הוא בנוי מועדות ומסגרות שהאדם צריך להשתלב בהם. השאלה היא איך בונים את המסגרת הפנימית של האדם. בכיוון החינוכי, ערכי. בלדעת לתת. והיום יש בקיבוץ פתיחות בכיוון מאוד מסויים. לארצות זרות, לתרבויות זרות. זו חברה שקשה לה להתמודד עם דברים רכים: עם ירידה, עם כתות מיסטיות, ועם סמים", היא מוסיפה בחשש.

אראלה ומיכאל שוקדים הרבה על חינוך הילדים. כדי שיהיו "כמוהם, ויותר טובים". בינתיים הילדים חלוקים בדעותיהם. יש ביניהם שחושבים כמו אבא, ואחרים כמו אמא. וכשסבא גברוש מגיע בשבתות, הוא תמיד מביא להם משהו. איזה טרקטור קטן, פאזל של הכותל המערבי. הוא דווקא היה רוצה לקחת אותם לסיבוב על הטרקטור הגדול שבקיבוץ, לראות אותם תלויים חצי ערומים על העצים שם, מטפסים איתו על סלעים, מפצחים אגוזים עם הנכדים של חבריו מנצרת, הילדים של חבריה של אראלה. אבל אראלה לא רוצה לחשוב היום מה יהיה אם ילדיה יחליטו יום אחד לחיות בקיבוץ של סבא. "האם זה יהיה כשלון? במצב של היום יכול להיות שכן. אני מקווה שאנחנו פועלים בתבונה להתוות להם דרך חינוכית שלא יצטרכו למרוד בה".

אבל את מרדת.

"לא. אני הוספתי. הוספתי ערכים. אבל בכיוון ההפוך זה ככר שבירה. זה לשבור ערכים וללכת לכלום".

היא חושבת הרבה לפני שהיא מדברת על יחסו של אביה לחזרה שלה בתשובה, לחתן שלו שמשתייך לתנועת "כך", לנכדיו שלומדים אחרי ארוחת הצהריים הילכות בית כנסת במקום לתחקר את מבצע לטרון. "אני חושבת שאבא חצוי. זה קשה לאדם שהתחנך בחברה שהיא מאוד לוחצת מבחינה מחשבתית. ומצד שני, הרי הוא לא רואה כאן זוועות".

אבל בירידה מרמת הגולן, כשהוא מצביע על המקומות שלחם בהם במלחמת יום הכיפורים, אומר גברוש שהוא מרגיש מאוד לא נוח. כל הגישה הזו, ההתנהגות הזו למדינה, לערבים, לבן־אדם. "והכהנא הזה. בשביל מיכאל הוא אלוהים, בשבילי הוא אפס אפסים. נבז. רמאות אחת גדולה".

אראלה אמרה לו פעם שזה יעבור לו, למיכאל. שזו תקופה. שיש לו פשוט עודף מרץ. אנרגיה שמחפשת אפיק. שזו רק שאלה של זמן. אבל גברוש חושב שחתנו הוא איש ריב ומדון. איש אלים. איש ללא פשרות.

כן, בטח שהיה לו יותר נוח אילו אראלה היתה מתחתנת עם "אחד משלנו", כלומר, מישהו מבית־אלפא. אבל הילדים שלו עושים מה שהם רוצים. תמיד עשו. הוא אף פעם לא התערב, כמו שהוריו לא התערבו במה שהוא עשה. והיא, בעצם, נשארה בהתיישבות. היא קשורה לאדמה. ובכלל, הרי מצפים מאשה שתלך אחרי בעלה. ולאחר רקות ארוכות מאוד הוא אומר: "כשהייתי שם בשבת לחשה לי הנכרה הבכורה (11): 'סבא, אתה יודע, אני בעצם לא כל־כך חושבת כמו שאבא חושב'". וגברוש מחייך כמי שניצח בקרב נורא.

סימה קדמון

בגלל בורג קטן

(המשך מעמוד 8)

ניסור באולמות העבודה שבאותו מפעל. כיצד אסף את השבבים, מבלי שאיש יבחין במעשיו – ונעליו המיוחדות היו בעלות סוליות ממוגנטות. שבבי המתכת שדבקו בנעליו נשלחו באריזה מיוחדת למוסקווה, ועברו שם בדיקות מעבדה מדוקדקות שגילו לסובייטים באילו סוגי מתכת חדישה משתמש המפעל האמריקני, שכמה ממוצריו נמצאים בשימוש חילות האוויר והצי האמריקני. מפעל זה היה זמן רב על הכוונת של סוכני הק.ג.ב. – ובעזרת הנעליים הממוגנטות נרשם להם עוד הישג מזהיר במבצעי הריגול התעשייתי.

מומחים אמריקניים גילו כמה פעמים שמוצרים מתוחכמים שיוצרו במערב, הגיעו בדרכים מוזרות לברית"מ. וזו משוט העתיקה אותם בשלמותם ואחרי־כן הציגה אותם, או מכרה אותם ללקוחותיה, כאילו מדובר במוצרים סובייטיים. כך למשל גילה מעצב מערכות מחשבים בשם פיטר סטול, בעת שעיין במגזין סובייטי, שמערכת מיקרופרוססר שבנה הוא עצמו בעבור חברת "טקסס אינסטרומנטס" – הועתקה והוצגה כמוצר סובייטי.

תשיא היה, בלי ספק, במה שאירע מיד לאחר מלחמת לבנון. מומחי ביון אמריקניים קיבלו לידיהם לבדיקת טיל אוויר־אוויר סובייטי ששולח במהלך המלחמה מכן שיגור סורי. במערכת ההנחייה שנתגלתה בטיל, שקולף שכבה־שכבה, מצאו האמריקנים בורג מוזר שלא מילא שום תפקיד ברור והסתובב בכיוון נגדי לכיוון השעון.

חקירה מאומצת העלתה כי מערכת ההנחיה לא היתה אלא גניבה תעשייתית סובייטית ממפעל אמריקני. מהנדסיו נחקרו, ואז נתגלה כי מעצבה של אותה מערכת חמד לצון, ובמהלך עבודתו שתל במערכת "בורג ללא תכלית" כ"סמל מסחרי" משלו. הסובייטים, שלא הבינו במה מדובר, העתיקו את המערכת עד לפרט האחרון – כולל בורג הבדיחה חסר־החשיבות של המתכנן האמריקני.

אלכס דורון

[illegible] של ויזה לאולימפיאדת החורף קאלגרי, קנדה 1988.

מאת נילי פרידלנדר
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

53. האוהל של סאלם ואבו־חוף

א ם לא בא לכם להיתקע בפקקים של שבת מתל־אביב עד כפר שמריהו – צאו דרומה. נוסעים מאה קילומטר מתל־אביב, מגי־ עים למוזיאון בדווי מלא דברים יפים, לחורשות אורנים עם חניון ומנגלים מוכ־ נים. מטיילים ברכב וברגל לגבעה חשופה עם מבט נהדר לחוף הדרומי, וכל מיני שכיות, שמגלים לאט־לאט בהליכה בש־ בילים.

של המוזיאון הבדווי, היחיד בעולם, חיי־ בים תודה לאורנה גורן, שחיה שנים בסיני עם משפחתה ואספה ריקמות וכלים ותכ־ שיטים. המתקר היסודי שלה, בצירוף העיצוב הנעים של המוזיאון, עושים את המקום הזה לאחת מפנינות הטיולים בד־ רום. איכשהו קרה שהמוזיאון נמצא בתו־ חומי מרכז ג'ו אלון לחקר ידיעת הארץ, באיזור קיבוץ להב, ממש בלב העניינים. עם קיבוצניקים ארכיאולוגים מקיבוצים סמוכים שחפרו וגילו, שכנים בדווים מרהט שמדריכים במוזיאון, והאוהל של סאלם, עם הקפה המריר והפיתות וכמובן אישיו־ תו המתוקה של המארח הבדווי. כל אלה משכים אותנו לטייל דרומה מהמרכז, לגבעות להב.

• איך מגיעים למרכז ג'ו אלון?
מירושלים נוסעים לקרית־גת דרך בית שמש, צומת האלה ובית גוברין. מתל־ אביב נוסעים לכיוון באר־שבע. עוברים את הפניה לקרית גת ושלושה ק"מ דרו־ מה, אחרי מיסעף בית־קמה פונים מזרחה, שמאלה. לאחר שלושה ק"מ עוברים על פני קיבוץ דביר. עוד שישה ק"מ נוספים והכביש מסתעף כביש צר ליער להב. סע פונים ולאחר קילומטר אחד של נסי־ עה ביער קק"ל מגיעים למגרש החניה של מרכז ג'ו אלון. לבאים מדרום: הפניה לקי־ בוץ להב כחמישה ק"מ מצפון למיסעף להבים והכביש לצומת שוקת ולערד).

• המוזיאון הבדווי
אוספים והדרים, מאות פריטים, מהם נדי־ רים ביותר, שמוצגים בטוב־טעם ובעיצוב נאה. עולם שהלך ונעלם מהנגב. האוהל המסורתי. החפצים הגבריים: כלי־נשק וכ־ לים לעישון. תכשיטי הנשים. כבדים ומפוא־ רים לנשואות. מחרוזות צנועות לצעירות ולא־נשואות. הכבשים ומוצריהם. שטי־ חים, ריקמות. הכלים לתעשית מצרי החי־ לב. כלי נגינות, מיתר על פחית. קישוטי הגמלים ושיחזור של "גמל חתונה", כמוהו לא נראה בנגב מאז יסוד מדינת ישראל. תיאורי הדיג בסיני והציד בנגב. אוסף דיד של כלי־בית מעץ, מאורות בעלי חיי־ ים, מעונות תמר, מחרס ומתכת.

תערוכה של שני אמנים בדואים ובחצר – האוהל של סאלם. יושבים על השטיחים, לוגמים קפה מר ושומעים סיפורים.
יש גם מוזיאון ארכיאולוגי, וכל המרכז נק־ רא על שם ג'ו אלון, יליד צ'כוסלובקיה, שמשפחתו נספתה בשואה. הוא עצמו היה מבכירי הטייסים בחיל האוויר ונספת צה"ל בוושינגטון, שם נרצח ממארב ביולי 1973.
המוזיאון הבדווי פתוח כל השבוע, בשב־ תות ובחגים מתשע בבוקר עד שלוש אחר הצהריים. בימי שישי מתשע עד שתיים־ עשרה בצהריים. הכרטיס כולל סיור מוד־ רך, ומחירו שלושה וחצי שקלים למבוג־ רים. לילדים, גימלאים, סטודנטים וחיילים – שניים וחצי שקלים. קפה ופי־ תות אצל סאלם – שקל אחד.
ביקורי קבוצות יש לתאם מראש, בכתב: דאר נע נגב 85335 או בטלפונים 961597־057, 913322־057.

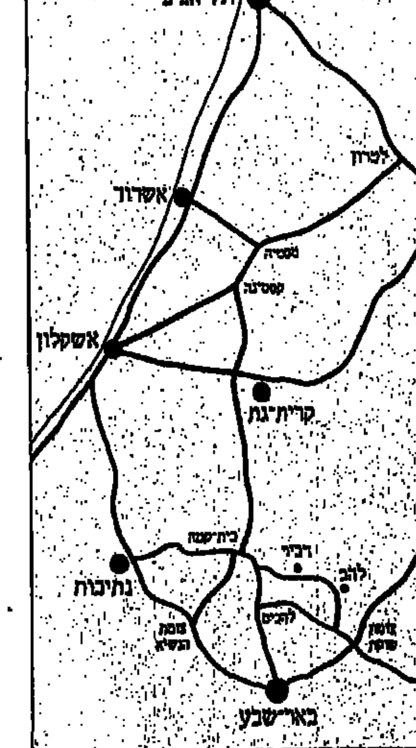
• אוכל ודלק
בחורשת האורנים לפני הכניסה למוזיאון יש חניון מסודר של קק"ל עם שולחנות, מי שתיה ומנגלים. מקום טוב לפתוח את הצידניות, לנוח מהנסיעה. מסעדה של קיבוץ להב יש בצומת שוקת, גם תחנת דלק ותנות שרק בה אפשר לקנות את מוצרי הבשר המיוחדים של להב. לא לשומרי כשרות, וגם פיסטוק שאמי טרי, מתוצרת הר הנגב.
להתלבש חם, רצוי דובון.

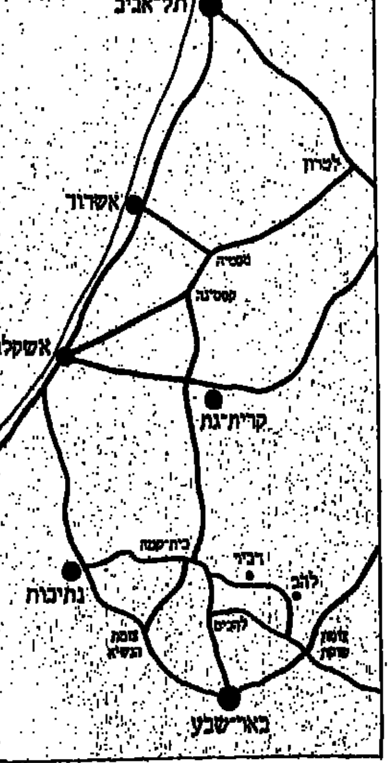
• והטיול נמשך
כדאי להמשיך אל הגבעה החשופה. שם נפתח הנוף עד הים וקוראים לה "תל אבו־ חוף". אף אחד לא יודע למה.
מהחניון יוצאים לכביש, ונוסעים בתוך יער קק"ל לכיוון המיצפה, שגובהו 511 מטר מעל פני הים. המיצפה סגור. כשיור־ דים, בנסיעה, מגבעת המיצפה, יש אחרי מאה מטר פניה חדה שמאלה (מערבה). מגיעים ל"כוכב", מיסעף של חמש דרכי עפר. כאן פונים ימינה (ולא בירידה התלו־ להו) לדרך שעל אותו קו גבה וממשיכים לנסוע. בדרך נפתח פתאום הנוף מימין, על הגבעה החשופה, וכאן כדאי לעצור לה־ ביט למטה.
רואים את להבים, שכונת "בנה ביתך" עם גגות אדומים, שצמחה פתאום במדבר. רו־ אים את רהט, הישוב הבדווי, את הקיבו־ צים שובל ומשמר הנגב. מסילת הברזל, ערוצים, גשר, איזור אשקלון. אנחנו בת־ חום השיפוט של המועצה האיזורית בני שמעון.
ממשיכים לנסוע בדרך העפר אל הגבעה ועוצרים ומתחילים ללכת בשבילים שמ־ סומנים באבנים קטנות על־תל אבו־חוף ולאט־לאט, לפי השילוט המצויין של קק"ל, שעשתה כאן עבודה חשובה, מג־ לים חורבות של כפרים עתיקים, מערות קבורה, כנסיות עתיקות, עמודים, פסיפ־ סים.

• אפשרויות
אם לא קר מדי, לרדת מהגבעה ברגל, והנ־ הג ימשיך לנסוע ויאסוף את המטיילים למטה.
אפשר גם לנסוע למטה. להשאיר את הר־ כב, לנעול אותו, ולטייל על הגבעה בעלי־ ות קלות ולהרגיש כמו מגלי עתיקות משכבר הימים.

• אל הקולומבריום
יוצאים מתל אבו־חוף בחזרה לדרך ראי־ שית וחוצים כלפי מערב (הים). לאחר מאה מטר, הדרך נכנסת לשטח נטוע. עוצרים את הרכב ועולים ימינה, על גבול העצים, לקולומבריום – מבנה עתיק וע־ גל בקוטר של תשעה מטר, מטויח מב־ חוץ ומלא כוכים כלפי פנים, כמו שובך יונים.

• הדרך חזרה
כשיוצאים מכאן ממשיכים לנסוע ישר בדרך העפר ואחרי פחות מקילומטר יש מיסעף דרכים שמתחבר לשני כבישים.
ימינה, צפונה, מתחברים לכביש להב והכ־ ביש הראשי קרית־גת–באר־שבע תוזרים לכיוון תל־אביב.
שמאלה, דרומה, מתחברים לכביש לה־ בים–צומת שוקת, שם תחנת הדלק, המ־ סעדה והחנות של קיבוץ להב.

המוזיאון הבדווי – עולם הולך ונעלם. צילמה: שי גינות

או לָה לָה!
מעדני בשר נוסח צרפת

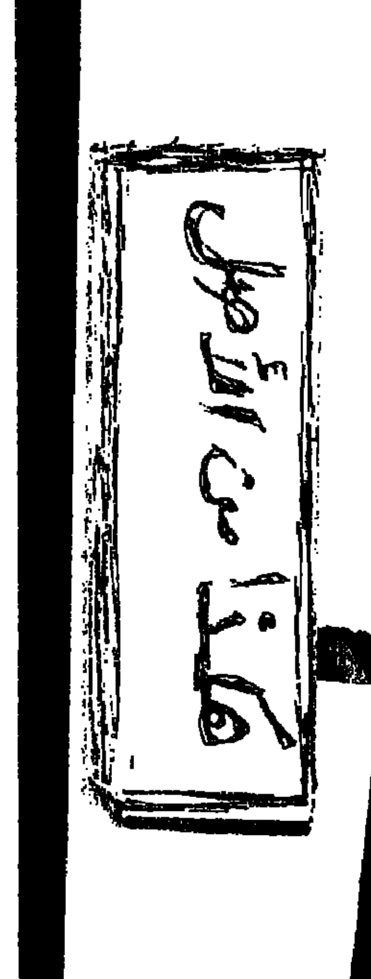

חדש
אריזה מהפכנית
לשמירת טריות
ארומה וטעם

או לָה לָה!
כמו זה הוד לבן

„או־לה־לה" אומרים הצרפתים כשהם מתפעלים. „או־לה־לה" היא אמרה כשטעמה ממעדני הבשר החדשים של הוד לבן.
מעדני הבשר של הוד לבן, המיוצאים לצרפת, זוכים להצלחה מרובה אצל הצרפתים, הידועים כמבינים גדולים במעדנים.
מעכשיו אפשר ליהנות, גם בארץ, ממעדני בשר כשרים באיכות מעולה. מעדנים שהוכנו בידי מומחים, בידע בלעדי להוד־לבן.
וגם האריזה מהפכנית! מעדני הבשר „או־לה־לה" – ארוזים באריזת מגש מיוחדת, היחידה בארץ, השומרת על הארומה וטריות הבשר. הפרוסות נפרדות בקלות ויופיה של האריזה מפתה להגיש אותה ישר לשולחן.
את מעדני „או־לה־לה" ניתן לשמור במקרר, לאורך זמן. בכל פעם שרוצים אפשר ליהנות ממעדן טרי וטעים שכאילו נפרס עבורכם בזה הרגע.
מהיום, גם מי שאינו צרפתי יאמר „או־לה־לה", בכל פעם שיטעם מהמעדנים החדשים של הוד לבן.
להשיג עכשיו ברשתות השווק, ברשת מגדנות ובמעדניות המובחרות.

הוד לבן
מושב בית חרות

חמש דקות משו… קום

ניצנה. 66 ק"מ דרומית לבאר־שבע, חור בקצה העולם. לא ישוב, מרכז חינוכי לתלמידי תיכון. בה מגלים את הנגב. כמה מבנים, כמה מדריכים, הרבה מדבר ובעלי חיים. ולובה אליאב. הפוליטיקאי מתל אביב הוא הגורו של ניצנה. ילדים נוברים בחול, אליאב נובר בהיסטוריה. מוזיאון, מרכז ארכיאולוגי, חווה חקלאית והרבה חזון. חניית־ביניים בנגב בדרך חזרה לכנסת? אולי, הוא אומר. אולי.

מאת יאיר לפיד   צילם: בני גלזר

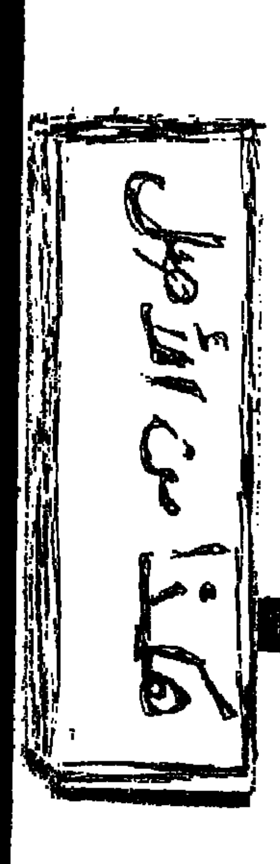
בטח שטעיתי בדרך. איך אפשר שלא. בטלפון, לרכה אליאב אמר שזה פשוט מאוד. צריך להמשיך דרומה מבאר שבע, לכוון קדש ברנע, וניצנה פשוט תופיע, מצד ימין של הכביש. פעלתי לפי ההוראות, סוחט את ה'פיאט' השכורה עד זוב דלק. בסופו של דבר רק שני מילואימניקים עייפים עמדו ביני לבין ראיון בלעדי עם תוסני מובארך. אינפורמציה מס' 1: ניצנה, מיקום גיאוגרפי – חור בקצה העולם.

בתשע וחצי בערב טניה פותחת את הדלת הירוקה ומכניסה פנימה את נציגי העתונות החופשית. אנחנו שלושה. ערן מגלי־צה"ל, אני, ושרית, שהיא בת 15 ומייצגת את עלון הילדים של ניצנה. סדר הראיונות נקבע עוד בבוקר: 'מעריב' וגל"צ יחכו, שרית ראשונה. הוא פשוט קבע עם שרית קודם.

לובה אליאב מגיח מהחדר השני, תופס כסא פלסטיק כתום ונותן לה לארגן את ההתרגשות שלה לשורות מסודרות. הקול שלו, כמו אצל רוב המורים הוותיקים, קצת רם מדי, המלים מופרדות זו מזו. בניגוד לרבים, אליאב נראה בדיוק כמו התמונות שלו. לא גדול יותר, לא קטן. השיער משוך אחורה בכוח, העיניים מצומצמות, קצת כמו מישהו שעומד כל הזמן מול הרוח. טניה, האשה שאיתו, ארוזה בסוודר חום עבה, רחב, חגה סביבו באינטנסיביות פטפטנית, לא מעיקה. מניחה על השולחן קפה, תה, עוגיות, שוקולד, סוכריות, ביסקוויטים.

מחוץ לקובייה הטרומית שלהם, מנגנת הרוח את האדג'יו לחול ולאבק. לובה, להוט להוכיח שהוא אינו הפנטזיונר שחושבים שהוא ברחוב הירקון 110, מדבר על

(המשך בעמוד 32)

הגעתי לכאן בתור אף אחד, משם מקום

אריק לביא: "לבילוי אני ... בבית ונשוי לאשה ... שיטתיו, והיא שמאפשרת ... לחיות חיים לא שיטתיים"

הןיום אני נהנה מהחיים יותר מאי־פעם. אני הרבה יותר עגול ושלם במחשבותי, בתחושות שלי. נהנה יותר מהעבודה, מהשירים, מהמשפחה. כנראה הגעתי לגיל כזה שאני יודע לראות את היפה שבחיים. בחודש מרץ אהיה בן 61. מודל ישן, מצב טוב. נשמרתי טוב אולי מפני שרוב ימי חיי לא הייתי כפוף לחוקה חברתית ומוסכמות של מה צריך לחשוב, במה להאמין, איך לעשות.

היות שגדלתי בלי משפחה, ללא אוטוריטה של הורים, צמחתי עם ראש פתוח שהרבה פעמים הכניס אותי לצרות, אבל המחיר היה כדאי. בגיל ארבע אמי אמרה – קחו את זה ממני, זה לא מעניין אותי. אז הייתי יתום, אכלתי חרא תהנתי. צמחתי לבד ומגיל צעיר נאלצתי לחשוב ולהחליט לבד, וזה תענוג גדול מאוד.

חשוב לי להנות מכל יום, מכל רגע שאני חי, להוציא מהיום את המקסימום. לא להסתובב עיוור ברחוב. לראות את האנשים, לשמוע, להקשיב להם. להיות ער לנעשה, גם בעולם, מכל הבחינות. החל מפוליטיקה וכלה ברצח בעולם התחתון. אני סקרן, גורניק, מבלבל את המוח, שואל המון שאלות. חשובה לי המשפחה – שתהיה בריאה ושיהיה לנו כיף ביחד. חשובה לי מאוד המדינה. אני חרד לה ומקווה שהמנהיגים לא יהפכו את הבית השלישי לאפיזודה ושאם ינסו – שהעם החכם היושב פה לא יתן להם. מה עוד חשוב לי? לא מספיק? אני יודע אולי עוד כוס קפה.

עכשיו אני נזכר: בצעירותי הייתי עסוק בריצה, בתאוצה היסטורית להוכיח שאני קיים ושייך. לא היה לי הכבוד להיוולד למשפחות ביל"ויים, לגדול במשפחות ותיקים. הגעתי לכאן בתור אף אחד, משום מקום. זו גם אחת הסיבות שאני שר, כדי להשתייך.

אני חלטוריסט נלהב. חלטורה טובה עדיפה בעיני על המלט גרוע. אני אוהב לבוא למקומות נידחים. חורף, ואנשים נמעילים יוצאים מהבית ומתכווצים יחד באולם – ואני עושה להם מסיבה. בחלטורה יש משהו מוקאבנגר ומהסטומבור שנודד מכפר לכפר, ממרתף

שטח פרטי

אריק לביא (חתימה)

אריק לביא

זמר

נולד בגרמניה (1927), הגיע ארצה לבדו בגיל 8, למד ("חלקית") בכפר בורוך, כפר יהושע, חיפה. התגייס לפלמ"ח ב־46'. בין השאר הופיע בלהקת כרמל, הקאמרי, "שלושת המיתרים", שלישיית "גשר הירקון" ועם אשתו, שושיק שני, ב"הוא והיא" ו"הו הו יולית". בימים אלה יוצא ב"כל החלומות", אוסף שירים ישנים וחדשים. נשוי, אב לשתי בנות, גר ברחוב רופין, תל־אביב.

יין אחר לשני, ושרו וסיפרו, אתה לא תלוי בהיררכיה המימסדית של תיאטרון, צורת הופעה. אתה בא די אנונימי, עם גיטריסט, כהתחלת הערב האנשים באולם זרים לך, בסוף הערב – אתם משפחה אחת. יש בזה ויברציה אנושית שאף פעם לא תשיג בפארק הירקון, מקום שנועד אולי לנחיתת הליקופטרים. יש בהופעות הקטנות האלה ויברציות אינטימיות כמו בין הפסל לאבן, בין הצייר לבד, בין הסופר לנייר.

בבוקר, שלוש־ארבע פעמים כשבוע, אני יורד לחוף. אני לא מהשחיינים. שחייה משעממת אותי. אני צריך את החוף כדי לרוץ. ארבעה ק"מ בכיף, מסאג' ללב ולריאות, למוח. כשאתה רץ, הכל מסתדר בראש, נכנס למגרות הנכונות. דברים שבלילה לא ידעתי לפתור – מתבררים. משאזמתן, פגישה, מה צריך על מה, איך להתחיל ולגמור משהו.

זה קורה לי גם כשאני רוכב על אופניים, כלי התחבורה העירוני שלי תוך כדי תנועה פיזית היום מיתכנן לך, וזה כיף, לנוע בעיר שאני אוהב. יענקל'ה שבתאי גילה לי את תל־אביב הותיקה, האפורה, זו שנבנתה על חולות וכיום היא חרדה אם החלוט יחזיק מעמד. הסתובבנו הרבה בתל־אביב שלו.

"אני מעדיף לראות קונצרט בוידאו מאשר לשבת באולם המשתעל, בשורה 24, עם וויברציות של כתפיים זרות ואלפי ראשים המסתירים לך".

מה נותן לך הרגשת בטחון? בריאות וחופש.

מה מעליב אותך? כשהבנות שלי אומרות – אוי אבא, אתה זקן.

מה מפחיד אותך אצל אנשים? טפשות, קנאה, בורות, רוע לב, ביחוד אצל מישהו בעמדת כוח.

מה מקומם אותך? איוולת, אטימות מוחין ועיניים, רמזורים, שלטי "לא" – לא לדרוך, לא לגעת, לא לחנות, אסור.

מה אתה שונא? פקקי תנועה, כשלא נותנים לי לישון ואני מת לשים ת'תחת על המזרון ולעצום עיניים.

מה מגעיל אותך? דיל.

מה משעמם אותך? החיים הנסגרים בפקודת הקואליציה הדתית בימי חג ומועד.

מה המאכל האהוב עליך? ירקות מאודים עם הרבה מלח ופלפל.

מה אתה אוהב לעשות עם בנותיך? לבלות איתן, לבלבל להן את המוח בשאלות על לימודים, חברים, חברות, בגדים, מסיבות.

באיזה מצב אתה שונא להימצא? חולה. להיות בחו"ל ולהתגעגע.

איך היית רוצה לעבור על החוק? אולי להיפגש ב"כסית" עם כל שונאי ישראל, להסביר להם שאין לזה טעם בצורה כזו, שכל צד צריך לוותר, וגם לתת להם לשלם בשביל הקפה.

על מי צר לך? על אלמנות, יתומים והורים שכולים של מלחמות חינם.

למי אתה בז? לטיפש, לעקשן, לקנאי. לא משתין לכיוון שלהם.

את מי אתה מעריץ? את אלתרמן.

איזו אישיות היסטורית אתה מעריך במיוחד? ניטשה. את ההעזה שלו לחשוב עד היכן שחשב.

מי היו גיבורי ילדותך? אלכסנדר זייד.

את מי היית רוצה להכיר? את מרלון ברנדו.

ממה אתה מאוכזב? מזה שאחרי 40 שנה עוד לא מצאנו דרך לשלום. מאוד הייתי רוצה לעשות סופשבוע בעמאן, חופשה בדמשק, קניות בבירות.

במה אתה גאה? שיש אנשים הבאים להקשיב לשירתי, שיש לי משפחה יפה ושאני שייך לארץ הזאת שהיא העמדה הקדמית של העולם היהודי.

אתה אדם חזק? כן. גם פיזית והיום גם נפשית. אני ציניקן, אתאיסט, במידה מסויימת פטליסט – ואני מרגיש חזק.

מהן החולשות שלך? לעתים לא ממושמע, לא מנומס, לא מדוייק.

מתי התבגרת? שושיק טוענת שהזדקנתי מבלי להתבגר.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? הנסיעה לבד ברכבת, דרך צרפת ובלגיה, בגיל שש. עם שלט ועליו שמי ויעד הנסיעה.

אילו זכית בבוחטה של כסף, מה היית עושה? משריין את עתיד הבנות ונותן לשושיק להחליט מה לעשות בשאר.

מה אתה אוהב לקנות? ספרים. אני צריך לחיות עוד מאתיים שנה כדי לקרוא את כל הספרים שקניתי. ונעליים. יש לי בסך הכל זוג רגליים אחד, אבל בארון המון זוגות נעליים שמצאו חן בעיני ליום. בסוף אני תמיד בנעלי התעמלות.

מי החברים שלך? שמוליק קראוס, אורי ליפשיץ, יגאל חרד, יענקלה אגמון ואחרים.

מה רצית להיות בילדותך? ספן.

מה בעיניך אשה יפה? נשים. אני מאוד אוהב את ההמצאה הזאת. כשיודעים להסתכל, בכל אשה יש משהו יפה. אשה זה עולם ומלואו, התגלמות החן, היופי, הרוך והשתלטנות. יותר חוכמה ותבונה מגבר, יותר עמידה בלחצים.

חייתי ועברתי בערים הגדולות בעולם, ואני אומר לך שאין מקום כמו תל־אביב. עיר מבורדקת, לא שקטה, שוקקת, מלאת דינמיקה, חושנית מאוד. אם ... – לא הייתי חי בארץ. תל־אביב היא מרכז ארץ ישראל בשבילי, עיר שהיא אתגר. יש בה המון מראות, ... שני – תוגה ונוסטלגיה, וכקטע שאני רץ בו ... מבושינסקי עד טרומפלדור, האבסורד ... זיות בלבך ישראליות לצד מלונות מפלצתיים ... ככספים ממשלתיים ובכספים שיהודים הרוויחו ... חנות בפרנקפורט. כל המישמש המטורף הזה.

אני לא כתב־שירים מקצועי. כותב בשעת ... כשמשהו עושה לי משהו או כשבא לי רעיון, ... יכול לבוא ממשפט ששמעתי ברחוב, פנים של ... תמונה שראיתי בטלוויזיה, קטע מוסיקלי. אני ... שיטתי בכתיבה, אני בכלל לא שיטתי. אני שיטתי ... השטות והשיטות במחשבות שלי, בעולם ממנו ... את הדמיונות, אני משאיר פתח גדול ... מתוך האנרכיה אני מוציא חומר, ואח"כ ... צורך לחיות עצמאי, קשה לי להסתגל ... לא מסוגל לחיות משבצת סידורית

בתיאטרון ממוסד, חייב לחיות עצמאי בהחלטות, לקחת על עצמי את האחריות גם על הטעויות, לחשוב ולשפוט בדרכי בכל דבר. לא תמיד זה מתקבל. למזלי, אני חי בבית ונשוי לאשה מאוד שיטתית, והיא שמאפשרת לי לחיות חיים לא שיטתיים. היא ממסגרת אותי בצורה שיטתית – וזה נוח לי: משפחה נבונה זה תברות, וזה עדיף על כל שאר המרכיבים.

לשחק בתיאטרון משעמם אותי. הייתי רוצה לבוא ... בשבילי, תיאטרון זה עדיין ה"איך", לא ה"מה". צ'פלין הראה איך אוכלים נעליים. מושך אותי ללכת לתיאטרון לראות שחקן או שחקנית שמעניינים אותי, אם זה חזקי ב"אני לא הפוטרסט" או נסים עזיקרי. אני מפוה לייטה, לא בלשון לשיר. הסוף שלה אלא ליכולת המשחק והשירה כמו ב"הכנסייה תחת כנפך". אוהב את חיקי גל בתקליט האחרון שלה, לשלמה ארצי אני תמיד יכול להקשיב, לא איכפת לי על מה הוא

שר. הגשש החיוור מצחיק אותי. שייקה אופיר חסר לי מאוד. לא רק בגלל שהיינו חברים, אלא משום שהוא היה אחד הכשרונות הגדולים שראיתי אי פעם. היה בו הכל – ועוד.

אני שומע מעט פופ והרבה ג'אז ומוסיקה קלאסית. זו מוסיקה שנותנת לי את האפשרות לחלום. יחד עם ההקשבה אפשר לשוט עם המוסיקה, להתנתק ולחלום את החלומות שלי. יש סוליסטים שאני שפוט עליהם. רוסטופוביץ', ברנבויים, מנוחין, החלילן ג'ון גאלוויי. אני מאוד אוהב חליל. אני מעדיף לראות קונצרט בוידאו מאשר לשבת באולם המשתעל, בשורה 24, עם וויברציות של כתפיים זרות ואלפי ראשים המסתירים לך. בבית, בכורסה, זה תענוג.

"במרץ אהיה בן 61. מודל ישן, מצב טוב. נשמרתי טוב אולי מפני שרוב חיי לא הייתי כפוף לחוקה חברתית ומוסכמות של מה צריך לחשוב, במה להאמין, איך לעשות".

יש לי כבר אוסף נכבר של קונצרטים וסרטים. אני מכור לוידאו. אספתי הרבה סרטים ישנים וגם חדשים. דברים כמו "הגבן מנוטרדאם", כל הצ'פלינים, הסרטים של האמפרי בוגרט, מערבונים כמו "שיין" ו"בצהרי היום". בטלוויזיה אני רואה את ירון לונדון, הוא פרובוקטיווי ומעניין. אני רואה תוכניות ספורט, בעיקר אם יש כדורסל, ובירדן יש סדרות מתח שאני אוהב, לא "שושלת" וכאלה.

סרטים אני מעדיף לראות בוידאו, אפשר להתחיל ולהפסיק כשרוצים, לרוץ קדימה ואחורה, לראות קטע מ"האורח קיין" או את אוליבייה ב"ריצ'רד ה־3", להכנס לאמצע "זכרונות מאפריקה", ללכת אחורה ב"ארתור". תמיד אני מחפש סרטים. בנסיעה הבאה לחו"ל אני מתכונן לחפש סרטים ישנים, שחור־לבן, של ג'ון יוסטון, "קיי לארגו" ואת to have and have not.

אני לא קורא עתונים, עובר ברפרוף על הכותרות ותופס את הפרינציפ. בימי שישי קורא את המוספים הספרותיים. הקריאה שלי אינה שיטתית. הרבה פעמים בחירת הספר מקרית. מה שבהישג־יד פיזי; סביב המיטה יש ארבעה מדפי ספרים, וכשאני מתעורר בלילה, אני מושיט יד. בין שתיים וחצי לחמש בבוקר, אלו שעות הקריאה הטובות שלי. זה מה שיש ועם זה ננצח.

עכשיו אני קורא ספר של הפילוסוף אריך רייך, וחוזר שוב לקרוא את מרטין בובר. אני לא פילוסוף גדול, אבל זה מעניין אותי. את כל ספרי ה"מוכרחים" כבר גמרתי: מולכו, קופסה שחורה, התגנבות יחידים. אני לא משתגע מהם, הם נראים לי קצת סופרים מהצופים; הוא בסדר, דואג, חרד, נורא איכפת לו והוא מוכר את זה באלפי אקסמפלרים וכל סלון ישראלי מטפטף על זה כמה דמעות. אני אוהב לקרוא שירה. זו הקריאה הכי מתומצתת והכי מעניינת. המשקל השירי עושה לי משהו.

את שואלת על הזיקנה. אני לא מפחד מפניה. אמא של שושיק לימדה אותנו שמי שלא רוצה להזדקן – צריך למות צעיר. כשלא אוכל עוד לעלות על במה אהיה מורה לפיתוח קול, מדריך לזמרים, אולי אוציא מספר למונית, אהיה גנן או מציל, מלצר ב"כסית" או טרקטוריסט בגליל. אני חייב להיות בתנועה. תנועה זה חיים, סטאטיות זה בארון. אין לי לא כסף ולא חשק ולא זמן לצאת או להכנס לפנסיה. אני אוהב לעבור, לנוע. כמו ששמוליק קראוס אומר – שום דבר לא ידוע, רק לנוע לנוע, הייתי יכול לחזור על הכל...

"אני לא מפחד מהזיקנה. אמא של שושיק לימדה אותנו שמי שלא רוצה להזדקן – צריך למות צעיר..."

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: שמואל רחמני

שיבושים

משהו:

הסכם שלום הוא אחת הדרכים היעילות ביותר לחסל אוייב

סיפור של אבא

באווירה האנטי־ישראלית המרושעת והמפחידה של עיתונות איטליה, שמגיעה כמעט לדרגת עיתונות ישראל, חל לאחרונה מעצור. פתאום הם מפרסמים מאמרים של ביקורת כלפי עצמם על היחס שלהם לישראל ושואלים את עצמם אם אין כאן אנטישמיות פשוטה.

ואז אני פותח את "איל מסאג'רו", ורואה בעמוד הראשי שיש ראיון עם אבא אבן. נעשה לי רע. אבל עוד לא ידעתי כמה. בפנים, הכותרת של הראיון, ענקית, ציטוט מאבן: "שמיר הוא המונע את השלום". לא הראיתי את העיתון לרותי, כי לא רציתי לראות הבעת כאב בעיניים היפות ביותר בעולם.

אבא אבן, למה אתה משקר לאיטלקים? לא מדובר כאן בדמאגוגיה לבוחרין, המצביעים מתוך שינאה לליכוד ואהבה לאשליות. אתה מדבר אל העולם.

עכשיו העולם יודע למה אין שלום. אסאד מושיט לנו הסכם שלום חתום, אנחנו לא חותמים. חוסיין הכריז שהוא עושה שלום עם ישראל והוא שולח שגריר לתל־אביב, ותל־אביב לא מקבלת. הם לא רוצים כלום, רק שלום. הם מוכנים לשלם לנו פיצויים על ארבעים שנות רדיפה ודיכוי, ואנחנו מסרבים. הכל שמיר אשם. קדאפי מתחנן לשלום, אני כבר מתחיל לשמוח, כי לאמא שלי יש שם בית, בטריפולי, ברחוב איסתקלל, על שפת הים, ועכשיו אקבל אותו חזרה. שיגעון של מקום לנופש בקיץ. שמיר צוחק, ומבטיח להשמיד את לוב כמטרה לאומית.

את הבוחרים שלך אתה יכול לשקר, הם אוהבים את זה וזקוקים לזה כדי לשכוח את הילד בן השמונה שנרצח במכות אבן בראשו, ושאין להזכיר אותו בחברה טובה. (היי, חברה טובה, כבר שכחתם על מי בדיוק אני מדבר, נכון?). בחברה טובה מדברים על השינויים באש"ף. ואם אין, אז מה, ממציאים.

בהמשך הראיון זה מה שאבא אבן עושה. הוא מסביר למראיין האיטלקי שאש"ף זנח את האמנה הפלשתינית. מאיפה אתה יודע, אבא אבן? אתה לא יודע, וגם יהושפט הרכבי לא יודע. כי אין דבר כזה, ואין שום הוכחה לכך, רק להיפך. אתה ממציא לעצמך המצאות. זה אולי מקל על החיים שלך בישראל. המציאות דורשת תשובות מסובכות מדי. בסדר, תקל לעצמך את החיים, למה לא? הסתגר בתמונה היפה. לפעמים אני רוצה להיות כמוך. שקר לעצמך, זה פטנט יהודי ישן, אבל בשביל מה לשקר גם לעולם?

ועוד דבר, בראיון הזה אבא אבן גם מספר למראיין הזר מה שקרה בוועדת חוץ ובטחון. אני יודע שאין לישראל כבר ועדת חוץ ובטחון, בגלל ההדלפות ממנה. אבל דומה לי שעדיין אסור על פי החוק לספר מה קורה שם. נא לברוק. "איל מסאג'רו" מיום 8.1.88. ואם צריך לעשות משהו נגד אבן, נא ביצוע.

סוציולוגיה וגם אנחנו

תראה אבא, אמר לי בני בכורי מחמל נפשי, והביא לי את ספר לימוד הסוציולוגיה שלו. זהו ספר שלפיו לומדים בבתי־ספר תיכוניים בריטיים, והוא גם ספר שיש לכל הלומדים סוציולוגיה בבית־הספר הבינלאומי טומא.

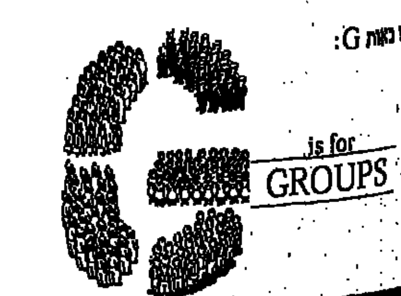
ראו נא כאיזו בהירות אפשר לעשות ספר על מדע מעורפל כמו סוציולוגיה. הספר מסביר מונחים, לפי הא"ב', ובכל אות, מתואר לאמור:

C FOR CAPITALISM

אלא שהכותרת מצויירת ככה:

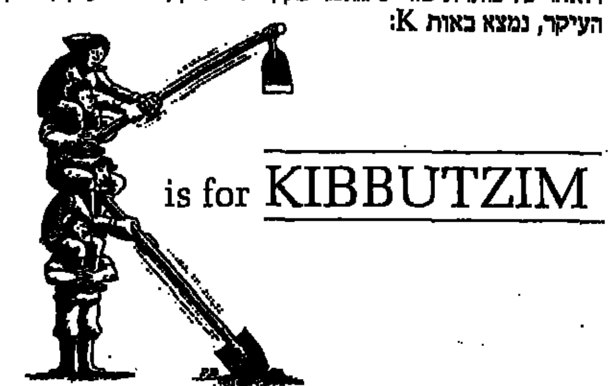
או באות G:

ובנית, באות M:

וכן הלאה, דברים יפים מאוד באמת. בכל אות יש כמה וכמה מהם, ולאחר כל כותרת כזו יש מאמר מקיף ולא ארוך, אבל העיקר, אחי, העיקר, נמצא באות K:

במקום לביא

אם אתם חושבים שמה שכתוב על הנעליים שלכם זה דבר החשוב ביותר בחיים, אין אתם יודעים כמה חשוב מה שכתוב על מעיל הסקי שלכם.

בארץ שבה אני נמצא עכשיו הולכים האנשים במעילי רוח מרופדים ועליהם שמות מפורסמים וגדולים לגביהם, אלא שאני לא מבין בזה כלום וזה לא מזיז לי, כי אני הולך עם דובון.

ואני מאושר ומתומם מאוד, אבל בכל זאת שמחתי לראות שבקרוב מאוד לא אהיה היחידי באירופה. בעונה הבאה יהיו עוד עשרות אלפים כמוני באתרי הסקי. ראו איזו מודעה מצאתי בעיתון שלנו ואני מביא

רחכירה קוני חלוקה לנקניק. ראו.
(24678)

מעוניין לקנות פוליפרופילן ...
וחס בכמויות טלפון 03783301
(250491)

דחוף. יבואן צרפתי מחפש לקנות "דובונים" 30000־25000 מידה וסחורה מיועדת לעונה הבאה לפנות ל־ת.ד 20050, תל־אביב
(75065)

למכירה, 50% בסרפאח שווים ...
כה, בתחנה המרכזית. 12,000 ...
... 03־381735

אם יש ברשותך מוצרי ... חדשים
או מ... ...

אותה כאן בהבלטה למקרה הנורא שהמודעה הקטנה הזו, במדור עסקים, לא הגיעה אל תודעת כל מי שהיא צריכה להגיע.

מאיר עוזיאל

רוצה שילדיך "יהיו בעניינים"?

חתום למענם היום על

השבועון לצעירים

מעריב לנוער

עתון הנוער הגדול, המרתק והנפוץ ביותר בישראל!

את מבצע המנויים הזה לא כדאי להחמיץ!

חשוב על היתרונות:

★ אתה נהנה מהנחה משמעותית במחיר העתון.
★ המשפחה כולה תהנה מהירחון "פופ 88", שישלח אליכם חינם שנה שלמה.
★ ילדך יקבל שי חינם – שעון יד מהבהב, מקורי וייחודי.

אולם הפרס העיקרי יגיע לביתך מדי שבוע:

עתון גדול, יפה, חינוכי ומומלץ, הכולל חומר עזר ללימודים.

אבל זה לא הכל:

★ אתה נותן לילדך עתון חינוכי, מרתק ומומלץ.
★ אתה מקבל את השבועון לביתך בדואר מדי שבוע ללא תשלום נוסף.
★ אתה משתתף בהגרלת פרסים יקרי ערך.

מתנה מידית לכל מנוי:
שעון יד מהבהב, בלעדי למנויי "מעריב לנוער".

הגרלת פרסים ענקית!!!

בין המנויים שיחתמו במבצע זה יוגרלו פרסים
★ טלוויזיה צבעונית
★ 5 מכשירי רדיו טייפ.
20 זוגות אופניים.
פיג'ו

מעריב לנוער

גזור, מלא ושלח עוד היום

תלוש חתימה

מספר המנוי במקרה של מנוי קיים.

☐ מנוי חדש ☐ חידוש מנוי קיים

לכ' מחלקת המנויים, "מעריב לנוער", ת.ד. 20020, מיקוד 61200, ת"א

הריני מעביר לכם צ'ק/המחאת דואר על סך 90 ש"ח כדמי מנוי לשנה אחת על "מעריב לנוער" כולל אריזה ודמי משלוח הפרס לביתי. (המחיר כולל מע"מ)

שם המשפחה:............ שם פרטי:............

כתובת:............

"מעריב לנוער" – עתון הנוער של המדינה!

חמש דקות משום־מקום

(המשך מעמוד 27)
מספרים, תקציבים, תוכניות בניה, תנאי השטח. בחוסר חן מגושם, רוני, הוא אומר לפעמים לשרית "סבבה", או "מדליק", וקשה אז שלא לתהות מה, לעזאזל, הוא עושה כאן בעצם. ברור שהוא מנסה להוכיח משהו. כולנו מנסים תמיד להוכיח משהו, אבל מהו? "המורה הרוחני שלי", הוא אומר לשרית, "היה לוי אשכול". היא מקמטת מצח, "מי זה"?

חמישה מרכזים כבר הקים לובה אליאב ב־67 שנותיו. שלושה בישראל, אחד באיראן, אחד במאנגואה. חמישתם נבנו דרך יומן שנה קטן, חום, כתוצרת 'סבן סטאר', שהשורות בו מטפסות אחת על השניה. קרוב לחצות הוא עדיין יושב עם מנהל ניצנה, זאב זיוון, ועובר על הפנקס שורה שורה. "קח", הוא נותן לזאב חבילת דפים, "אלו ההצעות של 'אמנות לעם' להופעות אצלנו". זאב לוקח. רשימת הצגות: נפש יהודי – 11 רוחב, 8 עומק, 8 גובה, פסנתר. גלינה סבידנסקי, רוכה של שחקנית עולה בתאטרון (גם בשפה הרוסית) – אין צורך בבמה מיוחדת. ליאור ייני חי, קיים ומזמר – 4 רוחב, 3 עומק.

בחצי השנה הראשונה של ניצנה, לובה ישב פה לבד. חמשת הבתים הראשונים הושארו כמתנת פרידה מן היאחזות הראשונה של קדש־ברנע. אחר כך התחילו להגיע האנשים. חלק הוא הכיר עוד מקודם, חלק הגיעו דרך מכרו. מדי פעם הם דופקים ברלת בנימוס ונכנסים לשאול משהו. לובה מתפקר פה קצת על תקן של גורו. "מה עם התוכנית לבניית סכר על ואדי אלות? הם ברצינות חושבים שיהיה שם אגם"? זאב זיוון מחייך, סקפטי. בחוץ, בצרכניה ריקה שהוכנסה לתוכה טלוויזיה, יושבים כעשרים ילדים עם כמה ארכיאולוגים וכמה אנשי מילואים ומתווכחים אם לראות 'דיינסטי' או סרט בווידאו. 'דיינסטי' מנצח.

ניצנה הוקמה לפני שנה בערך. במלים אחרות, היא עדיין בשלב קירום המכירות שלה. מנסה להוכיח לעצמה שהיא קיימת. על המפה היא נמצאת במרחק של 66 ק"מ מדרום לבאר שבע. עמוק בתוך הנגב. כשמסתכלים עליה בגובה העין, היא ממוקמת על גבעת חול נמוכה, המשקיפה על הגבול המצרי השקט. הנוף הוא עניין של טעם. לא כל חשוף הוא גם סטריפטיז.

ניצנה איננה ישוב. זהו מרכז חינוכי לנוער. מבתי ספר ברחבי הארץ מגיעות לכאן קבוצות של תלמידי י"־י"א, מבלים שבועיים בעבודה ובלימודים, וחוזרים הביתה. הכסף בא, ברובו, ממחלקות שונות של הסוכנות. למעלה משני מיליון דולר בשנה. בבקרים עולים הילדים על התל ובהדרכה צמודה של כמה ארכיאולוגים ומהנדסים עוזרים לחשוף אותו. צוללים לתוכו שכבה אחרי שכבה. אחר הצהריים, אומרת התוכנית, יוצאים הילדים לבילויים טריוויאליים יותר. טיול אפניים למשל. בערב הם שומעים הרצאות, מה שלובה קורא "לימודי הנגב".

לובה על רקע תל ניצנה: "חופרים עם הילדים"

במחזור ינואר, שהוא מחזור שיא, יש כ־150 חניכים. בבוקר, עטוף במעיל ספארי בהיר, לובה עומד מול חדר האוכל ומצביע על משטח חול ואבנים: "זאת הכיכר, פה הפסל הסביבתי, זה המועדון". מאחוריו מונחים ארבעה בתים קטנים, צבועים ירוק. שבוע קודם הם לא היו שם.

עד שאנחנו גומרים את ארוחת הבוקר הילדים כבר יצאו מניצנה, לטיול בוואדי אלות. לובה מפיל אותנו על רון והגר, מבקש מהם לעזור לנו למצוא את הילדים, ורץ לפגישה. זוג נחמד, היא בתחילת הארבעים, הוא בן 53. לא נשואים. גרו בשני קיבוצים שכנים, נפגשו, התאהבו, התגרשו ובאו לניצנה יחד.

חלוקת העבודה ביניהם ברורה: רון מביא את הג'יפ, הגר את הקלמנטינות. אחרי כעשרים דקות נסיעה אנחנו יורדים מהכביש, עולים על דרך סלעית. זאת אומרת, רון טען שזו דרך סלעית. לעין מנוסה פחות נדמה היה שאנחנו נוסעים על ההר, רוב הזמן במאונך. מדי פעם רואים אלה ארצישראלית מיוכשת ענפים ודרך החלון זורם אוויר המדבר מלווה בכשני טונות אבק. הנוף המדברי הקדום הוא נפלא, הבעיה היא שהוא כל כך קדום ששכבות עבות של חול מונחות עליו ולא רואים ממנו כלום. אגב, אין שום צורך לנסוע לספארי בקניה בשביל לראות חיות. מאות חיות קטנות, ידידותיות, נכנסות מהחלון ומתחככות בי בחיבה.

אחרי כחצי שעה מוצאים דרך. רחבה, חלקה, נוחה לנסיעה. אני אוסף את חוט השידרה שלי מהרצפה ומתיישב. נוסעים כעשר דקות ואז הדרך נגמרת. פשוט ככה. היא מגיעה לאיזה הר וזהו. אין המשך. הגר ואני מיד מחליטים שמתחת להר חפורה המערה החשמלית (החדשה) של חסמב"ה. חצי שעה מאוחר יותר אנחנו מוצאים את קבוצת הילדים הראשונה מתחת לאחד העצים. נחים.

נו, אני שואל כמו איזה פוץ, איך היה עד עכשיו? כולם מסתכלים על טלי, כי היא החכמה: "בסך הכל עד עכשיו היה נחמד. לא קשה מדי. קמנו בחמש בבוקר ועברנו דרך הוואדי. עכשיו אנחנו יושבים מתחת לעץ אלה". לשאול נמאס: "עווג, הכל תרא. בחיי, הכל תרא". טלי: "בשבילך אולי, כי אתה מוזר". שאול מרוצה, מוזר זה לפחות משהו. קלאודיה, המדריכה, קצת נעלמת ביניהם. ההבדל העיקרי הוא לא בגיל, אלא במבטא האיטלקי. היא הגיעה לניצנה דרך הנדנ"ע. אחת מארבע מדריכות שמספק הנדנ"ע תרם ללובה. "הייתי קודם בשדה בוקר, אבל ניצנה שונה. המסגרת היא לא צבאית, בלי משמעת נוקשה, והעבודה נחמדה". מאחוריה יושב אבי דיגמי, מחייך כל הזמן.

מה למדת בניצנה אבי?

"למדתי פה שהיו הרבה אנשים שגרו בנגב לפנינו".

והיית בא לגור כאן?

"אורגינל".

מרבית העבודה שיש בניצנה היא על התל הארכיאולוגי הסמוך לה. "את הנגב לא מספיק להבין דרך הראש", אומר לובה, "אלא גם דרך הידיים והרגליים. טיולים ועבודה". רות קפואה, צורבת, מכה על השוליים המשוננים של התל, מתחבטת ביניהם ואחר כך ממריאה הלאה, לתוך הבגדים, לתוך האדמה הבהירה. לובה מדבר לתוך הרוח הזאת, מרצה על תולדות המקום, נראה ונשמע קצת כמו פרק מתוך 'העולם שבו אנו חיים'. קל לראות עליו עד כמה הוא אוהב את זה. כל אדם אינטלגנטי משחק לפעמים בלהיות מישהו אחר. התל של ניצנה, כורע מתחת לאלפי שנות ציבילוציה, נותן ללובה את התפאורה למשחק. הוא לא הפוליטיקאי הישראלי הראשון שהארכיאולוגיה מקסימה אותו, אבל הוא לפחות אחד המעטים שמוכנים ליצור את שדות המחקר של הארכיאולוגים של העתיד. דווקא הוא, שידע תמיד איך להשתמש בתקשורת, לאלף את קוצר רוחה לצרכיו ולעשות לעצמו 'עתונות טובה', מוכן לקחת את הסיכון שבשעמום ולתת שיעור בהיסטוריה.

ניצנה העתיקה הוקמה בידי הנבטים. הם היו עם נוודים קשוח, שרדני, האבות הרוחניים של הבדווים. במאה הראשונה לפני הספירה הם לקו בהתקף מגלומני זמני והפכו לעם של בנאים. בין מלכם, חרטט הרביעי, לבין המלך הורדוס, היתה תחרות לא סמויה במיוחד על השאלה, מי ייזכר כבנאי הגדול של התקופה. התחרות הזאת הניבה את בית המקדש השלישי, ואת העיר פטרה. הנבטים בנגב ענח בתנאים שאפילו היום נחשבים לבלתי אפשריים. כדי להשיג דונם אחד של אדמה חקלאית מושקית הם נאלצו לכרות ארבעים (!) דונם של סכרים קטנים שהובילו את המים. הם אלה שנתנו לניצנה את שמה. 'ניסנה', בנבטית, פירושו ניצן. בסביבות המאה השניה לספירה הם נעלמו כליל. עוד אפיזודה שההיסטוריה בקושי מוכנה לזכור. אחריהם באו הרומאים שהחזיקו במקום חיל מצב קטן, אחריהם הביזנטים, שפיתחו את ניצנה והקימו בה שתי כנסיות צליינים גדולות שנבנו על חורבות המקדש הנבטי, שטרם נחשף. באותה תקופה גרו בניצנה כ־20 אלף איש. הערבים הגיעו לניצנה בתחילת המאה השביעית לספירה, כבשו אותה מידי הביזנטים ולקראת סוף המאה, נטשו אותה. השאירו אותה לחול ולרוח.

"וב־1906", אומר לובה, "אחרי אלף וארבע מאות שנות שממון, באו לכאן התורכים. ובנו כאן מעין עיר צבאית, מעל התל שנוצר על ניצנה. הם קראו לתל דרב־אל־סולטן ולעיר שלהם, עוג'ה. זו היתה עיר צריפים שבה שכנו שתי דוויזיות של פרשים ותותחים. ב־1915 מביאים הנה תלמידים ממקווה ישראל. ב־1917, הגנרל אלנבי מעיף את התורכים. הוא מקים בניצנה תחנת משטרה. ב־1937 הוזמנה הנה משלחת ויאולוגים אמריקנית, משלחת קולט, ומצאה בכנסיה הדרומית אוצר של פפירוסים גנוזים על תולדות המקום. עכשיו אנחנו חופרים, עם הילדים".

הרוח בינתיים שככה במקצת. לובה מסתובב בצעדים קצרים, קפיציים. מתחתינו, עומדים שני

(המשך בעמוד 4[illegible])

וודסטוק־נגב

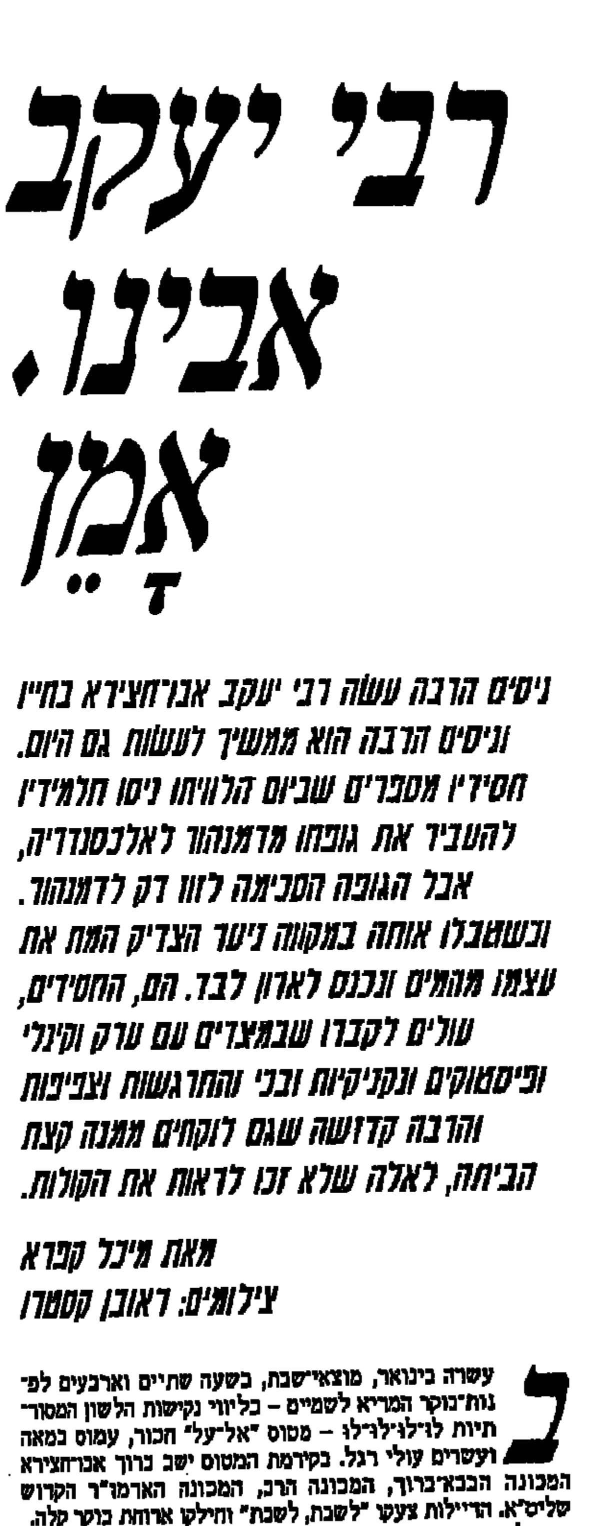
עובדה קצת משעממת: הנגב הוא האיזור הגיאוגרפי הגדול ביותר בישראל, והוא גם האיזור המתו מיושב בארץ. מכאן ואילך זה עניין לדמיין בלבד. בואו נאמר, אם אתם רוצים להיעלם מהעולם, לבנות בקתת קורות, להסתובב כל היום בניוס, סכין קשורה ברצועת עור למותן, ופלג גוף עליון, שרירי, חשוף ושזוף, זה אפשרי רק בנגב. בכל מקום אחר בארץ השכנים יאשפזו אותך.

במסגרת חגיגות הארבעים של מדינת ישראל, הנגב מנקה לצאת ב'בום' תקשורתי שיביא אליו אנשים חדשים. דעני צעירים. ב־2 ביולי הם עומדים לפתוח בחגיגות "אל הנגב". תשעה ימים של חגיגות. פסטיבאל רוק, חזיון אור־קולי, פסטיבאל העולם השלישי (להקות מדרום אמריקה ואפריקה), חגיגות הומור תקרי, תחרות בדווים פרחים ושאר אירועים שיועלו בתחום הקונה של בוינת שוחט, ראש עיריית ירוחם. העומד בראש המבצע, ושותפיו, תרגיום הבלי: הוא שהדרך הטובה ביותר להביא אנשים להכיר את הנגב, היא להכין וודסטוק מקומי. עם קצת מזל, אולי הם אפילו יצליחו להוציא לכך שמלהקות ויישנים תפסק סוף סוף.

רבי יעקב אבינו. אָמֵן

ניסים הרבה עשה רבי יעקב אבוחצירא בחייו וניסים הרבה הוא ממשיך לעשות גם היום. חסידיו מספרים שביום הלווייתו ניסו תלמידיו להעביר את גופתו מדמנהור לאלכסנדריה, אבל הגופה הסכימה לזוז רק לדמנהור. וכשטבלו אותה במקווה ניער הצדיק המת את עצמו מהמים ונכנס לארון לבד. הם, החסידים, עולים לקברו שבמצרים עם ערק וקינלי ופיסטוקים ונקניקיות ובכי והתרגשות וציפיות והרבה קדושה שגם לוקחים ממנה קצת הביתה, לאלה שלא זכו לראות את הקולות.

מאת מיכל קפרא
צילומים: ראובן קסטרו

בעשרה בינואר, מוצאי־שבת, בשעה שתיים וארבעים לפנות־בוקר המריא לשמיים – כליווי נקישות הלשון המסורתיות לו־לו־לו־לו – מטוס "אל־על" חכור, עמוס במאה ועשרים עולי רגל. בקידמת המטוס ישב ברוך אבוחצירא המכונה הבבא־ברוך, המכונה הרב, המכונה האדמו"ר הקדוש שליט"א. הדיילות צעקו "לשבת, לשבת" וחילקו ארוחת בוקר קלה.

ליד המושבים ניצבו שקיות הדיוטי־פרי שהכילו בעיקר בקבוקי וויסקי, שניקנו בהתערבותו של הקדוש. בטרמינל התעוררה בעייה. המוכר סרב למכור יותר מבקבוק אלכוהול לאדם. מיד קראו לבבא־ברוך. הוא ניגש ושאל "למה אסור?" הוציא המוכר טופס ושאל: "אתה קורא אנגלית?". הבבא־ברוך רכן מעל הנייר, והרפה. "טוב, כמה אנחנו", שאל והביט בפמלייתו הקבועה. יש חמישה. "איזה וויסקי אתה רוצה" – שאלו בהערצה את הרב. "ג'י.בי.", הוריע. נפתרה הבעייה. לבבא ברוך היתה עוד שאלה: "יש סיגריות קנט?" לא אין.

שעה טיסה לקהיר. נחיתה בשלוש וארבעים. רק בשש בבוקר יוצאים הרכב הפרטי שהושכר לרב ושלושה האוטובוסים לכיוון

(המשך בעמוד הבא)

כבש שחוט ודם על הקרקע בבית־הקברות של יהודי דמנהור (שמאל); למטה, בצילום העליון: שתי עולות לרגל ליד סככת השטיחים; בצילום התחתון: שוטר מצרי וחסיד ליד האוטובוס; למטה משמאל: מתפללים ליד אחד הקברים.

שמעון מור־יוסף, קרית־מלאכי: "אני מאמין בדברים כאלה, בהילולות וצדיקים. בארץ הייתי בכל הקברים של הצדיקים. על רבי יעקב אבוחצירא שמעתי הרבה".

(המשך מהעמוד הקודם)
העיר דמנהור שליד אלכסנדריה, שם קבור הצדיק רבי יעקב אבוחצירא. בדרך, מבעד לשמשה, ניתן לראות את הנילוס – "זה לא הנילוס, זה היאור" אומרים באוטובוס – את העוני המשווע, הדלות והליכלוך.

בשש בבוקר, לאחר לילה ללא שינה ושלוש שעות נסיעה מתישות, מגיעים עולי הרגל לעיר דמנהור. "תכי ותראי איך העייפות שלהם בורחת ליד הקבר", מודיעים לי המארגנים. אופנוע משטרה מצרי מחכה בצומת ומלווה את הרכבים לקבר הצדיק.

רגע, יש בדיקה בטחונית. הרבה חיילים מצריים. נשים שוטפות כלים במים המזוהמים של התעלה. יש גם ברווזים, ילדים בבגדים קרועים שעושים שלום, בוץ, אשפה, חמורים, כירכרות נוסח נהריה. כמה מהנוסעים מניחים תפילין. אווה אבוחצירא, בתו של הרב, מתקנת את האיפור. שיהיה יותר רוז'. מאה ושלושים עולי הרגל שהגיעו בטיסה ושילמו כל אחד 310 דולר – מפהקים. "יש וידאו?" שואלים השוטרים כל הזמן.

שמעון מור־יוסף מקרית־מלאכי, בעל חנות מכולת, מתרגש. "דבר ראשון", הוא אומר, "זו טיסה ראשונה שלי, וחוץ מזה אני מאמין בדברים כאלה, בהילולות וצדיקים. בארץ הייתי בכל הקברים של הצדיקים. על רבי יעקב אבוחצירא שמעתי הרבה. ביום ההלוויה שלו, למשל, ניסו להעביר את הגופה שלו מדמנהור לאלכסנדריה. אבל הגופה לא זזה. שני התלמידים שלו ניסו להעביר אותה בכוח, אבל הגופה זזה רק בכיוון דמנהור. וזו האמת. הסיפור שרבי יעקב בא בחלום למישהו ואמר לו שהוא רוצה להיקבר בדמנהור זה שקר. בכלל לא נכון. האמת – שהגופה לא רצתה לזוז".

גירסה שניה מפי משה בן־שיטרית: "רבי יעקב עבר מעיר לעיר כדי להפיץ את תורתו. בדמנהור, בשנת 1878, תפס אותו המוות. היתה מחלוקת בין קהילת יהודי אלכסנדריה וקהילת דמנהור היכן ייקבר. באותו יום התקדרו השמיים בעננים עבים, והגשמים לא איפשרו להעביר את הארון לאלכסנדריה. בהתייעצות עם החכמים הבינו שרצונו של הקדוש להיקבר בדמנהור".

עוד נס: "ביום שטבלו את גופת רבי יעקב במקווה הוא ניער את עצמו מהמים ונכנס לארון לבד".

אתה מאמין בזה?

"בטח, אחרת לא הייתי בא לכאן."

בשעה טובה מגיעים לאתר הקדוש. חדר לא גדול. במרכזו קבר בטון של הצדיק. הראשונים שמשתטחים עליו הם קבוצת מאמינים משכונת מאה שערים בירושלים. "זוזו קצת", מתעצבנים עולי רגל אחרים, חסרי סבלנות. "חברה, חבר'ה, להזדרז". אנשי מאה שערים לא ממהרים לשום מקום. רק כניסתו של הבבא ברוך מנתקת אותם. שוב נשמעים צלילי הלו־לו־לו־לו. מישהי שולפת תוף מרים. הנשים שרות. הבבא־ברוך כורע ברך ומתחיל להתפלל. כולם שולפים מצלמות ומנציחים את הרגע. הבבא־ברוך משתהה קצת, פלש־פלש־פלש, קם ויוצא.

ואז מתחילה הנהירה. מאה ושלושים איש רוצים להיכנס. מיד. האמונה בגדולת הצדיק מנצחת נימוסים והליכות. דוחפים, לוחצים, מוחצים. אנשים משתטחים על הקבר. מחבקים, מנשקים, מתחבכים. עם הצפיפות מגיע הבכי. איזה בכי. ועם הבכי מגיעים התיקים, המזוודות והצידניות. בשלב ראשון מניחים את התיקים על הקבר. בתיקים יש בעיקר בקבוקי ערק, בקבוקי מים מינרלים ומיני מזונות. לפי האמונה – ברגע שהתיק בא במגע עם הקבר – עוברת הקדושה אל המזון שם, ואחרייכן אפשר להביא את המזון הקדוש גם לפיות בני המשפחה שנשארו בארץ.

הבכי מתעצם. אשה בוכה ועוד אשה בוכה. וכשהנשים בוכות – עיני הגברים מתמלאות דמעות. ועם הדמעות מגיעות הזעקות. כלומר השירים. וגם מחלקים שם, לפי המינהג, על צלחות פלסטיק או מגשים, תלוי באירגון המוקדם, גרעינים ובוטנים ופיסטוקים ועוגיות. ואסור להגיד לא, כי זו מצווה גדולה לאכול. ונשים עם בקבוקי ערק בידיהן מסתובבות ומציעות כוסית. ואסור לסרב, כי זו מצווה. ואת הקליפות והשיירים זורקים על הארץ. והררי האשפה הולכים וגבהים. וכל צעד משמיע קראק־קראק.

נשים, גברים וילדים מכל רחבי הארץ. נתיבות, דימונה, קרית־מלאכי, חיפה. רובם בני העדה המרוקנית. מיעוטם אשכנזים, תושבי מאה שערים. "קדוש כזה לא קשור לעדה", הם אומרים. אפילו רב המתגורר באוסטרליה ששהה עתה בביקור בארץ הגיע לכאן.

(המשך בעמוד 41)

לאכול בחוץ

דגים ביפו, עם משגיח, בלי חשש שביעית

ליד "כליף", בקצה החורשה הצמודה למוזיאון יפו, נפתחה לא מכבר מסעדת דגים, "שירת הים" שמה. מסעדות דגים רבות תמצא ביפו, אבל מסעדת דגים כשרה למהדרין, עם משגיח צמוד, המקפידה על כל הדינים ושאין בה – לדברי המשגיח – חשש לשביעית, זה כבר לא כליכך פשוט למצוא. לא ביפו ולא בתל־אביב.

המקום יפה, מיבנה יפואי טיפוסי, עשוי קמרונות הנתמכים בעמודים היוצרים מעין גומחות בצד האולם המרכזי. על התיקרה שזורים חבלים נוסים של סוארים. לאורך הכתלים מנורות־חשמל בנוסח פנסי רחוב על גז. יש באר יפה מעץ. יש מבחר של יינות, אף אחד מהם איננו נסך. יש ברז של בירה מהחבית ויש תפריט עשיר במנות פתיחה מגוונות – למן איקרה וסלט יווני ועד לארטישוק, אספרגוס וסלט דגים חריף.

לא פתחנו בארוחה עד שלא לקחנו דברים עם המשגיח, ששמו ישראל דניאל והוא לומד תורה אצל הרב פרץ (מג"ג, ש"ס) וגם אצל הרב חיים קניבסקי. מהמשגיח דנן למדנו כי כדי לא לעבור, חלילה, על דיני שנת השמיטה, קונה המסעדה שבהשגחתו את הפיתות שלה במאפייה מסויימת בנתניה, שאופה את לחמיה אך ורק מקמח מיובא. את הירקות מביאים היישר מבני־ברק, ממקום הנמצא בפיקוח הבד"ץ, וירקות אלה עוברים במסעדה שטיפה במים חמים כדי להשמיד את החלקים העלולות להסתתר בהם (שהרי למסעדת דגים כשרה, המשתמשת בתוצרת חלב, התולעת היא בבחינת בשר ואוי לנו אם יבואו השנים במגע). אילו התבלינים נקיים מחשש שביעית, שהרי הם ניקנים באריזות שעליהן מוטבעת חותמת השגחתו של הרב לנדא מבני־ברק.

◆

אחרי כל אלה אפשר לשבת אל השולחן בלב שקט ובנפש חפצה ולהזמין מיגוון רחב של מנות ראשונות – איקרה כטעמת כרבעי, סלט דגים חריף ומשוכח, פטה סלמון עם גבעולי אספרגוס, עלי גפן וקוקטייל של טונה ופיתות קלויות, רוויות שמן וזעתר. כמה בין המסובין לסעודה הזמינו מיץ לימון שי וזה הגיע בטבעיותו, כשאל כל כוס צמוד שקיק קטן עם מי סוכר מורתחים להמתקת הלימון. אנחנו נצמדנו לבירה המנות והטובה. אחרייכן הגיעו הדגים – מושט ופרידה. מטוגנים היו בשמן ויובשו מעט על הגריל. גם גדולים, גם טעימים.

ישראל דניאל (למעלה), משגיח הכשרות של "שירת הים" ביפו ושולחן ערוך במסעדה שבה אפילו לירקות יש פיקוח הבד"ץ (צילום: שמואל רחמני)

אבל לפני הדגים קיבלנו מרק דגים. הוא לא דמה לאף מרק דגים שהכרנו לפני־כן. צבעו היה כצבע מרק הגולש. לא היו בו חתיכות. לא נדף ממנו ריח של דגה. בעצם, אלמלא אמרו לנו שזה מרק דגים, אפשר היה לשייכו למרכיבים אחרים. ואת זה אנו מציינים רוונקא לזכותו. מפני שאנחנו לא משוגעים על מרק דגים. שאלנו איך מכינים מרק כזה, ובעלי המקום אמרו לנו כי ראשית – כדי למנוע מהמרק את ריח הדגים האופייני – הם משתמשים אך ורק בדגים "לבנים", ללא עצמות, מוסיפים מיגוון רחב של ירקות וכן שום ותבלינים יבשים, ושמים על האש למשך שעתיים. אחרייכן מרסקים את תוכן המרק ומשיבים אותו אל האש, הפעם אש קטנה, וממשיכים לבשל שתי יממות. לפני ההגשה יוצקים פנימה מעט פסטיס (משקה ממשפחת האניס). מה שיצא מכל אלה הגיע לשולחננו וגרם להינהון של הערכה והנאה.

◆

מחירים לדוגמה: מרק דגים – 6 שקלים. איקרה – 4 שקלים. פטה סלמון – 12 שקלים. דג: בין 20 ל־28 שקלים. פתוח צהרים וערב (להוציא, כמובן, ליל שבת ושבת בצהריים). היות שגבעתה של יפו העתיקה הופכת משעה מסויימת לחניון בתשלום, מחזירים לך במסעדה את דמי החנייה.

מאו"ל

דואר

"היפופוטם". קרה משהו

כחסידי המסעדה "היפופוטם" שברחוב ירמיהו בתל־אביב, שמחנו לקרוא לפני חודשים אחדים במדור זה – שאנו מרבים ללכת בעקבות המלצותיו – דברי שבח עליה. "היפופוטם" היתה ראוייה לכך.

אלא שמאז קרה שם משהו. בביקורנו האחרון ב"היפופוטם" נכונה לנו אכזבה גדולה. מלצרית חמוצת־פנים הובילה אותנו לשולחן מלוכלך שלא טרחה לנקותו. בכוסית היין שט לו חרק. הלחם והחמאה, אותם הזמנו, נשכחו ולא הגיעו. החשבון, לעומת־זאת ולמרות הליקויים – הוגש בשלמותו. כשהפנינו את תשומת לבו של בעל המסעדה לכך, לא הוסיפה תגובתו כבוד למקום.

שרית ודוד, תל־אביב

לילה בכרך

מאת יהודית חנוך צילומים: אורן מקוב

בחצות, כשאנשים עובדים הולכים לישון, מתחיל האקשן, במקומות הבילוי של תל־אביב. ל"מטרו" שמול קולנוע "סיוון", ה"בית הלבן" ו"טרמינל" ברחוב הירקון, "פינגווין", "סינרמה", "שירוקו" ו"סטפס", שביפו, מגיעים כל האנשים שאוהבים לבלות. הלילה הכי עמוס הוא יום חמישי בלילה, אבל לא רק. לכל מקום יש גם את הלילה שלו, ו"גרופי'ס" שאוהבים לשתות או לרקוד שם.

הקבועים אומרים, שהגרעין הקשה של הצעירים שמאכלסים את כל המקומות האלה זו קבוצה קבועה של כמה מאות צעירים, בני שש־עשרה עד עשרים וחמש. בלילות שבת, מצטרף אליהם הנוער שבא מערי השדה. הקבועים, מכירים אחד את השני, אומרים "היי" ו"מה נשמע", גם אם לא יודעים בדיוק מי הוא מי. עוברים ממקום למקום כשמתחיל להיות משעמם, גם כשיודעים שביום שני הולכים למקום החדש ברחוב שיינקין וביום רביעי יש פעילות ביפו.

להופעה במקומות האלה יש חוקים לא כתובים. לובשים בגדים מאוד מסויימים, לא צריך לראות שמישהו התאמץ להרביץ פה כניסה, גם לא לבלוט יותר מדי בשטח.

הבגדים שלהם דומים מאוד למה שלובשים צעירים במקומות בילוי דומים בפאריס ובניו־יורק. שחור, הרבה שחור. באופנה הממוסדת הבגדים כשחור־אפור, שהתחילו היפאנים, כבר "אאוט", אבל אצל הנוער הם עדיין מככבים. עור שחור זה הכי־הכי, מכנסיים, חצאיות מיני, מקטורנים. מי שאין לו – לובש סוודר וכותנה, ג'ינס עם תווית מוכרת. "בנטון", "לוויס 501", "ראש אינדיאני", "בוי". חולצות טריקו עם שמות של להקות גל חדש, כמו "סמיתס", "קיור", "פי. איי. אל." "יו. טו.". אם זה נשמע לכם כמו סינית, זה מפני שאתם זקנים, אפילו אם עוד לא חגגתם שלושים.

נכון לעכשיו, מי שרוצה שיסתכלו עליו – חובש כובע. זה נחשב בסטייל, עדיין בתחום הכללים הלא־כתובים של מה שמותר ללבוש. אפשר להתבלט גם בנעליים מיוחדות, נעלי טלדה שחורות, עם תרסומים ממתכת. במקום שרוכים – מצמידים סיכת בטחון גדולה. זה הפרט היחיד ששרד מאופנת הכסאח והפאנק, מלבד התסרוקות, שגם הן עוד פריקיות. צדעים מגולחים, כרבולות צבועות בצבעים מהממים. אבל גם בקטע הזה כבר יש רגיעה, חוזרים למראה ילדים טובים תל־אביב.

כמו שאף אחד לא יודע למה מקום אחד הולך שגעון והשני נופל על הפנים, ככה גם לא יודעים מי קובע מה יהיה "אין" ומה "אאוט" בבגדים שלובשים במקומות הנ"ל. לפני שנה ניסו בעלי "ליקוויד" ז"ל, לייצר גם בגדים, לא רק בידור. הבגדים התקפלו עוד לפני שסגרו להם את המקום. מי שיגלה את הנוסחה מה אנשים צעירים אוהבים, ימצא גם את הדרך לכספי הגדול.

רבי יעקב אבינו, אמן

(המשך מעמוד 36)

אנשים קשי יום, פועלים, עצמאים קטנים. שמעון פיזאטי הפייטן שעובר בחברת קדישא ויודע את כל הניסים בעל־פה, חיים דהן שמרוב ניסים לא יכול היה להיזכר, וחמולה גדולה ממשפחת אבו־חצירא. שלוש נשותיו, החתנים, מול בלוקשטיין נכדת הצדיק (שימנע אותי לבוא, זה מאוד מרגש"), האחים שלמה ויצחק כהן בעלי המכבסה הצרפתי ("הוא גם סבא שלנו וגם צדיק גדול"), ורבים־רבים אחרים. כמה רבים? מאות.

מהומה בג'ינס כמעט מתעלפת ליד הקבר. כולם מסביב צועקים, ודוחפים. ועכשיו כבר לא שמים שם תיקים עם מזון אלא את המזון עצמו. על הקבר נערמים לאסלאט אבל בשיטתיות וופלים ונקניקיות, פיסטוק חלבי וגרעינים שחורים, חתיכות לחם, צימוקים ושוקולד, ובקבוקי ערק וסיגריות, ועוגה שחורה, ובקבוק קינלי. וכולם רוצים להביא קצת קדושה הביתה. ומי ששם את הפיסטוק מפיל את הוופל, ומי ששם את בקבוק הקינלי מפיל את בקבוק הערק. האקסטזה הולכת וגוברת.

ו־היין והערק נשפכים. ואנשים רוכנים ושיער ראשם סופג את הנוזלים. שתי נשים מבוגרות מספיגות ידיים בערק שמשייט על הקבר ומורחות אותו על צוואר ופנים. "זו מצווה, זו מצווה", הן אומרות. וגלה נוספת של פיצוחים. ויש מי ששותה את הנוזלים ישר מעל הקבר. וכולם מנשקים את לוח השיש, ועוצמים עיניים ומבקשים מהצדיק שלפי האמונה ביום זה רוחו שורה במקום, שיעביר את בקשותיהם לשמיים. ומוהל מפנה פיסת קבר ומניח עליה, לאט־לאט, את כלי עבודתו – סכינים עדינים – שתבוא הקדושה לכלי העבודה ותהיה ברכה שתצא מהם הלאה.

ועוצמת האמונה הזו כעוצמת הדחיפות. ואנשים טוענים כפני הצדיק שיביא להם פרנסה טובה ותרופה לחולה ובן זכר. הרבה מבקשים בן זכר. ויש רווקות שרוצות להינשא ועקרות שרוצות ללדת. נושאים תפילות ומדליקים נרות, וחשוב לא פחות לקשור חוטים. הם שולפים חוטי תפירה, ריקמה וצמר, מניחים אותם על הקבר ומודדים את אורכם. לאחר פעולה זו חותכים את החוטים ומגישים פיסות מהם לאנשים שמן בכיסיהם חוטים פרטיים. ידיים מושטות, מנסות לאסוף חוט. לפי האמונה – אם קושרים את החוט על איבר־גוף החולה – הוא מיד מתרפא. הרבה לוקחים את החוטים הביתה, ואחת הנערות גם טוענת שאם כורכים אותו סביב היד – מתחתנים.

ריח השעווה של עשרות הנרות מתמזג בריח השיש הדחוק ושניהם יחד מעכים את אוויר החדר הדחוס ומקשים על הנשימה. לפתע אחד המאמינים מקבל התקפת אפילפסיה. הוא מתעוות, מתרחרח ומתקשה לנשום. היסטריה. מיד מבהילים את חבבא ברוך, שנגשה לאחוז בידי החולה וללחוש באוזנו ברכה. ההתקף לא פוסק, כבא ברוך מנסה נשיקה ועוד ברכה. השוטרים, שלא מאמינים, כנראה, בכוח הברכות – חותרים נגסות את ההמון הצובא על החולה ומפנים אותו על אלונקה לעבר האמבולנס שחונה לא הרחק משם.

ויש על הקבר קופת צדקה, וידיים עמוסות שקלים, דולרים ולירות מצריות נדחפות לעבר הקופה. שני פעם מתרוקנת תכולתה לטובת שקית ניילון עם לוגו של חנות נעליים, וכל מי שמגלה נדיבות זוכה לברכה אישית. והנשים שרות, ומוחאות כפיים, ומסלסלות ומדליקות נרות, וגם הגברים. ליד הנרות עומד חייל מצרי עם דלי ובו חול. הוא עומד בשקט, מחכה שגבר מבוגר יסיים את תפילתו ואז מכסה את הנר, בחוץ שמש נעימה ושוטרים מצריים אוחזים עם מכשירי קשר. על הגגות מסביב – חיילים עם נשק. ויש גם קיוסק שמוכר מים מינרליים, "קוקה־קולה" וסיגריות קנט במחירים מופקעים. ואף אחד לא שואל.

ויש גם חשד. הפנקס שבידי נראה לאיש הבטחון המצרי חשוד. "מה זה?", הוא שואל באנגלית. "מאיפה את?", "מה את רושמת", "למה את מסתכלת לשם?".

בבא־ברוך ועולי רגל. לאחר תום ההילולה הוא נישא על ידיים והוצא מהקבר בשירה וריקודים ודמעות.

השם שלי רץ במכשיר הקשר. הוא מציץ לפינקס, מביט בתומרה ודורש ממני להתייצב לפניו כל עשר דקות. רגע לא נעים של מבוכה. חשש קטן. אבל אחרי־כן הוא שוכח שדרש והכל שוב בסדר.

ברחבה בחוץ שולפים מהתיקים מזון שלא קודש על הקבר ומרגיעים את הבטן שלא אכלה מאז הארוחה הקלה במטוס "אל על". באותו זמן מתחילות ההכנות לקראת הסעודה עם הבבא־ברוך, הכוללת שחיטת כבשים וצלייתם על האש. לפי האמונה, מצווה גדולה היא לרכוש את הכבש שייאכל בסעודה הזו. אשה בכחול מתמקחת עם בחור מצרי על מחיר הכבש. יש לה מאה וחמישים דולרים, ואלה מספיקים רק לעז. כלית ברירה היא מתפשרת על עז. בידיים רועדות מהתרגשות היא מונה מאה וחמישים דולרים ונותנת אותם לבחור הצעיר. העז – שזה עתה החליפה בעלים – מתמרדת ומפילה את האשה המבוגרת ארצה. האשה קמה. העז מתפרעת. האשה חסרת אונים. זוג אחר, בעל ממון רב יותר, מוכן ומזומן להצטלם כשהכבש שקנה בזרועותיו. כבש שמן. לא פשוט להרים.

בָּרוּךְ אבו־חצירא: "רבי יעקב עליו השלום הוא ממש יעקב אבינו. מי שהגיע לכאן היום וזקוק לרחמי שמיים, בטוח שימצא במקום הזה כוחו".

והשוחט שוחט. ונחלים דקיקים של דם חורצים ערוצים בקרקע. והכבש השחוט מפרפר. ונשים שמחות מוחאות מולו כפיים ושרות. "תביאו מצלמה". זרם הדם גובר. ומצטלמים. ומנפחים את העור ומשילים אותו, ובתנועות סכין מיומנות פוערים את בטן הכבש ומניחים אותו על אחד הקברים מסביב ובוצעים אותו בגרון. וכתמי הדם הולכים וגדלים ומגיעים עד לרגלי הסועדים השמחים ושרים, שאינם מוטרדים מצבע הקרקע שהשתנה.

וכך על קרקע בית הקברות של קהילת יהודי דמנהור שבמרכזו קבר הצדיק, מפוזרים ראשי כבשים נוטפי דם, חלקי גוף, רגליים, עור, חלקים פנימיים, קליפות גרעינים, צלחות פלסטיק, עצמות עוף ושיירי דגים. והשמחה גדולה.

בשעה שתיים כבר משתלט על האוויר ריח הכבש שניצלה על האש. במבנה שלרגלי הקבר מכינים שולחנות, מפות, כיסאות, צלחות פלסטיק ובקבוקי ערק לסעודה. החדר הזה מיועד לגברים בלבד. את הנשים מכניסים לאולם מטונף, ללא שולחנות. אף אחד לא מוטרד מעוצמת הטינופת. מנה ראשונה – דג מטוגן שהובא מהארץ. מנה שניה – כבש על האש. הגברים שרים. בקבוקי הערק מתחסלים צ'יק־צ'ק. "לפי האמונה", מסביר משה בן־שטרית, דוברו של בבא־ברוך, "בהילולה כזו אי־אפשר להשתכר". כשבבא־ברוך יוצא מהחדר לעבר הקבר, תומכים בו משני צידיו. חזק.

ב

בא־ברוך, לבוש לבן, עטוף בגלימה חיצונית שחורה וכיסוי ראש בצבע בז', יוצא לומר את דברו. בקבר. נהירה. צפיפות, מתברר, היא מושג בלתי־מוגבל. עיני המאמינים תלויות בו בהערצה אין קץ. רבים מתחרים על נשיקות פיו. מגישים לעברו ידיים, מושיטים ראשים. כל חיכוך גופני מקבל משמעות של קדושה.

וזה נאומו: "מי שהגיע לכאן היום וזקוק לרחמי שמיים – רפואה שלמה (אמן), בנים זכרים (אמן), פרנסה (אמן) – בטוח שימצא במקום הזה כוחו (אמן). אני מבטיח לכם שמי שבא בלב שלם, באמונה שלמה (יש, יש אמונה) ילך מכאן ומשאלתו בידו (אמן ואמן לרלו־לרלו).

"רבי יעקב עליו השלום הוא ממש יעקב אבינו. אתם שוקוקים לכל מיני דברים שבעולם", ממשיך בבא ברוך, "אלה שלא זכו לזיווג הוגן בזכות רבנו יעקב יזכו לזיווג ראוי (אמן־אמן־אמן). מי שלא היה לו זרע הלוואי ויצא מפה וכוחו בידו."

"את החיילים, את החיילים תברך" – צועקים לו. בבא ברוך מניח ידיים על פניו. "רבותי, אני רוצה לומר לכם: כל מי שבא לכן באמונה שלמה וטהורה ומאמין ברבי יעקב, יצא מפה ומשאלתו בידו." "החיילים, החיילים", ממשיכים לצעוק לעברו, אבל בבא־ברוך לא מקדיש להם ברכה מיוחדת.

"בזכותו של רבי יעקב נחתם הסכם השלום. זו פעם עשירית שאנחנו נמצאים במצרים, וזה בזכותו של רבי יעקב (אמן). לולא הוא לא היינו פה (אמן). אנו מאחלים לעם ישראל לחזור בתשובה שלמה (אמן)."

וישנה גם ברכה מיוחדת לנשיא מובארק. ומיד לאחר מובארק, נישא בבא־ברוך על ידיים ובזווית גבוהה זו הוא מוצא מהקבר בשירה וריקודים ודמעות. ואשה מבוגרת אומרת: "רק בשביל זה היה כדאי לבוא לפה", והשמחה גדולה מאוד־מאוד.

מיכל קפרא

פנטהאוז

יגאל לב

הקלות הבלתי נסבלת של היופי

הציגה עצמה בפשטות: אורנית. הושיטה יד. בטוחה מדי. נראית כאילו אילפה את עצמה במרוצת הזמן לנהוג בהכרת ערך עצמית. לאורי נדמה שהיא עדיין מאלפת את עצמה לעשות זאת. גליה, כאשה, חשה איזה צליל של זיוף, לא באמירת השם אלא בלחיצת היד. חזקה במקצת. מנסה לכבוש מבוכה. אבל סוף־סוף, איזו נערה לא תהיה מבוהלת במקצת כאשר ניר, מציג אותה בפני הוריו.

שונה מהנערות שניר יצא איתן. כבדה במקצת. גליה היתה אומרת הרבה יותר מקצת. נושאת על 160 הסנטימטרים שלה לפחות 15 קילוגרם מיותרים. הדבר ניכר בפניה, אבל בעיקר בסנטר הרך הבוגדני, הסנטר הכפול שאיננו יאה לפניה של חיילת צעירה העומדת על סף שיחרורה. חזה כבד מדי. כתפיים עגולות וחדוּת מדי. בטן עגלגלה. רגליים קצרות. שיער בהיר קצר שהיה מסוך במוס מבריק וכאשר גליה נגעה בו חשה לחות וחשבה שבני הזוג חזרו מסופת גשם אם כי השמיים הנמוכים והקודרים של הלילה, לא הצביעו אפילו על טיפטוף קל.

בני־הבית נהגו ברצינות וכבוד בידידתו החדשה של ניר ורק רינה, ציחקקה ברשעות של נערות בנות 16, שאין בהן נימוס להסתיר את תמהונן על כך שאחיה הנערץ, יפה התואר, הסטודנט המוכשר, "הביא הביתה איזה קירבג, שקשור במקום הלא נכון".

אורנית מודעת לערך עצמה. והתכונה הזו מדבקת. רינה, שהחליטה כי הנימוס מחייב כי תעזוב את הסלון אם היא מתכוונת לפרוץ בצחוק פרוע, פרשה לחדרה ועסקה בפולחן היופי. זה מכבר, זכתה בהכרת מתת היופי שקבלה. אורי אומר "את פשוט דומה לאמא וזה המזל שלך. אם היית יורשת את הכיעור של אבא שלך לא היית יכולה לצאת לרחוב".

רינה גילתה את סוד יופיה הנשי, כמי שנכנס לתוך היכל מפואר ומגלה את שכיות החמדה הצפונות בו. גילתה את הקלות הבלתי נסבלת של היות אשה יפה. מספיק חיוך כדי שיפנו לה מקום בראש התור. עווית בתוספת כדי שיתעניינו מה קרה לה. פניה הם מתנה נהדרת שהיא מטפחת משום שהם תשובה לכל השאלות. מפתח לכל הדלתות. יופי האשה הצפון בה הקסים אותה. הפכה בהכרת תודה את גופה לפולחן. מסתגרת שעות בחדר האמבט, בוחנת את פניה בקפדנות. עדיין איננה מצטבעת. רק מאפרת את העיניים. אבל שערה הבהיר והארוך נראה כרעמה זוהרת ועוטה קורן.

באחת השיחות אמר לה אורי "היופי של אשה לפעמים הוא כבחינת הצלחת גרזן. את יודעת מה זה גרזן גוש אטום וכבד של ברזל המתחדד עד רק לכשרון אחד מיוחד. את חידדת את הגרזן שלך, בברק היופי. עכשיו, את חוצבת בג'ונגל עם הגרזן, אבל תזכרי, שהכוח של הגרזן איננו בלהב החד אלא לא פעם בגוש והברזל האטום הכבד המעניק לו עוצמה".

ממהרת לצאת לפגישה. מנשקת את אחיה בהפגנתיות. כולה כספית־חיה, יפה, נעוריה פורצים מבעד למכנסי הג'ינס ולסווטשירט הכחול, המבליט את חזה הצעיר, שיער בהיר והיא כל־כולה נעורים יפים וגמישים, המעמידים באור מגוחך את דמותה הכבדה של אורנית.

עמדה שתיקה ארוכה ומביכה כאשר יצאה רינה. ניר חש שעליו לקרוע את השתיקה משום שכל רגע נוסף, שימש עדות לכך שכל אחד מבני־הבית עורך בשקט השוואה בלתי מחמיאה.

ניר אמר, מכחכח בגרונו, "אתם יודעים, אורנית נראתה פעם בדיוק כמו רינה", אמר זאת כקביעה בטוחה. גליה חיכתה לתמימותם של הגברים, אבל הפעם היתה זו אורנית שנטלה את רסן השיחה, מרהירה את העלילה, לפסגות, וגליה, מצאה את עצמה נסחפת, וטווה את דמותה החדשה של אורנית, הרמות שהשחיתה כמו ידיה.

"אני יודעת שאני אראה לכם דפוקה אם אספר שפעם נראיתי בדיוק כמו רינה, אבל אסרתי מלחמה על המתנה הזאת שאלוהים נתן לי".

"אף פעם לא חשבתי על כך שבעצם קבלתי מתנה שאני לא ראויה לה. הזדמנות שלא הוגן ליהנות ממנה. קבלתי את היופי שלי כדבר מובן מאליו. מובן מאליו שאשה יפה, זוכה לקרדיט גדול יותר מנערה מכוערת. אבל, מצאתי את עצמי בוחנת לפתע את ידידי האם כל מה שהם רואים בי זוהי רק המסכה היפה?"

השתתקה, משלבת את ידיה סביב חזה הגדול, כאילו מרסנת את עצמה. "אני זוכרת שהמשבר האמיתי הראשון היה כאשר עמדתי בתור לקנות צעצועי ילדים. מאחורי עמדה ילדה קטנה, אני חושבת בת שבע או שמונה. יפה כמו בובה. אבל, מה שעשתה ילדה זו שימש לי לא רק ראי אלא קריקטורה לדרכי שלי. לא תאמינו, היא עשתה עיניים למוכר. שירדה אליו. כאשה. התבוננתי בה בעווית הילדותית שכה לבשה את פני הילדה המפתה. ופתאום תפסתי עד כמה הייתי מגוחכת..."

הסנטר הכפול הפריע לגליה. אסור להן לנערות צעירות להצמיח את הסנטר הבוגדני. הוא משווה להן הבעה מזוקנת. ניר התבונן בחזה הגדול. חובב חזה כבר. אורי התבונן בידיים ותמה מדוע היא משלבת אותן. מנסיונו למד כי עדים המדברים באורח חופשי וספונטני מניחים לידיים להתנופף בקצב הדיבור כאילו הם מנצחים על איזו תזמורת של כנות פנימית הפורצת מתוכם.

נושאת איתה עוד עלבון. "הייתי הילדה הכי יפה בגן. אמא תמיד דחפה אותי קדימה כשבאו הדודות מוצצות ומלקקות אותי. שנאתי את שמלותי היפות ואת הקולות הצורמניים של הדודות הארורות. ואז התחלתי להעמיד את עצמי במבחן. אני חושבת שהייתי בת 17 כאשר החלטתי להסיר קודם כל את הכתר הזוהר של השיער הבהיר, שיער שידידי אהב כל כך לסרק. יום אחד, פשוט הערמתי אותו בצורת זנב־סוס וגזרתי במספריים. אחר־כך התחלתי להזניח את עצמי. זללתי כמו מטורפת שוקולד עד שעור הפנים התכסה בפצעים. הפסקתי לטפח את עצמי. הוספתי איזה עשרים קילו. אחד לאחר עזבו אותי החברים. למדתי את הצד השני של היופי. את המחיר שאת משלמת עבור ההזנחה והכעור. את העובדה, שהיופי יש לו ערך בפני עצמו וצריך לקבל אותו כך. ומאז התחלתי לעבוד על עצמי. הורדתי שמונה קילו. ואני עכשיו בדרך חזרה אל הנערה שהייתי אז".

שבוע לאחר מכן נקלעה לפנטהאוז ידידתה של רינה, סטודנטית למשפטים הלומדת עם ניר. גליה, טוותה כמעט בדרך הטבע את סיפורה של אורנית. את סיפור הנערה שנלחמה במתנה שקיבלה כדי שלא ליהנות מהזדמנות הבלתי הוגנת שנתן לה הטבע.

הסטודנטית שאלה "על מי אתם מדברים?"

"אורנית, זו שניר היום..."

"אורנית? היתה יפה פעם? בחייך, גדלנו באותו רחוב. היא נולדה מפלצת, היא תמיד היתה כבדה מרובעת ושמנה. רק עכשיו לקחה את עצמה בידיים..."

גליה צחקה. על כך היה אומר אוסקר ויילד "בנבגרות הזו ניכרים סימני כעור עתיקים".

חמש דקות משום־מקום

(המשך מעמוד 32)

אנשים ומנהלים שיחה. מרחוק הם נראים מטורפים לגמרי. מרימים אבן, מפוררים אותה ומסתכלים בהתעניינות פנימה. אחר כך מרימים חול, מסננים אותו ושוב מתווכחים. בשלב כלשהו הם פשוט נעלמים. רגע היו, רגע – פוף! אינם. מאוחר יותר התברר שהם נכנסו לאחת המערות שחצבו הביזנטים. אנחנו יורדים אליהם דרך המדרגות הרחבות, המסותתות להפליא, שחצבו עבדיו המסורים של חרטט הרביעי. יונס איסמעיל הוא אחד מן המהנדסים האחראים על המקום. אחיו, הארכיאולוג, הביא אותו. בסופי־שבוע שניהם נוסעים הביתה, לוואדי עארה. הנוכחות המאסיבית של צה"ל באיזור לא מפריעה לו. "הם במילא חושבים שאני יהודי", הוא מחייך ומוביל אותנו לתוך מערה עתיקה, חצובה בסלע באופן מלאכותי. אני מנסה לשאול אם העובדה שהוא גילה שהערבים ישבו כאן כל כך הרבה שנים לפני היהודים השפיעה עליו איכשהו מבחינה פוליטית. קשה להחליט אם הצל שעל פניו שייך למזג האוויר או לשאלה. "אני מהנדס", הוא אומר לבסוף, "זהו". על שאלה טפשית, תקבל תשובה טפשית, אלא מה. ניצנה, אגב, אינה יישוב עם שום שיוך פוליטי.

יכול להיות שזהו המקום לדשדש לתוך ההיסטוריה הפוליטית של אליאב, אבל זה מיותר. אפילו הוא כבר לא מתפתה במיוחד למחזר, שוב, את חייו. הוא היה, עשה, שמע, דיבר, נפגש, שיחרר, פרש, יצא וחזר. את מה שצריך היה לתעד, הוא כבר תיעד טוב יותר. הוא שייך לקבוצה הולכת ומתמעטת של אנשים אליה שייכים גם יוסף בורג, אבא אבן, מנחם בגין, יצחק בן אהרון, ועוד כמה. אנשים שנשארו במקום והם מסתכלים, באכזבה דהומה, איך העולם זז מהם. איך העקרונות שלהם הופכים ליותר ויותר מיושנים, יותר ויותר מצחיקים, יותר ויותר נכונים. בורג, בן אהרון ובגין פרשו כבר, אבא אבן עוד נלחם, לובה עשה מה שעשה בן גוריון. שדה בוקר שלו זו ניצנה. וכמו ששרה ג'וני כץ ב'בלדה לעוזב קיבוץ': "הוא עוד ישוב". אחרי ההקמה של חבל לכיש ושדה, לובה אליאב גילה כבר שהזמן הממוצע להעמדת פרוייקט על הרגליים, הוא כשנתיים.

לא צריך להיות מתמטיקאי גדול כדי להבין שזה אומר שבנובמבר 88' הוא יהיה פנוי לבחירות. "אני יודע שזו לא תשובה מספקת, אבל אני עוד לא החלטתי אם אני שוב רץ לכנסת. נראה". ההימור שלי הוא שהוא ירוץ. ועוד איך ירוץ. לובה מודה שעד היום כואבת לו העובדה שבבחירות הקודמות המערך סירב להכנס עם רשימתו להסכם עודפים. במקום זה, לובה שקע בארגון החלפת השבויים הגדולה של 84', אחר כך עבר לניצנה. הניתוק מן האינפוזיה הפוליטית לא הזיק לו בתוך המפלגה, להיפך. בפוליטיקה, כמו בכל רומן־נעורים, יש תמיד יותר כוח למי שנראה כאילו איכפת לו פחות.

אם להתייחס לתיכנונים של לובה ברצינות, הרי שכשיאה תקלוט ניצנה כ־2000 חניכים במחזור. במקביל הוקמה בניצנה חווה חקלאית נסיונית, שם מנסים לברוק את הסבירות שפעם, אולי אולי, הם יוכלו להתקיים ללא שרותיו של המוביל הארצי. "חוץ מזה יש גם מוזיאון, ומרכז ארכיאולוגי, ותהיה גם 'ניצנה ב'". כשאתה מהמר על כל הסוסים במירוץ, אתה לא יכול רק להפסיד. עד אז לובה כבר לא יהיה פה. הוא יהיה בתל אביב, או במקרה הטוב יותר מבחינתו, בירושלים. החביבות של לובה גורמת לפעמים לאנשים לשכוח שהוא פוליטיקאי מנוסה, משופשף, מכיר כל שטיק. המאבק של תלמידו, על ראשות הסוכנות, התזיר אותו למעגל לתקופה קצרה. הוא בפירוש נהנה להרגיש שוב את ריח אבק השריפה. 'לובינג', שכנועים, קשרים. בעצם, כשאתה רוצה לבנות יישוב וכשאתה רוצה לבנות אדם, השיטות הן אותן שיטות. ברומה לוויילי, גם ניצנה נראתה בהתחלה כהפסד בטוח, מרכז חינוכי התקוע בתור באמצע השומקום. בדומה לוויילי, ברור כבר היום שעוד ייצא ממנה משהו. השאלה מה.

יאיר לפיד

הורוסקופ

מזל דלי

לדליים יצא שם של טיפוסים מבריקים, יוצאי־דופן ו"משוגעים" (במובן המעניין של המלה). אך למעשה אין זה מדוייק. יש, אמנם, גם כאלה – מבריקים, מפתיעים ובלתי־צפויים, אך דליים רבים מבויתים והולכים בתלם, בעלים טובים ואבות מסורים, סדר יומם מאורגן ובטוח, יוצאים לעבודה בבוקר, שבים הביתה בערב ובדרך – עורכים קניות בשביל האשה.

מה, אם כן, מיוחד את הדלי מהמזלות האחרים?

קודם כל, היותו אינדיבידואליסט כפייתי. בעוד שאר תשעים וכמה אחוזים מהאוכלוסייה לומדים להסתגל ולשנות התנהגות על מנת להתאים עצמם לדרישות החיים ולציפיות החברה – הדלי אינו מקבל זאת בקלות: הוא מממש את המהות הפנימית שלו בכל מחיר. אם, במקרה, הוא טיפוס מבויית במהותו, כזה שכל עניינו במשפחה ובעיסוקיו השגרתיים – מה טוב: הוא יענה באופן טבעי וללא מאמץ על כל הציפיות המשפחתיות והחברתיות. אך אם הוא בעל חזון, מטפח אידאל או סתם אוהב חופש ושונא שיגרה – הוא יתעלם מהמקובלות וישאיר את המוסכמות החברתיות הרחק מאחור, ללא כל נקיפת מצפון. אם נפגע מישהו בדרך – אשה שננטשה, שותף שנהפך למיטרד ונעזב – זה כמובן חבל, אבל מה אפשר לעשות? זה מה יש! הדלי לא בנוי לוויתורים ולקורבנות. צריך לקחת אותו כמו שהוא – או, מלכתחילה, לשמור על מרחק ממנו.

מעניין שבניגוד לגברים, נשים רבות במזל דלי מסתפקות גם הן, במסתרי לבן לחופש ולריגושים, ותמיד נוכות לוויתורים: הן מקדישות עצמן למשפחה, מוותרות למאווייהן הפנימיים, הופכות את הבית, הבעל והילדים למוקד חייהן. אך מכיוון שגם הן לא בנויות לוויתורים מסוג זה, הן משלמות מחיר יקר על ההתגלות שכפו על עצמן: עם השנים הן מפתחות תכונות כרונית העלולה, במקרים קיצוניים, למצוא ביטוי במחלות פסיכו־סומאטיות כמו מיגרנות, לחץ דם גבוה וכו'.

הדליים מצטיינים באהבת אנוש, אלא שהבעייה היא שהם לא כ"כ אוהבים בני אדם! ה"מכונה" המתוחכמת הקרויה "אדם" מעניינת את הדלי ומעוררת בו התפעלות; מצוקות הכלל מעוררות בו הזדהות: הוא מלא דאגה למזי הרעב באפריקה, לקורבנות הפוליטיים בדרום־אמריקה וחבורות רחוב בארץ. לאשתו – הוא דואג פחות. בקשריו היותר אינטימיים הדלי יכול להיות דוגמאטי, קר, חסר פשרות וחסר רגישות.

הפראדוקס הוא שהנוקשות שלו ביחסי אנוש מעוגנת בעקרונותיו הנעלים. הוא מאמין בחופש, בהגינות ובכנות. עקרון החופש כה חשוב לו עד שיתנתק מאנשים הקרובים לו ותלויים בו, במידה שירגיש מוגבל במחיצתם; בשם ההגינות הוא מטפח אובייקטיביות נוקשה שיכולה לשגע אדם קרוב הזקוק למעט הזדהות סובייקטיבית ותמיכה רגשית, והכנות הקטלנית שלו יכולה להרוס אדם רגיש ופגיע.

יחד עם זאת, הדלי הוא ידיד טוב. ידידות מספקת לו מסגרת אידאלית ליישום עקרונותיו הנשגבים. אין בה הקירבה המתמדת והשיגרה המשעממת והמשתקת, הנוגדת את אופיים של מרבית הדליים. מאידך, היא מעניקה לו הזדמנות להחלפת דעות מעניינת וכר נרחב לעשייה למען הזולת, מבלי להרגיש ככול ועבד למחויבויותיו.

כלפי ידידיו, הוא מבטא את העליונות המוסרית שלו במעשים ולא במלים, כפי שהוא עושה בביתו. פנייה לעזרה מחבר תיענה לרוב באופן מיידי, גם אם הדבר יהיה כרוך במאמץ או בקושי. הדלי טוב במשימות חד־פעמיות כאלה והוא אפילו נהנה מהן. מובן שאם הידיד ייהפך למיטרד מתמיד, תיפחת התלהבותו של הדלי ובסופו של עניין הוא יתנער ממנו לחלוטין. אך לרוב יחסי הידידות שהוא מטפח הם ארוכי־טווח ויציבות והוא משקיע בהן הרבה מסירות ונאמנות.

בכלל, החברה היא הקרקע הטבעית לצמיחתו של הדלי. הוא פסיכולוג מלידה, הקולט בני אדם כמו רדאר מהלך. די לו בהסתכלות קצרה באדם והוא מיד קולט את טיבו, המניעים המפעילים אותו, הרמות שמאחורי המסיכה. קשה לרמות את הדלי: הוא לא הולך שולל אחר מלים וחיוכים אלא תופש את הרמות שמאחוריהם. משקלט את הרמות – הוא מסוגל לתאר את תמציתה במספר משפטים קולעים, בליווי הבעת פנים או תנועת גוף מתאימה, להשלמת התמונה: בדרך־כלל הוא אינו טועה. הוא טלפאת טבעי, ה"מצלם" את הזולת וקולט את מחשבותיו בקלות וללא מאמץ.

הדלי אוהב לעשות דברים בצוותא. "בואו נלך", "בואו נעשה", הם ביטויים שגורים בפיו. לדעתו, חוויות מתעשרות אם חווים אותן בצוותא. תגובתו של השותף והאפשרות להחליף עמו דעות בזמן ולאחר מעשה, מעניקים לחוויה מימד נוסף.

הדלי הוא טיפוס הגיוני, בעל כושר ניתוח מעולה. את ההגיון שלו הוא "מלביש" על כל דבר, כולל העולם הרגשי שלו ושל אחרים. הוא מתפעם מרעיונות, לא מרגשות. הוא לא יתרשם במיוחד מאומללותו או דכאונותיו של הזולת, שכן בדרך־כלל הוא אינו מבין את ההגיון שבמצבים אלה. איזו סיבה יש לך להיות מדוכא, כאשר בשעות אלה ממש גוועים אלפי אפריקנים ברעב? מה ההגיון? הוא יסביר לך את העניין בפרטי פרטים, ינתח את מה שיחשוב למניעיך ה"אמיתיים", למה אמרת מה שאמרת, למה אתה מרגיש מה שאתה מרגיש, ויוכיח לך באותות ומופתים שאין לך כל סיבה להיות מדוכא: בכך הסתיימה הפרשה – לפחות מבחינתו.

הוא עצמו אינו נוטה להיסחפות רגשית גם כשהוא מאוהב עד עמקי נשמתו. ההגיון יכתיב לו את מהלכיו המעשיים – אפילו עד כדי נטישת מושא אהבתו, אם ההגיון ידרוש זאת. מאידך, גם כאשר הוא שונא אדם בכל נימי נפשו – הוא ישתדל להיות הוגן כלפיו וכל עוד לא נדרש להקריב לשם כך את החופש או העקרונות שלו. אין לו סבלנות לחולשות אנוש (רגש היוצא מכלל שליטה הוא בבחינת חולשה) והוא אישית ישתדל לא להכנע להן. על־כן, דליים רבים – למרות היותם פסיכולוגים מעולים והומניטאריים מוצהרים – נכשלים בחייהם הבין־אישיים והרגשיים.

מי שרוצה בבעל שהוא ידיד טוב ואיש שיחה מעניין – יכולה למצוא אותו בין הדליים: אך מי שזקוקה לאהבה והזדהות רגשית – מוטב שתחפש לה מזל אחר.

רות אלי

תחזית לשבוע שבין 22 ל־28 בינואר

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
השבוע אתם עשויים לתרום לצדקה, או להשתתף בפעילות התנדבותית כלשהי. אם כי אתם נמצבי־רוח נדיב, עדיין תצטרכו להיזהר מפני אנשים העלולים לנצל אתכם לרעה. אתם מיטיבים עכשיו לבטא את דעותיכם.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
כנטייה חברתית מצבכם ממשיך להיות טוב, אך במישור העיסקי והכספי אתם עדיין מנושים שמשהו עוצר אתכם. קניות או עיסקות עלולות לצוץ בתחום הקריירה. נימים אלה תוכלו להגשים אחדות משאיפותיכם החשובות.

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
השבוע תהיו כנראה מעורבים בפרוייקט האמיתי. נסיעות או טיולים עלולים שוב אתכם להוצאות מופרזות. בתחום הקריירה, כושר השיפוט שלכם איננו נפגע – אך במישור החברתי צפויות התפתחויות חדשות.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
השבוע הדגש הוא על יחסים עם חברים ועם אהובים. את שעות הפנאי כדאי לנצל בצורה יעילה ולהישמר מפני הבטלה: התמקדו בענייני הקריירה – יהיו לכך תוצאות טובות. תוכלו ליהנות גם מפעילויות חברתיות.

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
מישהו עתיד לבקש מכם השבוע טובה הקשורה בכסף. משא ומתן בנושא שקשור לקריירה עשוי להתמשך, בלי שיושגו תוצאות ממשיות. ענייני שותפויות עולים יפה, אך כדאי להימנע מיחסי תחרות.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
שותפים עשויים לתכנן עכשיו תוכניות לטיול מיוחד. זה זמן טוב לשים דגש על רומנטיקה ועל שהייה בצוותא. ההתקדמות בתחום העבודה תהיה השבוע מזערית, ועלולה לצוץ בעיה הקשורה באתיקה.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
זה זמן מצויין לפעילויות יצירתיות, תהיה לכם השבוע השראה חדשה. אך יתכן שתזדקקו לעזרתו של מישהו מבחוץ. הימנעו משימוש בלתי־זהיר באשראי. בתחום החברתי, העניינים מבולבלים למדי.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
הנטיות הרומנטיות מתחזקות, אך אל תניחו לתכונתכם להתרשם בקלות לשבש את השיפוט ההגיוני. אצל המאוהבים, הרגשות יילכו ויעמיקו. השבוע תצטרכו לטפל בעניינים הקשורים לבית.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
השבוע אתם נוטים לפעול לקישוט הבית ולהוספת פריטים חדשים. בעניין הסיכויים בעבודה, כדאי להיות יותר אופטימיים – ישנו נטייה להמעיט בערככם. לשותפים ולבני זוג כדאי לתכנן בילויים בצוותא.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
מוסיקה ואמנות קוסמות לכם בימים אלה, ותוכלו לתת ביטוי יצירתי לנטיותיכם. אל תניחו לדאגות מיותרות לטרוד את שלוותכם. יש לכם עכשיו מרץ רב, אך כדאי לוודא שהתוכניות שתיכננתם אמנם ניתנות להגשמה.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
זהו זמן מומלץ לעריכת קניות, ותוכלו למצוא הרבה מציאות. אתם מאוד שקועים בעצמכם השבוע, ועשויים להיות פזורי־נפש. אך אל תרחיקו מכם מישהו אהוב – אולי בן משפחה – המבקש להשתתף ברגשותיכם.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
בימים אלה יש לכם תשואה בתחום היצירתי. התנהגותו של מישהו ערמומית כלשהו, וכדאי לכם לעמוד על המשמר. אתם מוטרדים השבוע בבעייה מסויימת הקשורה לבית, אך במישור החברתי צפויה פעילות.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע שבין 15.1.53 – 22.1.53. הנוסח המקורי נשמר.
לוקט: גבריאל שטרסמן.

ניתוח לב בוצע בהצלחה בירושלים

רופאים ישראליים ביצעו בהצלחה ניתוח לב מסובך בבית החולים "הדסה" בירושלים. חולה בן עשרים ושלוש, אשר אחד משסתומי הלב שלו נסגר כתוצאה מדלקת פרקים, ניצל ולדעת רופאיו יחזור לאיתנו תוך זמן קצר.

הניתוח נעשה ביום ד' האחרון ונמשך ארבע שעות. המנתח הראשי ד"ר חיים מילויצקי, שהתמחה במשך שנתיים בניתוחי לב בארצות-הברית, ניהל את הניתוח וליד עזרו תשעה רופאים. כן השתתפו שבע אחיות בעוורות.

לבו של המנותח נפתח והרופא אימן את השתסום לפעול מחדש. תחילה חשבו שהניתוח ייארך שמונה שעות, אבל ההצלחה היתה למעלה מהמשוער והוא הסתיים במהירות גדולה יותר. תכנית הניתוח הוכנה במשך שבועיים וכל פרט ופרט נקבע מראש כאילו במבצע צבאי.

לצורך הניתוח חסרו בבית החולים כמה מכשירים. הם הוכנו ע"י עוזר של המנתח הראשי לפי העתק ממכשירים בארצות הברית.

משה שרת ונכדו בחברת שתי הדיילות של מטוס נתיבי. האוויר הפיליפיניים שבו חזר מר שרת מועידת ראנגון.

טרומן: ישראל תהיה זבת חלב ודבש

הנשיא טרומאן הזכיר את ישראל בנאומו אמש ליד האח המבוערת. הוא אמר: "אפשר להפוך את ישראל לארץ זבת חלב ודבש כפי שהיתה בימי יהושע".

טרומן מסר, כי ישראל ניצלה כמחצית ההענקות שניתנו לה לשם קניית מצרכי מזון יסודיים. סכומים ניכרים נוספים הוציאה ישראל לרכישת מספוא, זרעים, דשנים וכן חומרי גלם לייצור הלבשה, הנעלה, רפואות וחמרים וציוד לפיתוח התחבורה וכו'.

"יש לקוות", אמר הנשיא טרומאן, "כי יושם הרגש על תכניות פיתוח ולא על אמצעי עזרה מידיים. ממשלת ישראל סבלה ממחסור חמור וכרוני במטבע זר. נעשה כל מאמץ לשחרר סכומי ההענקה בצורה כזו, שישראל תוכל להפיק משחרורים אלה את התועלת הפיסקאלית המאקסימאלית.

"העם הסובייטי שונא את הכהנים הקפלנים"

"העם הסובייטי שונא שנאה עמוקה את הכהנים, הויארושצקים, הגרינשטיינים, הקפלנים והפוליאקובים" - כותב "יסראבודה" האוקראיני במסקרו את אמצעי הזהירות והבטחון שנקטה המפלגה הקומוניסטית בברית המועצות.

כל היהודים הנושאים את השמות שהוזכרו בעתון הסובייטי נעצרו באחרונה וכבר נענשו, ביניהם כהן ויארושצקי שנידונו למוות והוצאו להורג באשמת גניבות ממחסני הסתר של הממשלה בקיוב.

סופרו של "ניו יורק טיימס" בגרמניה המערבית מודיע בינתיים, כי האנטישמיות אינה הכוח המכריע ברוסיה הסובייטית, אלא העלתה וטופחה כדי לשוות למסע הסובייטי החדש גם אופי אמוציונאלי וכדי "להקל" על העם לקבל את הסבל ולשאת את הקשיים הנכונים לו.

ראשי מפא"י דחו הצעה לאיסור מק"י

הצעה להוציא את מק"י מחוץ לחוק נדחתה ע"י הרוב בועדת המדינית של מפא"י. מוסדות מפא"י לא יוסיפו לדון בהצעה זו כל עוד שהקומוניסטים יכבדו את חוק המדינה.

לעומת זה החליטה מפא"י לתבוע הוצאת הקומוניסטים מההסתדרות.

"נגיב מוכן להתחייב שלא לתקוף את ישראל"

"יהקולנל סערתי, מעוזריו הראשיים של נגיב והשר להעמולה לאומית, הבהיר שממשלת נגיב מוכנה להתחייב התחייבות מפורשת בכתב, כי הצבא המצרי לא ינוצל לפעולה תוקפנית של סיבוב שני נגד ישראל" - כותב ריצארד קרוסמן, ציר הפרלמנט הבריטי, שחזר עכשיו מביקור במצרים, בגליון האחרון של "סטייטסמן אנד נייישן".

דורשים מסנה שלא להקים את הסיעה או להתפטר מהכנסת ומכל המוסדות

מועצת הרוב בכסיים (יעריז - חזון) החליטה הלילה לאסור הקמת, ולהשיבת הקודשה של ד"ר סנה.

בהחלטותיה קוראת מועצת יעריז - חזון לד"ר מ. סנה וחבריו לחזור בהם מיד מהחלטתם על הסיעה הקרואה ולקבל את מרות המפלגה. אם פניה זו לא תיענה מיד בחיוב, על ד"ר סנה וחבריו להחזיר את המנדטים שלהם כנציגי מפ"ם בכנסת, בהסתדרות, ברשויות המקומיות, במועצות הפועלים ובליגה לידידות עם ס.ס.ס.ר. ותנועה למען השלום.

אניית תיירים הגיעה לחיפה

עונת התיירות לשנת 1953 נפתחה הבוקר עם בואה של האניה האיטלקית המפוארת "יוליוס קיסר", בת 23 אלף טון, שהביאה 109 תיירים לשלושה ימים.

בין הבאים נמצא שר הדואר האיטלקי סניור קאפא ורעייתו, ד"ר ברון סאלי, המנהל לירפוש הוותיקן בעולם ורעיתו, מזכירו האישי של נשיא איטליה ומזכירתו ורופאו האישי של השר.

חצי שעה אחרי בואה של "יוליוס קיסר" נכנסה לנמל חיפה גם אניית המשחית הבריטית "קניה". כשהיא מניפה גם את דגל ישראל ועל סיפונה 600 אנשי צוות הבאים לנופשה בחיפה ובסביבה.

סינים הפילו מטוס אמריקני

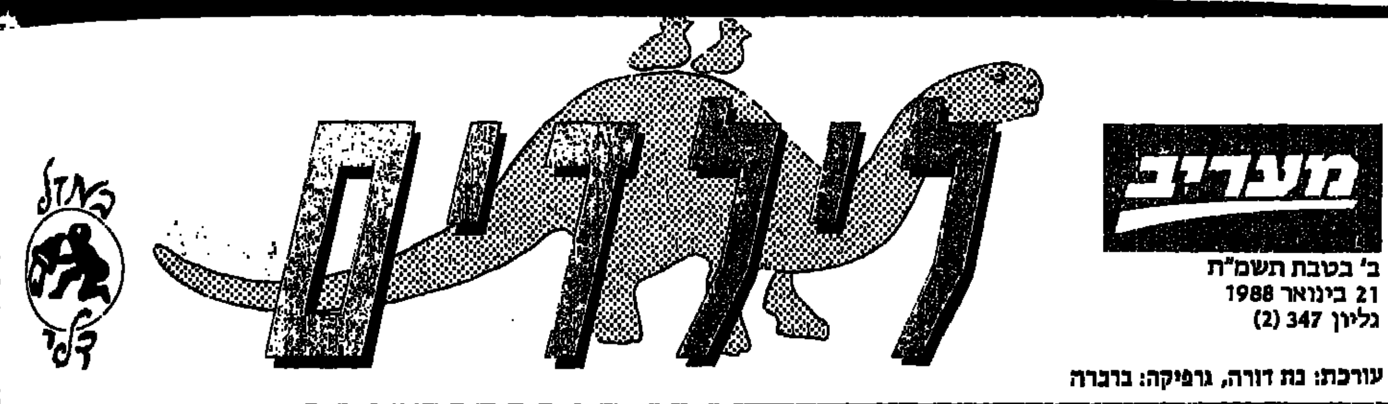
מטוס אמריקני שטס בדרך מהונג-קונג לפורמוזה הופל אתמול ע"י הקומוניסטים הסיניים – נמסר בהודעה שנתפרסמה בהונג-קונג.

במטוס היו 13 נוסעים. לפי ידיעה בלתי רשמית ירה מטוס סיני על מטוס שניסה להציל את ניצולי המטוס הראשון.

הרבנות מזעיקה נגד גידול חזירים

הרבנות הראשית יצאת בכרוזי אזעקה נגד מגדלי החזירים בישראל ודורשת מכל הגורמים בארץ למנוע התפשטות גידול חיה זו במדינה.

על הכרוזים חתומים הרבנים הראשיים הרצוג ועוזיאל.

מעריב
ב' בטבת תשמ"ח
21 בינואר 1988
גליון 347 (2)

עורכת: בת דורה, גרפיקה: ברברה

הצגה

גילה קופף

"נַחְמָן" נוֹסֵעַ לְגֶרְמַנְיָה

דן שְׁלַנְגֶר, רָמִי בָּרוּךְ, לִבִּיָּה חַכְמוֹן.

הַהַצָּגָה "נחמן", שֶׁל הַתֵּיאַטְרוֹן לִילָדִים וּלְנֹעַר, תִּהְיֶה אוֹרַחַת הַתֵּיאַטְרוֹן הָעִירוֹנִי שֶׁל הָעִיר נוֹיְז בְּגֶרְמַנְיָה הַמַּעֲרָבִית.
מְנַהֵל הַתֵּיאַטְרוֹן הַגֶּרְמָנִי אֶגְמוֹנְט אֶלְשְׁנֶר רָאָה אֶת הַהַצָּגָה בְּעֵת סִיּוּרוֹ בַּתֵּיאַטְרוֹן לִילָדִים בָּאָרֶץ וְהִזְמִין לְבִקּוּר.
הַסִּיּוּר יִתְקַיֵּם בֵּין הַתַּאֲרִיכִים: 6.2.88–13.2.88.

בְּמַהֲלָכוֹ יִתְקַיְּמוּ שֵׁשׁ הַצָּגוֹת בָּעִיר נוֹיְז וּשְׁתֵּי הַצָּגוֹת בָּעִיר הַסְּמוּכָה דִּיסֶלְדּוֹרְף, אוֹ לְחִלּוּפִין בְּדִינְסְלָקֶן.

אֶת הַמַּחֲזֶה הַמּוּסִיקָלִי כָּתַב עֻזִּי בֶּן־כְּנַעַן וְהוּא מַצִּיג אֶת הַמְשׁוֹרֵר הַלְּאֻמִּי כְּיֶלֶד בֶּן שֶׁבַע עִם קָרַחַת, שֶׁגָּדַל בִּמְצִיאוּת שֶׁל דַּלּוּת וְאַפְרוּרִיּוּת וּבָרַח אֶל עוֹלָם שֶׁל חֲלוֹם וְדִמְיוֹן.
הַהַצָּגָה מְלֵאַת הַהוּמוֹר מְשַׁבֶּצֶת שִׁירִים וּפִזְמוֹנִים יְדוּעִים בְּעִבּוּדִים מוּסִיקָלִיִּים חֲדָשִׁים, וּמַמְחִישָׁה דִּמּוּיִים רַבִּים מִיְּצִירוֹתָיו שֶׁל בְּיָאלִיק. ("בִּצְרוֹנַת הַגַּנָּה", "רוּץ בֶּן סוּסִי", "מֵעֵבֶר לַיָּם", "שִׁיר הָעֲבוֹדָה", "בֵּין נְהַר פְּרָת לִנְהַר חִדֶּקֶל" וְעוֹד).

בִּמּוּי: יִשְׂרָאֵל גֻּרְיוֹן
מוּסִיקָה: מַתִּי כַּסְפִּי
תַּפְאוּרָה: מִיקִי בֶּן־כְּנַעַן
תְּנוּעָה: דּוֹרִין כַּסְפִּי
תְּאוּרָה: חָנִי וְרָדִי

כָּל צֶוֶת הַשַּׂחְקָנִים הַמְּקוֹרִי שֶׁל הַהַצָּגָה יוֹצֵא לְסִיּוּר זֶה, וְהוּא כּוֹלֵל אֶת: רָמִי בָּרוּךְ, לִבִּיָּה חַכְמוֹן, דָּוִד כֹּהֵן־לֵוִי, אֲרִיאֵל פּוֹרְמַיְן, דָּן שְׁלַנְגֶר, נִירָה רַבִּינוֹבִיץ.

קריקטורה של ניסים

מאשה קלו
יוֹם חָרְפִּי

אֲנִי אוֹהֶבֶת יוֹם חָרְפִּי,
כְּשֶׁקֹּר חוֹדֵר לְתוֹךְ אַפִּי.
בְּרָקִים מֵעַל מְנַצְנְצִים
הַכֹּל בִּשְׁלוּלִיּוֹת קוֹפְצִים.

אֲנִי אוֹהֶבֶת יוֹם חָרְפִּי,
כְּשֶׁהָאֲדָמִים יוֹצְאִים מִפִּי.
קְצָת מְזִיזִים אֶת הַוִּילוֹן,
וּמְצַיְּרִים עַל הַחַלּוֹן.

וְהָרוּחוֹת הַשּׁוֹבָבוֹת,
בְּכָל מָקוֹם מִסְתּוֹבְבוֹת.
אֵי שָׁם גָּבוֹהַּ בִּמְרוֹמִים,
בְּתוֹךְ מִכִּים הָרְעָמִים.

לְפֶתַע שֶׁמֶשׁ רְחוּצָה
מֵהָרָקִיעַ מְצִיצָה.
יוֹצֶרֶת קֶשֶׁת בֶּעָנָן,
וְנֶעֱלֶמֶת חִישׁ מִכָּאן.

וְשׁוּב שָׁמַיִם מִתְקַדְּרִים
וְהַבְּרָקִים שׁוּב זוֹהֲרִים.
טִפּוֹת [illegible] לְתוֹךְ [illegible]
[illegible] אוֹהֶבֶת יוֹם [illegible]

ציירה: [illegible]

40 שנות המדינה

בדרך לעצמאות

חַנָּה חַבּוּשִׁי

נְתִיב הַל"ה וְגוּשׁ עֶצְיוֹן

הַיָּמִים הָיוּ יְמֵי מִתְקָפָה עַרְבִית כְּבֵדָה עַל גּוּשׁ עֶצְיוֹן, אֲשֶׁר כָּלַל 4 קִבּוּצִים צְעִירִים: כְּפַר עֶצְיוֹן, מַשּׂוּאוֹת יִצְחָק, עֵין צוּרִים וְרְבָדִים. הַגּוּשׁ עָמַד בְּמִבְחָן גּוֹרָלִי וְחָמוּר וְנִזְקַק בְּאֹפֶן נוֹאָשׁ לְנֶשֶׁק, תַּחְמֹשֶׁת וְתִגְבֹּרֶת כֹּחַ לְחִימָה.
ב־15 בְּיָנוּאָר 1948, בְּדִיּוּק לִפְנֵי 40 שָׁנָה, הַרְכִּיבָה הַהַגָּנָה בִּירוּשָׁלַיִם קְבוּצָה שֶׁל 38 מִתְנַדְּבִים וּבְרֹאשָׁם דָּנִי מַס. הֵם בָּאוּ מִשּׁוּרוֹת הַפַּלְמָ"ח וְסְטוּדֶנְטִים מֵאַנְשֵׁי חִי"שׁ (חֵילוֹת שָׂדֶה). הוּטַל עֲלֵיהֶם לְהִצְטָרֵף אֶל אַנְשֵׁי הַגּוּשׁ וּלְתַגְבֵּר אוֹתָם. בְּדַרְכָּם מָעַד אֶחָד הַבַּחוּרִים וְשָׁבַר אֶת קַרְסֻלּוֹ. הוּא נִצְטַוָּה לָשׁוּב לַבָּסִיס בְּלִוּוּי שְׁנַיִם מֵחֲבֵרָיו. שְׁאָר הַבַּחוּרִים, ל"ה בְּמִסְפָּר, הִמְשִׁיכוּ בְּדַרְכָּם, אַךְ לֹא הִגִּיעוּ לְגוּשׁ עֶצְיוֹן. עַל כָּל פָּנִים לֹא בַּחַיִּים. עַל הַקּוֹרוֹת אוֹתָם נוֹדַע רַק מְאֻחָר יוֹתֵר. קִטְעֵי מֵידָע שֶׁל רָשׁוּמֵי הַמִּשְׁטָרָה הַבְּרִיטִית וַעֲרָבִים מֵהַסְּבִיבָה שֶׁסִּפְּרוּ אֶת סִפּוּרָם רַק כַּעֲבוֹר שָׁנִים. ל"ה הַבַּחוּרִים נִלְכְּדוּ וְכֻתְּרוּ ע"י מֵאוֹת עֲרָבִים. הֵם נִלְחֲמוּ בַּחֵרוּף נֶפֶשׁ בִּקְרָב שֶׁהָיָה אָבוּד מֵרֹאשׁ. לְאַחַר שֶׁאָזְלָה הַתַּחְמֹשֶׁת הֵם הִשְׁתַּמְּשׁוּ בַּאֲבָנִים. אֶחָד הַבַּחוּרִים נִמְצָא – כָּךְ דִּוְּחוּ הַבְּרִיטִים – כְּשֶׁאֶבֶן בְּאֶגְרוֹפוֹ הַקָּפוּץ. אֲבָל הַגְּבוּרָה לֹא הוֹעִילָה בִּקְרָב זֶה. בְּ־17 בְּיָנוּאָר הוּבְאוּ ל"ה גּוּפוֹת לִכְפַר עֶצְיוֹן ע"י הַבְּרִיטִים וְהֵם נִטְמְנוּ בְּקֶבֶר אַחִים.
עֶרֶב הַכְרָזַת הָעַצְמָאוּת נִכְבַּשׁ גּוּשׁ עֶצְיוֹן עַצְמוֹ בִּידֵי הַלִּגְיוֹן הָעַרְבִי. חֵלֶק מִתּוֹשָׁבָיו נִטְבְּחוּ וְהַשְּׁאָר נִלְקְחוּ בַּשֶּׁבִי לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. הַקִּבּוּצִים נֶהֶרְסוּ.
תְּשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה חָלְפוּ, וּבְמִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים, ב־1967, נִכְבַּשׁ הַמָּקוֹם ע"י צה"ל. בְּסֶפְּטֶמְבֶּר אוֹתָהּ שָׁנָה חָזְרָה לַמָּקוֹם קְבוּצָה שֶׁל חֲבֵרִים, וּבֵינֵיהֶם בְּנֵי הַנּוֹפְלִים בִּכְפַר עֶצְיוֹן, וְהֵם הֵקִימוּ קִבּוּץ חָדָשׁ וּשְׁמוֹ – כְּפַר עֶצְיוֹן.

התפתחנו, התרחבנו, אנחנו בצבע.
תוכלו לקרוא אותנו בשבוע ספורט בכל יום חמישי.
ובסוף שבוע בכל יום שישי.
להתראות "מעריב לילדים".

משתעשעים

מימי

פתרונות נא לשלוח ל"מעריב לילדים", ת.ד. 20044 ת"א.

בַּעֲלֵי מִקְצוֹעַ מִסְתַּתְּרִים

לִפְנֵיכֶם הַגְדָּרוֹת לְמִלִּים אֲשֶׁר בְּכָל אַחַת מִסְתַּתֵּר שֵׁם שֶׁל בַּעַל מִקְצוֹעַ כָּלְשֶׁהוּ. מִצְאוּ אוֹתוֹ!
לְדֻגְמָה: פִּתְרוֹן מס' 1
תְּמוּרָה=מוֹרָה.
וַהֲרֵי הַהַגְדָּרוֹת: 1. שִׁנּוּי, 2. סַכָּנָה, 3. שׁוֹתֵל שָׁתִיל, 4. שׁוֹמֵר אֱמוּנִים, 5. סֵדֶר הִתְנַהֲגוּת שֶׁהוּא מְקֻבָּל, עִם שִׁנּוּי לְמָסֹרֶת, 6. סְלִיחָה, 7. מוֹפִיעַ בַּסּוֹף.

בין הפותרים יוגרל סט גלסטלינה

נוּעַ לְפִי הַחֵץ

לִפְנֵיכֶם הַגְדָּרוֹת לְמִלִּים בָּנוֹת 4 אוֹתִיּוֹת כָּל אַחַת. עֲלֵיכֶם לְהַתְחִיל לְמַלֵּא כָּל מִלָּה בַּמִּשְׁבֶּצֶת שֶׁמְּסֻמֶּנֶת לְמִסְפָּר הַמַּתְאִים – בְּכָל מִשְׁבֶּצֶת אוֹת אַחַת – וְלָנוּעַ לְפִי כִּוּוּן הַחֵץ

והרי ההגדרות:
1. יונק קטן ומכרסם.
2. לא חולה.
3. ארץ שכנה לנו.
4. ניגרת מהעיין בעת בכי.
5. נוּגָה.

בין הפותרים יוגרל ספר של צביקה פיק.

תִּשְׁבֵּץ הַמִּטְרִיָּה

בין הפותרים יוגרל מעתק צבעוני

מְאֻנָּך: 1. הוּא מְחַמֵּם אֶת הַבַּיִת בִּימֵי הַקֹּר בַּחֹרֶף, 4. הַסּוּ 7. מִי שֶׁקּוֹלוֹ אֵינוֹ צָלוּל, שֶׁנִּחַר גְּרוֹנוֹ, 8. יָרֹק מַאֲכָל יָרֹק, נָפוֹץ, 10. תַּעֲרֹבֶת שֶׁל מַיִם וְחוֹל (כְּתִיב חָסֵר), 11. בָּא לִפְנֵי הָרָעָב, 12. נִמְצָא בְּסָמוּךְ לִי, 13. מִלַּת גּוּף לְנִסְתָּר, 14. מוֹפִיעַ בְּבֵית הַמִּשְׁפָּט, 15. מָכוֹן, מִפְעָל פְּרָטִי אוֹ צִבּוּרִי, 18. פִּזְמוֹנִים פּוֹפּוּלָרִיִּים מִמִּצְעַד הַפִּזְמוֹנִים לְמָשָׁל, 20. עָלָיו נוֹשְׁרִים בַּחֹרֶף, 23. פֶּלֶג, 24. הַנַּעַר שֶׁלִּי, 25. עֵץ פְּרִי מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, 26. יוֹצֵא וְזוֹרֵם, 29. לְבַלְבֵּל, 31. שִׂיחַ נוֹי קוֹצָנִי, 34. נַחַל גָּדוֹל, 35. נִשְׁאַר, 36. מַשְׁאֵבָה בַּגּוּף, 37. נוֹצֶרֶת בַּשָּׁמַיִם בִּזְמַן גֶּשֶׁם וְשֶׁמֶשׁ, 38. קַשׁ, 39. בְּתוֹכָהּ.

מְאֻזָּן: 1. מְכַסֶּה לַחַלּוֹן, 2. עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, 3. נַחַל אַכְזָב, 4. הֵן נוֹצָרוֹת כַּאֲשֶׁר נִקְוִים מֵי הַגֶּשֶׁם, 5. נִקְרְשָׁה, עָבְרָה מִמַּצָּב נוֹזֵל לְמוּצָק, 6. תִּינוֹקוֹת, 7. זָךְ, בָּהִיר, 8. מִלַּת שְׁאֵלָה, 9. הַנְּקָבִים שֶׁבָּאַף, 10. בְּתוֹכוֹ, 11. עָנָף, 15. גֶּשֶׁם חָזָק בְּיוֹתֵר, 16. חֲבֵרוּת, 18. נָהָר בָּאָרֶץ, 19. נוֹזֵל חִיּוּנִי, 20. 4 כְּאִלּוּ בְּשָׁנָה, 21. קַר, 22. עָב, 23. בּוֹ גְּדֵלִים עֵצִים רַבִּים, 24. זוֹחֵל אַרְסִי, 27. אוֹת בָּא"ב, 28. נַעֲרָה, 30. בִּלְבַד, 32. מְתֻקּוֹטֶט.

חזוכים בפרסים בהגרלת "מעריב לילדים" מיום 11.12.87

יוצא דופן: אלי בקרמן, קצנלבוגן 8, הר־נוף־ירושלים זכה אלבום תמונות.
תשבץ החנוכיה: שלומית לנדאו, רח' הרב־קוק 28, בני־ברק 51411 – זכתה בספר של אבשלום קור.

חזוכים בהגרלה מיום – 4.12.87
חיות בשינוי אות: דורית הבר, קיבוץ חמדיה, ד.נ. עמק בית־שאן 10855 – זכתה באלבום תמונות
הוסף והחסר: עדי בירנצוויג רח' י. בן־צבי 42, קרית בנימין 28000 – זכה בעט פרקר
חידת חישובים: עופר כהן, ברנר 3/8 כניסה ב' בת־ים 59485 – זכה באלבום תמונות
ביטויים ובעלי־חיים: יחזקאל הוניגמן, רח' ההסתדרות 37, גבעתיים 53585 – זכה באלבום תמונות

חזוכים בהגרלה מיום 27.11.87
תשבץ העופות: דרידי אלעד, קלאוזנר 6/8 חולון 58444 – זכה באלבום תמונות
מה המשותף: שלמה בנבנישתי, שלום־ציון המלכה 15, תל־אביב 62267 – זכה במחשב כיס
מצאו את בעלי־חיים: לימור חכמי, רח' מעלה חבנים 11, רמת־גן 52381 – זכה בעט פרקר

נוגב שביט (פרק 17) – כתב וצייר אורי פינק

כותבים

הַקּוּקִיָּה

מִיכַל גּוֹרְל
בת 8
"יובלים" – "משגב".

כְּשֶׁאַתָּה עָצוּב נוֹרָא,
לְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ?
לְקוּקוּקוּקוּקִיָּה.
הִיא אוֹמֶרֶת לְךָ שָׁלוֹם
וְאַתָּה בְּלִי רָצוֹן אוֹמֵר בְּלִי שָׁלוֹם.
אָז הִיא הֵרִימָה אוֹתְךָ לַשָּׁמַיִם
וְלָקְחָה אוֹתְךָ אַפַּיִם
בְּרִקּוּד צוֹנֵם
אָז אַתָּה אוֹמֵר לָהּ שָׁלוֹם
וְהִיא אוֹמֶרֶת לְךָ שָׁלוֹם
לְהִתְרָאוֹת.